

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2014. gada 11. jūlijā *

Konkurence — Aizliegtas vienošanās — Parafīna vaska tirgus — Ogļu putekļu vaska tirgus — Lēmums, ar kuru konstatēts EKL 81. panta pārkāpums — Cenu noteikšana un tirgu sadale — Mātesuzņēmuma atbildība par tā meitasuzņēmumu un par tam daļēji piederoša kopuzņēmuma izdarītiem konkurences tiesību normu pārkāpumiem — Mātesuzņēmuma izšķiroša ietekme — Pieņemums pilnīga kapitāldaļu turējuma gadījumā — Uzņēmumu pēctecība — Samērīgums — Vienlīdzīga attieksme — 2006. gada pamatnostādnes naudas sodu noteikšanai — Atbildību pastiprinoši apstākļi — Vadošā loma — Naudas soda griesti — Neierobežota kompetence

Lieta T-541/08

Sasol, Rozbenka [*Rosebank*] (Dienvidāfrikas Republika),

Sasol Holding in Germany GmbH, Hamburga (Vācija),

Sasol Wax International AG, Hamburga,

Sasol Wax GmbH, Hamburga,

ko pārstāv *W. Bosch, U. Denzel, C. von Köckritz*, advokāti,

prasītājas,

pret

Eiropas Komisiju, ko pārstāv *F. Castillo de la Torre* un *R. Sauer*, pārstāvji, kuriem palīdz *M. Gray*, advokāts,

atbildētāja,

par prasību prioritāri daļēji atcelt Komisijas 2008. gada 1. oktobra Lēmumu C(2008) 5476, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.181 – Sveču vasks), kā arī pakārtoti atcelt prasītājam uzlikto naudas sodu vai samazināt tā apmēru.

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs O. Čūcs [*O. Czúcz*] (referents), tiesneši I. Labucka un D. Gracijs [*D. Gratsias*],

sekretārs N. Rozners [*N. Rosner*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 3. jūlija tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – angļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Tiesvedības rašanās fakti

1. Administratīvais process un apstrīdētā lēmuma pieņemšana

- 1 Ar 2008. gada 1. oktobra Lēmumu C(2008) 5476, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.181 – Sveču vasks) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”) Eiropas Kopienu Komisija ir konstatējusi, ka prasītājas *Sasol Wax GmbH*, *Sasol Wax International AG*, *Sasol Holding in Germany GmbH* un *Sasol* (turpmāk tekstā – “*Sasol Ltd*”) (prasītājas turpmāk tekstā kopā – “*Sasol*”) kopā ar citiem uzņēmumiem ir pārkāpušas EKL 81. panta 1. punktu un Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma 53. panta 1. punktu, piedaloties aizliegtā vienošanās darbībā parafīna vaska tirgū EEZ un Vācijas ogļu putekļu vaska tirgū.
- 2 Apstrīdētā lēmuma adresātes papildus *Sasol* ir šādas sabiedrības: *ENI SpA*, *Esso Deutschland GmbH*, *Esso Sociétés anonymes française*, *ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA* un *Exxon Mobil Corp.* (turpmāk tekstā kopā – “*ExxonMobil*”), *H&R ChemPharm GmbH*, *H&R Wax Company Vertrieb GmbH* un *Hansen & Rosenthal KG* (turpmāk tekstā kopā – “*H&R*”), *Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG*, *MOL Nyrt.*, *Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA*, *Repsol Petróleo SA* un *Repsol YPF SA* (turpmāk tekstā kopā – “*Repsol*”), *Shell Deutschland Oil GmbH*, *Shell Deutschland Schmierstoff GmbH*, *Deutsche Shell GmbH*, *Shell International Petroleum Company Ltd*, *The Shell Petroleum Company Ltd*, *Shell Petroleum NV* un *The Shell Transport and Trading Company Ltd* (turpmāk tekstā kopā – “*Shell*”), *RWE Dea AG* un *RWE AG* (turpmāk tekstā kopā – “*RWE*”), kā arī *Total SA* un *Total France SA* (turpmāk tekstā kopā – “*Total*”) apstrīdētā lēmuma preambulas 1. apsvērumā.
- 3 Parafīna vasks tiek ražots naftas pārstrādes rūpnīcā no jēlnaftas. Tas tiek izmantots, lai ražotu tādas preces kā sveces, ķīmiskie izstrādājumi, riepas un autopreces, kā arī kaučuka nozarē, iesaiņojumu nozarē, limvielu nozarē un košļājamo gumiju nozarē (apstrīdētā lēmuma preambulas 4. apsvērumā).
- 4 Ogļu putekļu vasks ir izejviela, kas nepieciešama parafīna vaska ražošanai. Tas tiek ražots naftas pārstrādes rūpnīcās kā no jēlnaftas iegūto pamateļļu blakusprodukts. Tas arī tiek pārdots gala klientiem, piemēram, kokskaidu plātņu ražotājiem (apstrīdētā lēmuma preambulas 5. apsvērumā).
- 5 Komisija sāka izmeklēšanu pēc tam, kad *Shell Deutschland Schmierstoff* 2005. gada 17. marta vēstulē to bija informējusi par aizliegtas vienošanās pastāvēšanu un iesniegusi tai pieteikumu par imunitātes piešķiršanu saskaņā ar Paziņojumu par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “2002. gada paziņojums par sadarbību”) (apstrīdētā lēmuma preambulas 72. apsvērumā).
- 6 2005. gada 28. un 29. aprīlī Komisija saskaņā ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp. [Īpašais izdevums latviešu valodā, 8. nod., 2. sēj., 205. lpp.]), 20. panta 4. punktu veica pārbaudes uz vietas “H&R/Tudapetrol”, *ENI*, *MOL* telpās, kā arī telpās, kas pieder *Sasol*, *ExxonMobil*, *Repsol* un *Total* grupu sabiedrībām (apstrīdētā lēmuma preambulas 75. apsvērumā).

- 7 Laikā starp 2007. gada 25. un 29. maiju Komisija nosūtīja paziņojumu par iebildumiem iepriekš 2. punktā minētajām sabiedrībām, tostarp arī prasītājam (apstrīdētā lēmuma preambulas 85. apsvērumš). Ar 2007. gada 13. augusta vēstuli *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* kopīgi atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem. Ar tās pašas dienas vēstuli *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* arī kopīgi atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem.
- 8 2007. gada 10. un 11. decembrī Komisija sarīkoja uzklaušīšanu, kurā piedalījās prasītājas (apstrīdētā lēmuma preambulas 91. apsvērumš).
- 9 Apstrīdētajā lēmumā, ņemot vērā Komisijas rīcībā esošos pierādījumus, tā uzskatīja, ka lēmuma adresātes kā parafīna vaska un ogļu putekļu vaska ražotāju EEZ vairākums ir piedalījušās vienotā, kompleksā un turpinātā EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpumā, kurā aptverta EEZ teritorija. Šajā pārkāpumā bija ietverti nolīgumi vai saskaņotas darbības, kuras attiecas uz cenu noteikšanu un komerciālā ziņā delikātas informācijas apmaiņu un atklāšanu, kas skar parafīna vasku (turpmāk tekstā – “pārkāpuma galvenā daļa”). Saistībā ar *RWE* (pēc tam *Shell*), *ExxonMobil*, *MOL*, *Repsol*, *Sasol* un *Total* pārkāpums, kas skar parafīna vasku, arī ietvēra klientu vai tirgu sadalīšanu (turpmāk tekstā – “pārkāpuma otrā daļa”). Turklāt *RWE*, *ExxonMobil*, *Sasol* un *Total* izdarītais pārkāpums attiecās arī uz ogļu putekļu vasku, kas tiek pārdots gala klientiem Vācijas tirgū (turpmāk tekstā – “pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļa”) (apstrīdētā lēmuma preambulas 2., 95. un 328. apsvērumš un 1. pants).
- 10 Prettiesiskā prakse tika realizēta pret konkurenci vērstās sanāksmēs, kuras dalībnieki sauca par “tehniskām sanāksmēm” vai dažreiz par “Blauer Salon” sanāksmēm, un “ogļu putekļu vaska sanāksmēs”, kas tieši veltītas jautājumiem par ogļu putekļu vasku.
- 11 Šajā lietā uzliktie naudas sodi tika aprēķināti saskaņā ar Pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “2006. gada pamatnostādnes”), kas bija spēkā, kad iepriekš 2. punktā minētajām sabiedrībām tika paziņots paziņojums par iebildumiem.
- 12 Apstrīdētajā lēmumā tostarp ir šādas tiesību normas:

“1. pants

Šādi uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. panta 1. punktu un no 1994. gada 1. janvāra ir pārkāpuši EEZ nolīguma 53. pantu, piedaloties norādītajos periodos turpinātā nolīgumā un/vai saskaņotās darbībās parafīna vaska nozarē kopējā tirgū un no 1994. gada 1. janvāra EEZ:

[..]

Sasol Wax GmbH: no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim;

Sasol Wax International AG: no 1995. gada 1. maija līdz 2005. gada 28. aprīlim;

Sasol Holding in Germany GmbH: no 1995. gada 1. maija līdz 2005. gada 28. aprīlim;

Sasol [LTD]: no 1995. gada 1. maija līdz 2005. gada 28. aprīlim;

[..]

Saistībā ar šādiem uzņēmumiem pārkāpums norādītajos periodos arī attiecas uz ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijas tirgū:

[..]

Sasol Wax GmbH: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam;

Sasol Wax International AG: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam;

Sasol Holding in Germany GmbH: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam;

Sasol [LTD]: no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam;

[..]

2. pants

Par 1. pantā minētajiem pārkāpumiem uzliek šādu naudas sodu:

ENI SpA: EUR 29 120 000;

Esso Société anonyme française: EUR 83 588 400,

no kuriem solidāri ar

ExxonMobil Petroleum and Chemical BVBA un *ExxonMobil Corporation* EUR 34 670 400 apmērā, no kuriem solidāri ar *Esso Deutschland GmbH* EUR 27 081 600 apmērā;

Tudapetrol Mineralölerzeugnisse Nils Hansen KG: EUR 12 000 000;

Hansen & Rosenthal KG solidāri ar *H&R Wax Company Vertrieb GmbH*: EUR 24 000 000,

no kuriem solidāri ar:

H&R ChemPharm GmbH EUR 22 000 000 apmērā;

MOL Nyrt.: EUR 23 700 000;

Repsol YPF Lubricantes y Especialidades SA solidāri ar *Repsol Petróleo SA* un *Repsol YPF SA*: EUR 19 800 000 apmērā;

Sasol Wax GmbH: EUR 318 200 000,

no kuriem solidāri ar

Sasol Wax International AG, *Sasol Holding in Germany GmbH* un *Sasol [LTD]* EUR 250 700 000 apmērā;

Shell Deutschland Oil GmbH, *Shell Deutschland Schmierstoff GmbH*, *Deutsche Shell GmbH*, *Shell International Petroleum Company Limited*, *The Shell Petroleum Company Limited*, *Shell Petroleum NV* un *The Shell Transport and Trading Company Limited*: EUR 0;

RWE-Dea AG solidāri ar *RWE AG*: EUR 37 440 000;

Total France SA solidāri ar *Total SA*: EUR 128 163 000.”

2. Par grupas Sasol un Vara struktūru un mātesuzņēmumu saukšanu pie atbildības apstrīdētajā lēmumā

- 13 Apstrīdētā lēmuma 449. apsvērumā Komisija vispirms identificēja saistībā ar grupu *Sasol* sabiedrību, kas tieši atbildīga par pārkāpumu. Tādējādi tā secināja, ka to personu starpā, kas piedalījās tehniskajās sanāksmēs, bija *Hans-Otto Schümann GmbH & Co KG* (turpmāk tekstā – “HOS”) darbinieki, un tas tā bija kopš pārkāpuma sākuma 1992. gada 3. septembrī līdz 1995. gada 30. aprīlim. No 1995. gada 1. maija līdz 2002. gada 31. decembrim runa bija par *Schümann Sasol GmbH & Co. KG*, kas 2000. gadā kļuva par *Schümann Sasol GmbH* (turpmāk tekstā kopā – “*Schümann Sasol*”). Kopš 2003. gada 1. janvāra attiecīgo darbinieku darba devējs bija *Sasol Wax*.
- 14 Tādēļ apstrīdētā lēmuma 452. apsvērumā *Sasol Wax*, kas ir *HOS* un *Schümann Sasol* tiesību pārņēmēja, tika saukta pie atbildības par pārkāpumu kā tā tieša dalībniece periodā no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim.
- 15 Komisija arī izvērtēja to, kā laika gaitā ir mainījušies *HOS*, *Schümann Sasol* un *Sasol Wax* kapitāla īpašnieki. Šajā ziņā Komisija ir nošķirusi trīs periodus (apstrīdētā lēmuma 454. apsvērumš).
- 16 Saistībā ar pirmo periodu no 1992. gada 3. septembra līdz 1995. gada 30. aprīlim (turpmāk tekstā – “*Schümann* periods”) Komisija konstatēja, ka galu galā *H.-O. Schümann* personiski kontrolēja *HOS* ar *Vara Holding GmbH & Co KG* (turpmāk tekstā – “*Vara*”) starpniecību, kas bija vienīgais *HOS* komandīts (apstrīdētā lēmuma 450. un 457. apsvērumš). Lielākā daļa no *Vara* kapitāldaļām piederēja *H.-O. Schümann*, pārējās daļas piederēja viņa ģimenes locekļiem. Apstrīdētajā lēmumā ne *Vara*, ne *H.-O. Schümann* netika saukti pie atbildības par *HOS* izdarīto pārkāpumu.
- 17 Otrais periods ilga no 1995. gada 1. maija līdz 2002. gada 30. jūnijam (turpmāk tekstā – “kopuzņēmuma periods”). 1995. gada 1. maijā *Sasol Ltd* iegādājās divas trešdaļas no *HOS*. Pēc reorganizācijas *HOS* kļuva par *Schümann Sasol* un turpināja būt par sabiedrību, kas tieši atbildīga par pārkāpumu. *Schümann Sasol* bija 99,9% apmērā *Schümann Sasol International AG* piederošs meitasuzņēmums, kura trešdaļa kapitāldaļu turpināja piederēt *Vara* un galu galā *Schümann* ģimenei. Divas trešdaļas no *Schümann Sasol International* piederēja *Sasol Holding in Germany*, kas pats bija meitasuzņēmums, kurš pilnībā pieder *Sasol Ltd*. Saistībā ar šo periodu Komisija sauca pie solidāras atbildības *Sasol Wax* (kā *Schümann Sasol* tiesību pārņēmēju), *Sasol Wax International* (*Schümann Sasol International*, kas ir *Schümann Sasol* mātesuzņēmums, tiesību pārņēmēju), *Sasol Holding in Germany* (kā mātesuzņēmumu, kam pieder divas trešdaļas *Schümann Sasol International* kapitāldaļu) un *Sasol Ltd* (kā *Sasol Holding in Germany* mātesuzņēmumu) (apstrīdētā lēmuma 451. un 478. apsvērumš). Tā uzskatīja, ka trīs pēdējās minētās sabiedrības bija īstenojušas noteicošu ietekmi pār *Schümann Sasol* (apstrīdētā lēmuma 453. punktu). Ne *Vara*, kurai pieder trešdaļa *Schümann Sasol International* kapitāldaļu, ne *Schümann* ģimene, kam pieder *Vara*, netika sauktas pie atbildības par *Schümann Sasol* izdarīto pārkāpumu, kas tajā laikā piederēja *Schümann Sasol International* (turpmāk tekstā – “*Schümann Sasol International*” vai “kopuzņēmums”), kura kopīgi piederēja *Vara* un *Sasol* grupai.
- 18 Trešais periods ilga no 2002. gada 1. jūlija līdz 2005. gada 28. aprīlim, pārkāpuma beigu datumam (turpmāk tekstā – “*Sasol* periods”). 2002. gada 30. jūnijā grupa *Sasol* iegādājās atlikušo trešdaļu no *Schümann Sasol International* kapitāldaļām, kas līdz tam piederēja *Vara*. *Schümann Sasol*, kas pārsaukta par *Sasol Wax*, turpināja būt par *Schümann Sasol International*, kas savukārt pārsaukta par *Sasol Wax International*, meitasuzņēmumu. Kopš tā laika visas *Sasol Wax International* kapitāldaļas pilnībā piederēja *Sasol Holding in Germany* un beigu beigās *Sasol Ltd*. Saistībā ar šo periodu Komisija sauca četras prasītājas pie atbildības par *Sasol Wax* izdarīto pārkāpumu, uzskatot, ka trīs pirmās prasītājas bija īstenojušas noteicošu ietekmi pār *Sasol Wax* (apstrīdētā lēmuma 451. un 453. punkts).

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

- 19 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kanceleijā iesniegts 2008. gada 15. decembrī, prasītājas iesniedza šo prasību.
- 20 Pēc tiesneša referenta ziņojuma Vispārējā tiesa (trešā palāta) nolēma sākt mutvārdu procesu. Veicot Vispārējās tiesas Reglamenta 64. pantā paredzētos procesa organizatoriskos pasākumus, tā lūdza lietas dalībniekus atbildēt uz dažiem jautājumiem un iesniegt dažus dokumentus. Lietas dalībnieki šo lūgumu izpildīja noteiktajā termiņā.
- 21 Vispārējā tiesa 2013. gada 3. jūlija tiesas sēdē uzklusēja lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumus un to atbildes uz tās uzdotajiem jautājumiem.
- 22 Ņemot vērā faktiskās saiknes ar lietām T-540/08 *Esso* u.c./Komisija, T-543/08 *RWE* un *RWE Dea* /Komisija, T-544/08 *Hansen & Rosenthal* un *H&R Wax Company Vertrieb*/Komisija, T-548/08 *Total* /Komisija, T-550/08 *Tudapetrol*/Komisija, T-551/08 *H&R ChemPharm*/Komisija, T-558/08 *ENI* /Komisija, T-562/08 *Repsol Lubricantes y Especialidades* u.c./Komisija un T-566/08 *Total Raffinage* un *Marketing*/Komisija, kā arī izvirzīto juridisko jautājumu tuvumu un grūtības, Vispārējā tiesa nolēma izspriest šīs saistītās lietas vienīgi pēc pēdējās tiesas sēdes, t.i., 2013. gada 3. jūlija tiesas sēdes, šajā lietā.
- 23 Prasītāju prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- prioritāri atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas skar prasītājas;
 - pakārtoti atcelt naudas sodu, kas tām uzlikts apstrīdētajā lēmumā, vai pienācīgi samazināt tā summu;
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 24 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- noraidīt prasību kopumā, ieskaitot pakārtotos prasījumus;
 - piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

- 25 Lai pamatotu savu prasību, prasītājas izvirza septiņus pamatus. Pirmais pamats ir par to, ka *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* ir kļūdaini sauktas pie atbildības par pārkāpumu, ko *Schümann Sasol* izdarījusi kopuzņēmuma laikā. Otrais pamats ir par to, ka *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* ir kļūdaini saukta pie atbildības par pārkāpumu, ko *Sasol Wax* izdarījusi *Sasol* perioda laikā. Trešais pamats ir par to, ka ir pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, jo Komisija nav saukusi pie solidarās atbildības *Vara* saistībā ar *Schümann* periodu un kopuzņēmuma periodu. Ceturtais pamats ir par to, ka ir kļūdaini noteikta naudas soda pamatsumma. Piektais pamats ir par to, ka kļūdaini ņemta vērā *Sasol* vadošā lomā. Sestais pamats ir par naudas soda summas nediferencētā maksimālā lieluma prettiesiskumu. Septītais pamats ir par to, ka *Sasol* ir prettiesiski nepiešķirts pilnīgs atbrīvojums saistībā ar noteiktām naudas soda daļām.

1. *Pirmais pamats par to, ka Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany un Sasol Wax International ir kļūdaini sauktas pie atbildības par pārkāpumu saistībā ar kopuzņēmuma periodu*

- 26 Prasītājas uzskata, ka Komisija ir kļūdaini secinājusi, ka *Sasol Ltd*, ar *Sasol Holding in Germany*, kas ir tai pilnībā piederošs meitasuzņēmums, starpniecību viena pati īstenoja noteicošu ietekmi pār *Schümann Sasol International*, un līdz ar to Komisija ir kļūdaini saukusi pie atbildības *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* saistībā ar kopuzņēmuma periodu. Organizatoriskās, ekonomiskās un juridiskās saiknes starp *Schümann Sasol* un minētajām sabiedrībām, uz kurām Komisijas ir pamatojusies apstrīdētajā lēmumā, nepamatojot šādu secinājumu.
- 27 Prasītājas prioritāri uzskata, ka *Vara*, otrs mātesuzņēmums, ir viena pati īstenojusi noteicošu ietekmi pār *Schümann Sasol International* kopuzņēmuma perioda laikā. Pakārtoti tās uzskata, ka šo noteicošo ietekmi īstenoja kopīgi abi mātesuzņēmumi.
- 28 Komisija atbild, ka *Sasol* tika sodīta par pašas rīcību un saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņēm. Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai nav jāpamato tas, ka tā nav pieņēmusi trešajām personām adresētu lēmumu un ka uzņēmums nevar apstrīdēt tam uzlikto sodu sakarā ar to, ka citam uzņēmumam nav piemērots naudas sods.

Ievada apsvērumi

- 29 Saistībā ar mātesuzņēmuma solidāro atbildību par tā meitasuzņēmuma vai tam piederoša kopuzņēmuma rīcību ir jāatgādina, ka apstākļi, ka meitasuzņēmumam ir atsevišķas juridiskas personas statuss, nav pietiekams, lai liegtu iespēju tā rīcībā vainot mātesuzņēmumu (šajā ziņā skat. Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 48/69 *Imperial Chemical Industries/Komisija, Recueil*, 619. lpp., 132. punkts).
- 30 Eiropas Savienības konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību, un uzņēmuma jēdziens ietver jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un tās finansēšanas veida (Tiesas 2009. gada 10. septembra spriedums lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija*, Krājums, I-8237. lpp., 54. punkts, un Vispārējās tiesas 2011. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-141/07, T-142/07, T-145/07 un T-146/07 *General Technic-Otis u.c./Komisija*, Krājums, II-4977. lpp., 53. punkts).
- 31 Savienības tiesa ir arī precizējusi, ka uzņēmuma jēdziens, aplūkots šajā kontekstā, ir jāsaprot kā tāds, kas apzīmē ekonomisku vienību pat tad, ja no juridiskā viedokļa šī ekonomiskā vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām (šajā ziņā skat. Tiesas 1984. gada 12. jūlija spriedumu lietā 170/83 *Hydrotherm Gerätebau, Recueil*, 2999. lpp., 11. punkts, un iepriekš 33. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 55. punkts un tajā minētā judikatūra; 2000. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-234/95 *DSG/Komisija, Recueil*, II-2603. lpp., 124. punkts). Tādējādi tā ir uzsvērusi, ka konkurences tiesību normu piemērošanas vajadzībām formāla divu sabiedrību nošķirtība, kas izriet no tā, ka tās ir atsevišķas juridiskās personas, nav izšķiroša un ka nozīme ir tam, vai to rīcībai tirgū ir vai nav vienots raksturs. Tādēļ var izrādīties, ka ir jānosaka, vai divas sabiedrības, kurām ir atšķirīga juridiskā personība, veido vai attiecas uz vienu un to pašu uzņēmumu, kas uzskatīts par ekonomisku vienību ar vienu un to pašu izturēšanos tirgū (iepriekš 29. punktā minētais spriedums lietā *Imperial Chemical Industries/Komisija*, 140. punkts; Vispārējās tiesas 2005. gada 15. septembra spriedums lietā T-325/01 *DaimlerChrysler/Komisija*, Krājums, II-3319. lpp., 85. punkts, un iepriekš 30. punktā minētais spriedums lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija*, 54. punkts).
- 32 Līdzko šāda ekonomiskā vienība pārkāpj konkurences tiesību normas, tai atbilstoši personīgās atbildības principam par šādu pārkāpumu ir jāatbild (iepriekš 30. punktā minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 56. punkts, un iepriekš 30. punktā minētais spriedums lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija*, 55. punkts).

- 33 Meitasuzņēmuma rīcībā var vainot mātesuzņēmumu, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šis meitasuzņēmums savu rīcību tirgū nenosaka autonomi, bet būtībā piemēro mātesuzņēmuma dotus rīkojumus, ievērojot it īpaši ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas vieno šīs abas juridiskās vienības (šajā ziņā skat. iepriekš 30. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 58. punkts, un Vispārējās tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-9/99 *HFB u.c./Komisija, Recueil*, II-1487. lpp., 527. punkts).
- 34 Meitasuzņēmuma rīcība tirgū ir mātesuzņēmuma noteicošā ietekmē it īpaši gadījumā, ja meitasuzņēmums būtībā izpilda norādījumus, ko tam šajā ziņā sniedz mātesuzņēmums (iepriekš 29. punktā minētais spriedums lietā *Imperial Chemical Industries/Komisija*, 133., 137. un 138. punkts; šajā ziņā skat. Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-294/98 P *Metsä-Serla u.c./Komisija, Recueil*, I-10065. lpp., 27. punkts).
- 35 Meitasuzņēmuma rīcība tirgū principā arī ir mātesuzņēmuma noteicošā ietekmē, ja mātesuzņēmumam ir vienīgi pilnvaras noteikt vai apstiprināt noteiktus komerciālos stratēģiskos lēmumus, attiecīgajā gadījumā ar saviem pārstāvjiem meitasuzņēmuma struktūrās, un pilnvaras definēt meitasuzņēmuma komerciālo politiku *stricto sensu* ir deleģētas vadītājiem, kuriem ir uzticētā tās operacionālā vadīšana, kurus izvēlējis mātesuzņēmums un kuri pārstāv un veicina tās komerciālās intereses (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2011. gada 9. septembra spriedumu lietā T-25/06 *Alliance One International /Komisija*, Krājums, II-5741. lpp., 138. un 139. punkts, kas apstiprināts ar Tiesas 2012. gada 13. decembra rīkojumu lietā C-593/11 P *Alliance One International/Komisija*, 30. punkts).
- 36 Ja meitasuzņēmuma un tā mātesuzņēmuma rīcības vienotība ir nodrošināta it īpaši gadījumos, kas iepriekš aprakstīti 34. un 35. punktā, vai ar citām ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kas vieno attiecīgās sabiedrības, šie minētie uzņēmumi veido vienu ekonomisko vienību un līdz ar to veido vienu uzņēmumu iepriekš 31. punktā minētās judikatūras nozīmē. Tādējādi tas, ka mātesuzņēmums un tā meitasuzņēmums ir viens uzņēmums EKL 81. panta izpratnē, ļauj Komisijai adresēt mātesuzņēmumam lēmumu, ar kuru tiek uzlikti naudas sodi, un netiek prasīts pierādīt pēdējā personisku līdzdalību šajā pārkāpumā (šajā ziņā skat. iepriekš 30. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 59. punkts).
- 37 Iepriekš 29.–36. punktā izklāstītā judikatūra arī ir piemērojama saistībā ar viena vai vairāku mātesuzņēmumu saukšanu pie atbildības par to kopuzņēmuma izdarītu pārkāpumu (iepriekš 30. punktā minētais spriedums lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija*, 52.–56. punkts).
- 38 Ņemot vērā šos noteikumus, ir jāizvērtē prasītāju argumenti un apstrīdētajā lēmumā ietvertās konstatācijas saistībā ar atbildības par attiecīgā pārkāpuma attiecināšanu uz prasītājam saistībā ar *Schümann Sasol* un tā mātesuzņēmuma *Schümann Sasol International*, no kuras kopuzņēmuma periodā divas trešdaļas piederēja *Sasol Holding in Germany* un viena trešdaļa piederēja *Vara*, rīcību.

Apstrīdētais lēmums

- 39 Apstrīdētajā lēmumā Komisija noraidīja prasītāju argumentāciju par to, ka kopuzņēmuma perioda laikā *Vara* faktiski kontrolēja *Schümann Sasol International*. Komisija būtībā pamatoja šo secinājumu uz šādiem apsvērumiem:

“[..]

- (471) Komisija uzskata, ka *Sasol* ar tai pilnībā piederoša meitasuzņēmuma *Sasol Holding in Germany GmbH* īstenoja noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International*.

- (472) Kā to skaidro *Sasol*, [valdē], kas atbildīga par ikdienas darbību, ietilpa *Sasol* pārstāvis, *Vara* pārstāvis un priekšsēdētājs. Saskaņā ar [valdes] reglamentu šī valde, cik vien iespējams, pieņem savus lēmumu vienbalsīgi vai ar vienkāršu balsu vairākumu. Vienāda balsu skaita gadījumā [valdes] priekšsēdētājam ir noteicošā balsis. *Sasol* apgalvo, ka kopuzņēmuma perioda lielākajā daļā priekšsēdētājs bija *Vara* pārstāvis. Pēc dziļākas izpētes veikšanas Komisija apstrīd *Sasol* apgalvojumus par šo aspektu. Attiecīgā persona ieguva priekšsēdētāja amatu, pateicoties tās zināšanām un tādēļ, ka *Sasol* ar to vēlējās redzēt kā kopuzņēmuma [valdes] priekšsēdētāju. Priekš *Sasol* kā vairākuma akcionārei bija svarīgi, lai [valdē] būtu persona, kas jau zināja iepriekšējās *HOS* darbības. Attiecīgā persona bija strādājusi pie *Schümann Sasol International* vācu priekšteces un līdz ar to pilnībā pārzināja šīs sabiedrības darbību, kuru pēc tam pārņēma *Sasol*. Turklāt laikā, kad attiecīgā persona kļuva par priekšsēdētāju (1995. gada 2. maijs), tā nebija *Vara* darbiniece. Faktiski šī persona nebija *Vara* darbiniece pirms 1997. gada. Tā bija kopuzņēmuma priekšsēdētājs no 1995. gada 2. maija līdz 2001. gada 30. jūnijam, datumam, kurā to aizvietoja [D. S. R.] no *Sasol*.
- (473) Kopuzņēmuma uzraudzības padomē ietilpa seši locekļi – četri *Sasol* pārstāvji un divi *Vara* pārstāvji. Kā to izskaidrojusi *Sasol*, akcionāru vienošanās par balsstiesībām, kas noslēgta starp *Sasol* un *Vara*, bija paredzēts, ka *Sasol* un *Vara* pieņemot rezolūcijas vienbalsīgi, katrai no tām esot par vienai balsij; līdz ar to *Sasol* vairākums uzraudzības padomē tika atcelts. Konsensa neesamības gadījumā piedāvājums tika uzskatīts par noraidītu. Tomēr akcionāru vienošanās par balsstiesībām 3. pantā saistībā ar uzraudzības padomes rezolūcijām arī tika noteikts, ka vienošanās 1. pants bija piemērojams *mutatis mutandis*. Vienošanās 1.5. pantā paredzēts, ka, ja vienprātīgs lēmums nevar tikt panākts par jautājumiem, kas izklāstīti šī panta a)–d) punktā, tad *Sasol*, kurai piederēja vairāk nekā 50 % no sabiedrības kapitāldaļām, piedāvājums prevalētu un ka *Vara* balsotu saskaņā ar *Sasol* lēmumu. Jautājumi, uz kuriem ir norādīts 1.5. panta a)–d) punktā ir šādi: ikgadējo pārskatu sagatavošana, revidentu iecelšana, speciālo revidentu iecelšana un [sabiedrības kapitāla] vai kāda no tās meitasuzņēmumu ieguldījumu apstiprināšana.
- (474) [Saistībā ar kopsapulci] *Sasol* skaidro, ka *Vara* bija bloķējošais mazākums, jo rezolūcijām bija nepieciešamas trīs ceturtdaļas no sniegtajām balsīm un *Vara* bija trešdaļa balsu. Turklāt *Sasol* uzskata, ka akcionāru vienošanās par balsstiesībām bija paredzēts, ka *Sasol* un *Vara* uzņēmās kopīgi pieņemt visus akcionāru lēmumus un balso vienbalsīgi visos apstākļos, katrai esot vienai balsij, un ka, ja vienbalsība nevarētu tikt sasniegta, ne *Sasol*, ne *Vara* nevarētu rīkoties, jo *Vara* nevar tādējādi nonākt mazākumā. Tomēr, kā izskaidrots iepriekš, akcionāru vienošanās par balsstiesībām 1.5. pantā, kas attiecas uz [kop]sapulci, ir norādīts noteiktu tēmu saraksts, saistībā kurām *Sasol* vēlmēm ir jāprevalē [skat. 473. apsvērumu].
- (475) Saistībā ar situāciju, kas aprakstīta 472.–474. apsvērumā, it īpaši *Sasol* iespēju uzspiest savu gribu būtisku stratēģisku lēmumu ietvaros, ja nevar tikt panākts konsenss, kādi tie uzskaitīti akcionāru vienošanās par balsstiesībām 1.5. pantā (piemēram, kapitāla ieguldījumu akceptēšana), *Sasol* ir jāuzskata par tādu, kas faktiski kontrolēja kopuzņēmumu. Tas, kā to apgalvo *Sasol*, ka [*Schümann Sasol*] vadītāji bija iepriekš strādājuši *HOS*, neatpēko šo secinājumu, jo uzraudzības padomes atļauja ir nepieciešama saistībā ar darbā pieņemšanu augstākās vadības amatos (valdes reglamenta 2. panta 2. punkta c) apakšpunkts) un *Sasol* tādējādi ir spējīga iebilst pret šādiem lēmumiem.
- [..]
- (481) Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ Komisija uzskata ne tikai rīkojušos sabiedrību [*Schümann Sasol*], bet arī tās mātesuzņēmumus *Sasol International AG*, *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany GmbH* par atbildīgiem kopuzņēmuma perioda laikā, tam, ka *Sasol* kontrolēja kopuzņēmumu, esot pierādītam [..]. Kā ir konstatēts 329.–333. apsvērumā, dažādās sabiedrības, kas ietilpst vienā un tajā pašā grupā, veido ekonomisko vienību un līdz ar to uzņēmumu [EKL] 81. panta nozīmē, ja attiecīgās sabiedrības autonomi nelemj par savu rīcību tirgū.

Kopuzņēmuma gadījumā ir iespējams secināt, ka kopuzņēmums un mātesuzņēmumi veido ekonomisko vienību [EKL] 81. panta piemērošanas nolūkos, ja kopuzņēmums nav autonomi izlēmis par savu rīcību tirgū. Tam, vai kopuzņēmums ir vai nav jāuzskata par pilnfunciju kopuzņēmumu, šajā kontekstā [nav nozīmes], jo faktiskie pierādījumi liecina par noteicošas ietekmes īstenošanu. Tas, ka kopuzņēmuma mātesuzņēmumi var tikt uzskatīti par atbildīgiem, atbilst Komisijas praksei saistībā ar šo specifisko jautājumu, sekojot vispārējiem juridiskiem principiem, kuri izskaidroti 340. apsvērumā un kurus definējušas Kopeņu tiesas. Tas, ka citos apstākļos lēmums netika adresēts kopuzņēmuma mātesuzņēmumiem, nenozīmē, ka šajos apstākļos *Sasol International AG*, *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany GmbH* kā mātesuzņēmumi, kas ietilpst *Sasol* grupā, nevar tikt saukti pie atbildības par to meitasuzņēmuma rīcību, jo Komisijai ir rīcības brīvība saistībā ar tās lēmumu saukt pie atbildības noteiktas uzņēmuma vienības un īstenot savus vērtējums katrā konkrētā gadījumā.”

Par kontroles jēdziena un noteicošas ietekmes faktiskas īstenošanas jēdziena, kā tas piemērots EKL 81. panta kontekstā, diferencēšanu

- 40 Vispirms ir jānorāda, ka, izvērtējot ievainojamību pārkāpumu, kuru izdarījis *Schümann Sasol*, kopuzņēmuma meitasuzņēmums, Komisija nav tieši diferencējusi jēdzienu “kontrolē” un jēdzienu “kontroles pilnvaras”, no vienas puses, un jēdzienu “ekonomiskā vienība” un jēdzienu “noteicošas ietekmes faktiskā īstenošana pār komerciālo rīcību”, no otras puses.
- 41 Prasītājas apgalvo, ka šī pieeja nav pareiza, jo kontroles jēdziens neietver noteicošas ietekmes faktisku īstenošanu.
- 42 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Padomes 2004. gada 20. janvāra Regulas (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (EK Apvienošanās Regula) (OV L 24, 1. lpp.) 3. panta 2. punktu “par kontroli uzskata tiesības, līgumus vai citus līdzekļus, kas atsevišķi vai apvienojumā un ņemot vērā iesaistīto faktu vai tiesību aktu izskatīšanu dod iespēju izšķiroši [noteicoši] ietekmēt uzņēmumu”.
- 43 Saskaņā ar šo judikatūru, lai vainotu sabiedrību citas sabiedrības pret konkurenci vērsta rīcībā saskaņā ar EKL 81. pantu, Komisija nevar pamatoties uz vienkāršu šīs sabiedrības ietekmes spēju, kas atzīta saistībā ar Regulas Nr. 139/2004 piemērošanu, bez pienākuma pārbaudīt, vai šī ietekme ir faktiski īstenota (iepriekš 30. punktā minētais spriedums lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija*, 69. punkts).
- 44 Tieši pretēji, Komisijai principā ir pienākums pierādīt šādu noteicošu ietekmi, pamatojoties uz faktisko apstākļu kopumu (skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-314/01 *Avebe /Komisija*, Krājums, II-3085. lpp., 136. punkts un tajā minētā judikatūra). Šo elementu starpā ir tas, ka vienas un tās pašas fiziskās personas ir amatu apvienošanas kārtība bijušas mātesuzņēmuma vadībā un meitasuzņēmuma vai kopuzņēmuma vadībā (Vispārējās tiesas 2011. gada 12. jūlija spriedums lietā T-132/07 *Fuji Electric/Komisija*, Krājums, II-4091. lpp., 184. punkts; šajā ziņā skat. arī Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, Krājums, I-5425. lpp., 119. un 120. punkts), vai tas, ka šīm sabiedrībām bija jāīsteno to vienotās vadības izdotās norādes, nepastāvot iespējai īstenot neatkarīgu rīcību tirgū (šajā ziņā skat. iepriekš 33. punktā minēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, 527. punkts).
- 45 Šajā lietā Komisija nav pamatojusies uz šādu tiešu pierādījumu par to, ka *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany* īstenoja noteicošu ietekmi pār *Schümann Sasol International*.
- 46 Komisija būtībā ir izvērtējusi lēmumpieņemšanas pilnvaras, kuras *Sasol* varēja īstenot kopuzņēmuma struktūrās ar savu pārstāvju starpniecību. Analīze šajā ziņā galvenokārt balstās uz lēmumu pieņemšanas kārtības šajās struktūras abstraktu analīzi, kas balstīta uz akcionāru vienošanās klauzulām un valdes reglamenta, kurā ir pārņemta balsošanas kārtība, kas paredzēta kopējās struktūras statūtos.

Turklāt Komisija balsta savu secinājumu par atbildības attiecināšanu uz *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* par *Schümann Sasol International* rīcību uz apgalvojumu saskaņā ar to, ka “*Sasol* kontrole pār kopuzņēmumu ir pierādīta” (apstrīdētā lēmuma 481. apsvērums).

- 47 No tā izriet, ka šajā lietā Komisija secināja par to, ka *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany* īstenoja kopēju noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International* komerciālo rīcību, vienīgi pamatojoties uz kopuzņēmuma līguma abstraktu analīzi, kurš bija parakstīts pirms *Schümann Sasol International* darbības sākšanas, gluži kā analīzes, kas veikta saskaņā ar noteikumiem, ar kuriem tiek regulēta koncentrāciju atļaušana, gadījumā.
- 48 Otrkārt, Vispārējai tiesai tādējādi tiek lūgts izvērtēt, kādā mērā šāda abstrakta un perspektīva analīze, kas īstenoja koncentrāciju jomā, kurā atļaušanas lēmums tiek pieņemts pirms kopuzņēmuma funkcionēšanas, var arī būt par pierādījumu noteicošas ietekmes faktiskai īstenošanai uz kopuzņēmuma komerciālo rīcību lēmumā, ar kuru mātesuzņēmumi tiek saukti pie atbildības par EKL 81. panta pārkāpumu, ko pagātnē izdarījis šāds kopuzņēmums.
- 49 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai gan pilnvaras vai iespēja noteikt kopuzņēmuma komerciālos lēmumus pati par sevi ietilpst vienīgā vienkāršā spējā īstenot noteicošu ietekmi uz tā komerciālo rīcību un tādējādi ietilpst jēdzienā kontrole Regulas Nr. 139/2004 nozīmē, Komisija un Savienības tiesa var prezumēt, ka normatīvie akti un līgumu saistībā ar šī uzņēmuma funkcionēšanu noteikumi, it īpaši tā līguma noteikumi, ar kuriem tiek izveidots kopuzņēmums, un akcionāru līguma par balsīm noteikumi, ir tikuši īstenoti un ievēroti. Šādā ziņā vērtējums par faktiskas noteicošas ietekmes uz kopuzņēmuma komerciālo rīcību var ietvert dokumentu, kas parakstīti pirms tā darbības sākšanas, abstraktu analīzi, gluži kā analīzes par kontroli gadījumā. Konkrētāk, ja šīs tiesību normas un noteikumi paredz, ka katra mātesuzņēmuma balsis ir nepieciešamas rezolūcijas pieņemšanai kopuzņēmuma struktūrā, Komisija un Savienības tiesa var konstatēt, nepastāvot pierādījumam par pretējo, ka mātes sabiedrības šīs rezolūcijas noteica kopā (šajā ziņā skat. iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Avebe/Komisija*, 137.–139. punkts; iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Fuji Electric/Komisija*, 186.–193. punkts, un iepriekš 30. punktā minēto spriedumu lietā *General Technic-Otis/Komisija*, 112. un 113. punkts). Tāpat, ja attiecīgie noteikumi ļauj mātesuzņēmuma vienam pašam noteikt kopuzņēmuma struktūru lēmumus, Komisija un Savienības tiesa, nepastāvot pierādījumiem par pretējo, var konstatēt, ka šīs mātesuzņēmums īstenoja noteicošu ietekmi uz šiem lēmumiem.
- 50 Tomēr, tā kā vērtējums par noteicošās ietekmes faktisku īstenošanu ir retrospektīvs un līdz ar to var tikt pamatots ar konkrētiem apstākļiem, gan Komisija, gan ieinteresētās personas var iesniegt pierādījumus, ka kopuzņēmuma komerciālie lēmumi tika noteikti atbilstoši citai kārtībai nekā tā, kas izriet vienīgi no līgumu par kopuzņēmuma funkcionēšanas abstraktas izvērtēšanas (šajā ziņā skat. iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Fuji Electric/Komisija*, 194. un 195. punkts, un iepriekš 30. punktā minēto spriedumu lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija*, 115.–117. punkts). Konkrētāk, Komisija vai ieinteresētās personas var iesniegt pierādījumus, ka, lai gan ir vienīgā mātesuzņēmuma pilnvaras pieņemt attiecīgos lēmumus ar tās pārstāvju starpniecību kopuzņēmumā, šos lēmumus faktiski ir pieņēmuši vairāki vai visi mātesuzņēmumi vienbalsīgi.

Par Komisijas konstatācijas par Sasol Holding in Germany un Sasol Ltd saukšanu pie atbildības par Schümann Sasol International izdarīto pārkāpumu pamatotību

- 51 Prasītājas būtībā apstrīd Komisijas analīzi saistībā ar *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* saukšanu pie atbildības par *Schümann Sasol International* izdarīto pārkāpumu divos aspektos. Pirmkārt, tās uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, neatzīstot, ka *B. I., Schümann Sasol International* valdes priekšsēdētājs, bija *Vara* pārstāvis. Prasītājas uzskata, ka *Vara* ar sava pārstāvja starpniecību varēja viena pati noteikt valdes lēmumus kopuzņēmuma perioda lielākajā daļā, jo saskaņā ar valdes reglamentu priekšsēdētājam bija noteicošā balsis valdes locekļu vienāda balsu skaita gadījumā. Otrkārt,

tās norāda, ka saskaņā ar kopuzņēmuma statūtiem un akcionāru vienošanos *Vara* varēja bloķēt lielāko daļu lēmumu kopuzņēmumu kopsapulcē un uzraudzības padomē, līdz ar to *Sasol Holding in Germany* nevarēja viena pati pieņemt šos lēmumu ar savu pārstāvju balsošanas starpniecību. Uz šī pamata prasītājas uzskata, ka *Sasol Holding in Germany* nevarēja īstenot noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International* komerciālo rīcību.

- 52 Vispirms ir jāatgādina, ka saistībā ar vairāku mātesuzņēmumu saukšanu pie atbildības par kopuzņēmuma izdarītu pārkāpumu Komisija var pierādīt noteicošas ietekmes faktisku īstenošanu, konstatējot, kā mātesuzņēmumi ir kopīgi vadījuši kopuzņēmumu. Saistībā ar kopējās vadīšanas raksturu iepriekš 44. punktā minētajā spriedumā lietā *Avebe/Komisija* (136.–138. punkts) Vispārējā tiesa ir atzinusi par atbilstošām norādes, ka kopuzņēmuma vadības struktūru locekļiem, kurus ir iecēlis katrs no mātesuzņēmumiem, kuri pārstāv savas komerciālās intereses, bija cieši jāsadarbojas kopuzņēmuma komerciālās politikas definēšanā un īstenošanā un ka to pieņemtajiem lēmumiem obligāti bija jāatspoguļo katra mātesuzņēmuma, kuru Komisija saukusi pie atbildības, gribu sakrīšana. Vispārējā tiesa ir ne tikai izvērtējusi stratēģisko lēmumu pieņemšanu kopuzņēmuma ietvaros, bet arī ikdienas jautājumu kārtošanu un ir norādījusi, ka abiem direktoriem, kurus iecēluši abi mātesuzņēmumi, bija jāstrādā, cieši sadarbojoties arī šajā ziņā (iepriekš 44. punktā minētais spriedums lietā *Avebe/Komisija*, 136.–138. punkts).
- 53 Tomēr šajā lietā Komisija nav attiecinājusi atbildību par pārkāpumu, ko izdarījusi *Schümann Sasol International*, uz abiem mātesuzņēmumiem, bet vienīgi uz *Sasol Holding in Germany* un tās mātesuzņēmumu *Sasol Ltd*.
- 54 Gadījumā, ja Komisija sauc pie atbildības par kopuzņēmuma izdarīto pārkāpumu vienu no tā mātesuzņēmumiem, tai ir jāpierāda, ka vienīgi šis mātesuzņēmums vienpusēji īstenoja noteicošu ietekmi uz kopuzņēmuma komerciālo rīcību.
- 55 No apstrīdētā lēmuma un Komisijas rakstveida apsvērumiem tiesvedībā Vispārējā tiesā izriet, ka tā uzskata, ka iepriekš 54. punktā aprakstītais nosacījums ir izpildīts šajā lietā. Komisija apstrīdētā lēmuma 471. apsvērumā ir konstatējusi, ka "*Sasol [Ltd]* ar tai pilnībā piederoša meitasuzņēmuma *Sasol Holding in Germany GmbH* īstenoja noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International AG*". Turklāt Komisija atbildes raksta 49. punktā apgalvo, ka "*Sasol [Ltd]* (ar *Sasol Holding* starpniecību) īstenoja ekskluzīvu kontroli pār [*Schümann Sasol International*]", un šī paša raksta 67. punktā norādīja, ka "*Vara* nav jāsauc pie atbildības par pārkāpumu, jo *Sasol* viena pati īstenoja noteicošu ietekmi uz kopuzņēmumu".
- 56 Tādējādi ir jāizvērtē, vai Komisija varēja pamatoti secināt, pamatojoties uz apstākļiem, kas apkopoti apstrīdētajā lēmumā, un neņemot vērā prasītāju argumentus, kas pausti administratīvā procesa laikā, saistībā ar *Vara* nozīmīgumu kopuzņēmuma vadīšanā, ka *Sasol* ir vienpusēji īstenojusi noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International*.

Par Schümann Sasol International valdi

- 57 Prasītājas norāda, ka *Schümann Sasol International* valdes rezolūcijas tika pieņemtas ar vienkāršu vairākumu un ka vienāda balsu skaita gadījumā valdes priekšsēdētāja balss bija noteicošā. Valdes priekšsēdētājs *B. I.* esot pārstāvējis *Vara* intereses.
- 58 Tās būtībā norāda, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdu tās rīcībā esošo pierādījumu vērtēšanā, jo tā secināja, ka *B. I.* nepārstāvēja *Vara*, bet vadīja kopuzņēmumu pēc *Sasol* lūguma. Komisijas esot pamatojusi savu konstatāciju ar *Vara* 2007. gada 11. oktobra paziņojumu, kurā *B. I.* atbildēja *Vara* vārdā uz Komisijas jautājumiem, un esot paradoksālā veidā paziņojusi, kaut gan viņš sevi bija apzīmējis par *Vara* pārstāvi saistībā ar visiem citiem jautājumiem, ko Komisija viņam esot varējusi uzdot, ka viņš nav pārstāvējis *Vara* kopuzņēmuma perioda laikā.

- 59 Turklāt prasītājas norāda uz savu 2008. gada 18. aprīļa paziņojumu, saskaņā ar kuru *B. I.* patiesībā esot pastāvīgi rīkojies kā *H.-O. Schümann* labā roka un esot pārstāvējis *Vara* kopuzņēmumā ar *Sasol*. Pirms kopuzņēmuma perioda *B. I.* esot bijis fiziskā persona, kas īstenoja dominējošo funkciju *HOS*, kuru kontrolēja *Vara*, ietvaros, kuras ģenerāldirektors viņš bija kopš 1987. gada, un viņš esot rīkojies kā *H.-O. Schümann* uzticības personas. Turklāt *B. I.* esot arī bijuši vadoši amati *Vara* un citās sabiedrībās, kas piederēja *H.-O. Schümann* kopuzņēmuma perioda laikā un pēc tam. *B. I.* ciešā saikne ar *Vara* un *H.-O. Schümann* izrietot arī no 1995. gada 6. jūnija paziņojuma par kopējās struktūras izveidošanu.
- 60 Prasītājas apgalvo, ka Komisija zināja par šiem faktiem administratīvā procesa laikā, bet tā tos tomēr neņēma vērā un bez pamatojumu ir devusi priekšroku *Vara* paziņojumam, kas nāk personīgi no *B. I.*, t.i., no personas, kuram pašam kā komanditāļniekam piederēja daļa no *Vara* kapitāldaļām.
- 61 Komisija vispirms norāda to, ka noteicošas ietekmes jēdziens neparedz kopuzņēmuma operacionālo vadību, bet pamatnorādes par tā komercpolitiku. Kā izriet no *Schümann Sasol International* statūtiem, valde rīkojās uzraudzības padomes kontrolē un valdes rīcība saistībā ar tā komerciālās politikas būtiskiem aspektiem bija pārklāta uzraudzības padomes iepriekšējai apstiprināšanai.
- 62 Pēc tam Komisija norāda, ka *B. I.* nepārstāvēja *Vara*, bet ka viņš ieņēma savu amatu, pateicoties zināšanām jomā, kurā darbojās *Schümann Sasol*, un ka viņa iecelšana atbilda *Sasol* gribai. *Vara* esot informējusi Komisiju ar savu 2007. gada 11. oktobra paziņojumu par to, ka *B. I.* bija iecelts par *Sasol International* direktoru, jo *Sasol* vēlējās izmantot viņa padziļinātās zināšanas par *HOS* aktivitātēm un līdz ar to viņu iecelt valdē. Komisija uzskata, ka šī informācija ir ticama, jo *Sasol* bija īpaša interese, lai šis kopuzņēmums tiktu labi vadīts, un tā vēlējās nodrošināt tā vadības turpinātību, uzticot tā ikdienas vadīšanu valdes loceklim, kas pārzina parafina vaska nozari un it īpaši *HOS* bijušo darbību. Katrā ziņā atbildes raksta uz repliku 10. punktā Komisija ir uzskatījusi, ka tās konstatācijas, kā tās ir izklāstītas apstrīdētā lēmuma 472. apsvērumā, norāda, ka *B. I.* pārstāvēja *Sasol*, nevis *Vara Schümann Sasol International* valdē.
- 63 Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu vispirms izvērtēt *B. I.* lomu *Schümann Sasol International* valdē un pēc tam vispārīgāku jautājumu, vai *Sasol* varēja vienpusēji noteikt rezolūcijas, kas pieņemtas šajā valdē.
- Par *B. I.* lomu
- 64 Ir jāatgādina, ka gandrīz visa kopuzņēmuma perioda laikā *B. I.* bija *Schümann Sasol International* valdes priekšsēdētājs.
- 65 Administratīvā procesa laikā prasītājas apstiprināja, ka *B. I.* bija *Vara* pārstāvis, taču *Vara* paziņoja, ka viņa iecelšana atbilda *Sasol* gribai, līdz ar to viņš nepārstāvēja *Vara*.
- 66 Vispirms ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 472. apsvērumā norādītās konstatācijas precīzi atspoguļo *Vara* 2007. gada 11. oktobra paziņojuma saturu. Taču nostāju, kas pausta *Sasol* 2008. gada 18. aprīļa paziņojumā, saskaņā ar kuru *B. I.* pārstāvēja *Vara*, tāpat kā dokumentus, kas to atbalsta, Komisija bija noraidījusi.
- 67 Saistībā ar Komisijas apgalvojumu par *B. I.* lomu prasītājas būtībā apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, neatzīstot, ka valdē viņš pārstāvēja *Vara*.
- 68 Pirmkārt, ir jānorāda, ka *B. I.* ir ieņēmis būtisku amatus *H.-O. Schümann* un *Vara* grupas piederošajās sabiedrībās pirms kopuzņēmuma perioda, tā laikā un pēc tām.

- 69 Ir jāatgādina, ka *B. I.* 1996. gada 29. novembrī kļuva par *Vara* komandītālbnieku, kura ir viena no *Schümann Sasol International* tiešajiem mātesuzņēmumiem. Šis statuss nozīmēja, ka viņam piederēja daļa no *Vara* kapitāldaļām un citi *Vara* īpašnieki bija *Schümann* ģimenes locekļi. Vispārējā tiesa šajā ziņā uzskata, ka daļas no kapitāldaļām būšana īpašumā varēja liecināt, ka *B. I.* varēja sevi identificēt ar *Vara* specifiskajām komercinteresēm.
- 70 Tāpat *B. I.*, vismaz daļā no kopuzņēmuma perioda un paralēli īstenojot *Schümann Sasol International* valdes priekšsēdētāja funkcijas, bija *Vara* ģenerāldirektors.
- 71 No judikatūras izriet, ka vadības amatu apvienošana vienā no mātesuzņēmumiem un to kopuzņēmumā ir būtiska norāde, ka šis mātesuzņēmums īsteno ietekmi uz kopuzņēmuma komercņēmumiem ar lēmumpieņemšanas pilnvarām, kas ir šādam kopuzņēmuma valdes loceklim (šajā ziņā skat. iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Fuji Electric*/Komisija, 199. punkts).
- 72 No 1995. gada 15. jūnija *B. I.* bija *Vara Beteiligungsgesellschaft mbH* vadītājs. Saskaņā ar prasītāju iesniegtajiem pierādījumiem viņš vēl joprojām bija šajā amatā 2011. gadā kopā ar *H.-O. Schümann*. Turklāt viņš bija *Beteiligungsgesellschaft Hans-Otto Schümann mbH* vadītājs no 1989. gada 4. aprīļa līdz šīs sabiedrības likvidācijai 1996. gada 13. septembrī. Šī pēdējā minētā sabiedrība arī bija saistīta ar *H.-O. Schümann* – *Vara* dibinātāju un galveno īpašnieku.
- 73 Turklāt ir jānorāda, ka 2001. gada 1. jūlijā, kad *D. S. R.* nomainīja *B. I.* kā *Schümann Sasol International* valdes priekšsēdētāju, viņš kļuva par vienu no sešiem šīs sabiedrības uzraudzības padomes darbiniekiem. Šādi notiekot, *B. I.* nomainīja *E. B. R.*, kas arī bija, pēc Komisijas domām, *Vara* pārstāvis, pārējā daļā uzraudzības padomei paliekot nemainīgai. Tas norāda, ka *B. I.* pārstāvēja *Vara* uzraudzības padomē. Šis apstāklis ir pats par sevi pietiekams, lai noraidītu Komisijai tēzi, saskaņā ar kuru *B. I.* pārstāvēja *Sasol* valdi, jo nav iedomājams, ka šādā gadījumā uzreiz pēc tā pilnvaru beigām viņš būtu varējis sākt pārstāvēt *Vara* uzraudzības padomē.
- 74 Visbeidzot ir jānorāda, ka 1995. gada 2. februāra vēstulē, kas adresēta visiem *HOS* darbiniekiem, *H.-O. Schümann* un *B. I.* informēja šos darbiniekus par sarunām, kas notika ar *Sasol*. Viņi tajā norādīja: “Mēs varam īstenot ietekmi uz [kopuzņēmuma jauno vadību] nākotnē tāpat kā pagātnē.”
- 75 Uz šī pamata Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītājas administratīvā procesa stadijā bija iesniegušas pierādījumus, kas var liecināt, ka *B. I.* bija cieša saikne ar grupu *Vara* un *H.-O. Schümann*, ka viņš varēja sevi identificēt ar *Vara* specifiskajām komercinteresēm, it īpaši sakarā ar savu komandītālbnieka statusu, un ka *Vara* varēja īstenot būtisku ietekmi uz kopuzņēmuma valdes lēmumiem sakarā ar *B. I.* īstenoto amatu apvienošanu, kas varēja izraisīt *Schümann Sasol International* komercpolitikas pieskaņošanu *Vara* komercpolitikai.
- 76 Tādēļ Komisija ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, no savas analīzes izslēdzot šo atbilstošo pierādījumu kopumu un apstrīdētajā lēmumā vienīgi uzsvērot, ka *B. I.* atspoguļoja *Sasol* gribu. Šāda pasniegšana rada deformētu priekšstatu par atbilstošajiem lietas apstākļiem un neizpilda kritēriju, saskaņā ar kuru atbildība par EKL 81. panta pārkāpumu ir jāpierāda, pamatojoties uz precīziem un saskanīgiem pierādījumiem, un saskaņā ar kuru Komisijai ir objektīvā veidā jāņem vērā visi atbilstošie tiesību un faktiskie apstākļi, kas tai iesniegti (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP un T-61/02 OP *Dresdner Bank* u.c./Komisija, Krājums, II-3567. lpp., 59.–63. punkts; pēc analogijas skat. Tiesas 2001. gada 17. maija spriedumu lietā C-450/98 P *IECC*/Komisija, *Recueil*, I-3947. lpp., 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 77 Ar Komisijas argumentiem nevar atspēkot šo secinājumu.
- 78 Pirmkārt, Komisija norāda uz to, ka *Sasol* piekrita *B. I.* iecelšanai valdes priekšsēdētāja amatā.

- 79 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar *Schümann Sasol International* statūtiem un akcionāru līgumu visus valdes locekļus un tās priekšsēdētāju ieceļ uzraudzības padome, *Vara* un *Sasol* pārstāvjiem nobalsojot vienbalsīgi. Tādēļ, pirmkārt, valdes sastāvam bija jāatspoguļo vienošanās starp abiem mātesuzņēmumiem, t.i., katra mātesuzņēmuma gribu. Otrkārt, *Vara* bija arī jāsniedz sava piekrišana *Sasol* nominēto locekļu iecelšanai, kurus Komisija uzskatīja par *Sasol* pārstāvjiem.
- 80 Līdz ar to tas, ka *Sasol* sniedza savu piekrišanu *B. I.* iecelšanai valdes priekšsēdētāja amatā, neļauj ne konstatēt to, ka viņš pārstāvēja *Sasol* komerciālās intereses, kas pārsniedz to, kas nepieciešams abiem mātesuzņēmumiem piederošā kopuzņēmuma vadīšanai, ne noraidīt prasītāju iesniegtos pierādījumus par to, ka *Vara* bija noteicoša ietekme valdē *B. I.* lēmumpieņemšanas pilnvaru dēļ.
- 81 Otrkārt, ir jānorāda, ka vienīgais konkrētais pierādījums, ar kuru Komisija pamatoja savu secinājumu, saskaņā ar kuru *B. I.* nepārstāvēja *Vara*, bet viņa iecelšana atspoguļoja *Sasol* gribu, ir *Vara* 2007. gada 11. oktobra paziņojums, kas iepriekš minēts 66. punktā.
- 82 Komisija uzskata, ka šis paziņojums ir īpaši uzticams, jo tas tika atsūtīts, atbildot uz Komisijas informācijas pieprasījumu. *Vara* esot bijis īpaši svarīgi pareizi atainot situāciju, jo par nepatiesu paziņojumu varēja tikt uzlikts procesuāls naudas sods, kā tas paredzēts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 1. punktā.
- 83 Šajā ziņā ir jānorāda, ka 2007. gada 11. oktobra atbildes uz informācijas pieprasījumu pirmajā lappusē, kurā ir ietverts attiecīgais paziņojums, ir norādīts, ka atbildīgā persona par atbildēm pirmām kārtām bija *B. I.* Nav arī strīda par to, kā to norāda prasītājas, ka šajā brīdī *B. I.* vēl joprojām bija *Vara* komandītadāļnieks.
- 84 Turklāt ir jākonstatē, ka Komisija nav savā informācijas pieprasījumā, kas adresēts *Vara*, ne turklāt apstrīdētajā lēmumā precizējusi, ko tā saprot ar terminu “pārstāvēšana”. Tādēļ, tā kā *B. I.* nebija formāli pilnvarots pārstāvēt *Vara* kopuzņēmuma valdē, *Vara* varēja savā paziņojumā apstiprināt pārstāvēšanas neesamību, neriskējot, ka tai uzlikts procesuālo naudas sodu.
- 85 Turklāt ir jāuzsver, ka organizatorisko saikņu starp kopuzņēmumu un mātesuzņēmumu izvērtēšana obligāti neattiecas uz jautājumu par mātesuzņēmuma pārstāvēšanu, kas izriet no formāla mandāta, ko tas sniedzis kopuzņēmuma vadītājam. Ir atbilstošāk ņemt vērā plašā nozīmē mātesuzņēmuma komerciālo interešu pārstāvēšanu (skat. iepriekš 35. punktu) un ietekmi uz kopuzņēmuma struktūru lēmumiem, pieskaņotu šī uzņēmuma komercpolitiku mātesuzņēmuma komercpolitikai, par ko it īpaši liecina amatu apvienošana mātesuzņēmuma un kopuzņēmuma vadībā, kā arī tas daļa no meitasuzņēmuma kapitāldaļām pieder kopuzņēmuma vadītājam (skat. iepriekš 44. punktu).
- 86 No šī skatpunkta ir jāpiebilst, ka jautājums par mātesuzņēmuma komerciālo interešu pārstāvēšanu kopuzņēmuma valdē nav vienkāršs fakts, kura noliegšana varētu ticami izraisīt procesuālo naudas soda uzlikšanu, izņemot faktu sagrozīšanas gadījumu. Tieši pretēji, šis jautājums ietilpst vērtējumā, ko jāveic Komisijai, ņemot objektīvi vērā visus atbilstošos tiesību un faktiskos apstākļus, kurus tai iesnieguši mātesuzņēmumi, kam bieži vien ir pretējas intereses, kuras liek tiem akcentēt vienu vai otru atbilstošo apstākli. Turklāt ir jānorāda, ka šajā lietā Komisija nav uzlikusi nekādu procesuālo naudas sodu ne *Sasol*, ne *Vara*, lai gan tās iesniedza pilnīgi pretējus paziņojumus par šo aspektu.
- 87 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāizvērtē, vai Komisijas pieļautā kļūda vērtējumā saistībā ar *B. I.* lomu (skat. iepriekš 76. punktu) var ietekmēt vērtējumu par *Sasol* ietekmi uz *Schümann Sasol International* valdi.

Par *Schümann Sasol International* valdes lēmumu noteikšanu

- 88 Prasītājas apgalvo, ka sakarā ar valdes locekļu, kas pārstāv *Vara*, dominējošo stāvokli, konkrētāk *B. I.* dominējošo stāvokli, *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany* nevarēja noteikt šīs valdes lēmumus.
- 89 Pirmkārt, ir jānorāda, ka savā 1995. gada 6. jūnija paziņojumā *Schümann Sasol AG* (kļuvusi *Schümann Sasol International*) darbiniekiem *B. I.* aprakstīja kopuzņēmuma valdes lomas. Viņš precizēja, ka viņš “paliks atbildīgais, papildus valdes darba koordinēšanai, par meitasuzņēmumu tirdzniecību, pārdošanu un pirkšanu, un kontroli”, bet *D. S. R.* (no *Sasol*) saglabāšot savu amatu Dienvidāfrikā un nodarbošoties ar ražošanu un tehniskajiem aspektiem. *B. I.* arī norādīja, ka trešais loceklis tiks nozīmēts Hamburgā (Vācija).
- 90 Ir jākonstatē, ka *B. I.* lēmumpieņemšanas kompetences ir norāde par viņa centrālo lomu *Schümann Sasol International* valdē.
- 91 Otrkārt, ir jānorāda, ka 1995. gada 2. februāra vēstulē, ko *H.-O. Schümann* un *B. I.* adresēja visiem *HOS* darbiniekiem, viņi norādīja, ka viņi varēšot īstenot ietekmi uz kopuzņēmuma jauno vadību gluži kā pagātnē, kad *Vara* bija vienīgais *HOS* akcionārs (skat. iepriekš 74. punktu).
- 92 No šīs vēstules arī izriet, ka pēc *B. I.* un *H.-O. Schümann* paredzētā viņš un *Vara* varēja ar *B. I.* starpniecību īstenot centrālo lomu *Schümann Sasol International* vadībā.
- 93 Treškārt, ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav norādījusi nevienu apstākli, kas varētu pierādīt, ka, lai gan ir *B. I.* lēmumpieņemšanas kompetence un viņa noteicošā balss vienāda balsu skaita gadījumā, kas izriet no viņa kā priekšsēdētāja amata, *Sasol* varēja vienpusēji noteikt valdes lēmumus gadījumā, kurā izrādītos atbilstoši realitātei tas, ka *B. I.* pārstāvēja *Vara* un *H.-O. Schümann* sabiedrības *Schümann Sasol International* valdē.
- 94 Ceturtkārt, šāda *Sasol* kapacitāte noteicošā veidā noteikt valdes lēmumus neizriet arī no apstākļiem saistībā ar dažādiem valdes sastāviem, kurus prasītājas iesniedza administratīvā procesa laikā.
- 95 Laikā no 1995. gada 2. maija līdz 31. oktobrim *Schümann Sasol International* valde sastāvēja no *B. I.* un *D. S. R.* – *Sasol* pārstāvja. Kā to pamatoti norāda prasītājas, *B. I.* varēja uzspiest savus lēmumus valdē sakarā ar savu noteicošo balsi.
- 96 Laikā no 1995. gada 1. novembra līdz 2001. gada 30. jūnijam *Schümann Sasol International* valde sastāvēja no tās priekšsēdētāja *B. I.*, *D. S. R.* un *H. G. B.* Prasītājas uzskata, ka šis pēdējais bija *Vara* pārstāvis, taču Komisija uzskata, ka viņš bija *Sasol* pārstāvis.
- 97 Ir jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nav izvērtējusi jautājumu, vai *H. G. B.* bija faktiski pārstāvējis viena vai otrā mātesuzņēmuma intereses. Turklāt pastāv norādes, saskaņā ar kurām *H. G. B.* pārstāvēja *Vara* intereses (skat. iepriekš 99. punktu). Tādēļ šīs valdes sastāvs arī neļauj secināt, ka *Sasol* vienpusēji noteica šīs valdes lēmumus.
- 98 Laikā no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 16. maijam *D. S. R.* (no *Sasol*) bija valdes priekšsēdētājs, otram loceklim esot *H. G. B.*
- 99 Vispirms ir jānorāda, ka šīs valdes sastāvs liecina, ka *H. G. B.* bija *Vara* pārstāvis. Nav nepamatoti uzskatīt, ka *Vara*, kurai pieder trešdaļa *Schümann Sasol International* kapitāldaļu, būtu piekritusi valdei, kas sastāv vienīgi no *Sasol* pārstāvjiem.
- 100 Prasītājas apgalvo, ka šī perioda laikā visas valdes rezolūcijas esot tikušas pieņemtas vienbalsīgi.

- 101 Ir jāuzsver, ka apstrīdētajā lēmumā nav analīzes saistībā ar attiecīgo periodu. Tā kā vienīgi *Sasol* tika saukta pie atbildības par kopuzņēmuma izdarīto pārkāpumu, Komisijai esot bijis jāpierāda, ka *Sasol* ir vienpusēji īstenojusi noteicošu ietekmi uz *Schümann Sasol International* komerciālo politiku (skat. iepriekš 54. punktu).
- 102 Tomēr ir jāatgādina (skat. iepriekš 52. punktu), ka rezolūciju vienbalsīga pieņemšana valdē liecina par ciešu mātesuzņēmumu sadarbību un tādējādi par kopuzņēmuma kopīgu vadīšanu; tā ir norāde par kopīgu noteicošas ietekmes īstenošanu, nevis par viena no mātesuzņēmumiem noteicošas ietekmes īstenošanu (šajā ziņā skat. iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Avebe/Komisija*, 137. un 138. punkts, un iepriekš 44. punktā minēto spriedumu lietā *Electric/Komisija*, 194. punkts).
- 103 Tādēļ šis valdes sastāvs arī nevar pamatot secinājumu, saskaņā ar kuru *Sasol* esot vienpusēji noteikusi *Schümann Sasol International* lēmumus.
- 104 Laikā no 2002. gada 17. maija līdz 2002. gada 24. septembrim *Schümann Sasol International* sastāvēja no *D. S. R.*, *H. G. B.* un *C. D. I.*
- 105 Prasītāja apgalvo, ka valdes divi iepriekš minētie locekļi bija *Vara* pārstāvji, līdz ar to *D. S. R.*, pat kā priekšsēdētājam, viņi varēja radīt minoritātes stāvokli.
- 106 Ir jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā nav nekāda vērtējuma saistībā ar viena vai otra mātesuzņēmuma noteicošo ietekmi, kas īstenota ar *H. G. B.* un *C. D. I.* starpniecību, ne pat vispārēji izklāstīts šis valdes sastāvs. Turklāt ir norādes par to, ka *H. G. B.* pārstāvēja *Vara* intereses (skat. iepriekš 99. punktu). Tādēļ no apstrīdētā lēmuma neizriet, ka attiecīgā perioda laikā *Sasol* varēja vienpusēji ar savu pārstāvju valdē palīdzību noteikt tās lēmumus.
- 107 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto vērtējumu, ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pierādījusi, ka, ņemot vērā *B. I.* un citu valdes locekļu, kas varēja tikt saistīti ar *Vara*, lēmumpieņemšanas pilnvaras, *Sasol* faktiski vienpusēji kontrolēja *Schümann Sasol International* valdes lēmumu saturu ar locekļu, kuri pārstāvēja *Vara* komerciālās intereses, palīdzību, kas nodrošina, lai *Schümann Sasol International* rīcība tiktu pieskaņota tās rīcībai. Apstrīdētajā lēmumā arī nav tiešu pierādījumu (skat. iepriekš 44. punktu), kas varētu pierādīt šādu *Sasol* noteicošu ietekmi.

Par operacionālas vadīšanas atbilstību

- 108 Komisija norāda to, ka *Schümann Sasol International* valdei bija uzticēta šīs sabiedrības ikdienas vadīšana. Saskaņā ar Vispārējās tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu lietā T-112/05 *Akzo Nobel* u.c./Komisija (Krājums, II-5049. lpp., 63.–65., 82. un 83. punkts), meitasuzņēmuma operacionālajai vadīšanai neesot nozīmes, izvērtējot ekonomiskas vienības starp meitasuzņēmumu un mātesuzņēmumu pastāvēšanu, jo kontrole pār komerciālo politiku *stricto sensu* nav nosacījums, kas prasīts, lai uzskatītu, ka mātesuzņēmums kopā ar meitasuzņēmumu veido uzņēmumu. Tieši pretēji, pietiktu, ka mātesuzņēmumam ir būtiska loma jautājumos, kas definē meitasuzņēmuma komerciālo politiku.
- 109 Ir jāuzsver, ka spriedums, uz kuru norāda Komisija, attiecas uz faktisku situāciju, kurā mātesuzņēmumam pilnībā piederēja meitasuzņēmuma kapitāldaļas.
- 110 Ir taisnība, ka jautājumam par operacionālo vadīšanu var nebūt nozīmes, ciktāl runa ir par vienam mātesuzņēmumam pilnībā piederošu meitasuzņēmumu, jo šī meitasuzņēmuma operacionālās autonomijas pierādīšana pati par sevi nevar atspēkot prezumpciju par noteicošas ietekmes īstenošanu (skat. turpmāk 153. punktā minēto judikatūru).

- 111 Tomēr viena akcionāra gadījumā visus lēmumus – ieskaitot tos, kas attiecas uz meitasuzņēmuma operacionālo darbību, – pieņem vadītāji, kurus ieceļ vai nominē tieši vai netieši (struktūras, kuru locekļus ir iecēlis mātesuzņēmums) vienīgais mātesuzņēmums. Tāpat, neesot citam akcionāram, vienīgās komerciālās intereses, kas izpaužas meitasuzņēmumā, principā ir vienīgā akcionāra intereses. Tādējādi Komisija var prezumēt noteicošas ietekmes faktiski īstenošanu pat gadījumā, ja meitasuzņēmuma vadītāji īsteno tās operacionālo vadību autonomi.
- 112 Taču kopuzņēmumu gadījumā pastāv kopuzņēmuma akcionāru pluralitāte, un kopuzņēmuma struktūru lēmumus pieņem locekļi, kas pārstāv dažādu mātesuzņēmumu komerciālās intereses, kuras var sakrist, taču var arī atšķirties. Tādēļ atbilstošs ir jautājums, vai mātesuzņēmums ir īstenojis reālu ietekmi uz kopuzņēmuma operacionālo vadīšanu, tostarp ar vadītāju starpniecību, kurus tā ir iecēlusi, un/vai kuri vienlaicīgi ieņem amatus mātesuzņēmuma vadībā.
- 113 Visbeidzot ir jāatgādina, ka Vispārējā tiesa ir detalizēti izvērtējusi lēmumu pieņemšanas kārtību, kas ietilpst operacionālajā vadīšanā iepriekš 44. punktā minētā spriedumā lietā *Fuji Electric*/Komisija (195. punkts), iepriekš 30. punktā minētajā spriedumā lietā *General Technic-Otis u.c./Komisija* (112.–117. punkts), lai izvērtētu prasītāju noteicošo ietekmi šajās lietās saistībā ar to kopuzņēmumu rīcību tirgū.
- 114 Līdz ar to ir jānorāda Komisijas arguments, saskaņā ar kuru tam, ka mātesuzņēmums nosaka kopuzņēmumu komerciālo politiku *stricto sensu*, nav nozīmes, izvērtējot ekonomiskās vienības pastāvēšanu starp tiem.

Secinājums par *Schümann Sasol International* valdi

- 115 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka Komisija ir apstrīdētajā lēmumā pieļāvusi kļūdu vērtējumā, izvērtējot *B. I.* lomu (skat. iepriekš 76. punktu). Nav izslēgts, ka šīs kļūdas neesamības gadījumā Komisija būtu secinājusi, ka *Vara* bija noteicoša ietekme uz *Schümann Sasol International* valdes lēmumiem būtiskā kopuzņēmuma perioda laikā. Otrkārt, Komisija nav pierādījusi, ka *Sasol* faktiski vienpusēji noteica *Schümann Sasol International* valdes lēmumu saturu (skat. iepriekš 107. punktu). Treškārt, ir jānorāda, ka ietekme, kas īstenoja uz kopuzņēmuma valdes lēmumiem, ir pilnībā atbilstoša no mātesuzņēmuma saukšanas pie atbildības par kopuzņēmuma izdarīto pārkāpumu perspektīvas (skat. iepriekš 114. punktu).

Par *Schümann Sasol International* uzraudzības padomi un kopsapulci

- 116 Prasītājas apgalvo, ka Komisija nevarēja pamatoti konstatēt, ka *Sasol* noteicošā veidā sakarā ar *Vara* lēmumpieņemšanas pilnvarām bija ietekmējusi *Schümann Sasol International* uzraudzības padomē un kopsapulcē pieņemtos lēmumus.
- 117 Ir jānorāda, ka apstākļi, kurus Komisija apkopojusi apstrīdētā lēmuma 473. un 474. apsvērumā, norāda, ka gan *Sasol*, gan *Vara* varēja bloķēt visus lēmumus *Schümann Sasol International* kopsapulcē un uzraudzības padomē, izņemot tos, uz kuriem attiecas akcionāru vienošanās 1.5. pants.
- 118 To lēmumu, kuri norādīti akcionāru vienošanās 1.5. pantā, starpā vienīgi ieguldījumu akceptēšana ietilpst stratēģisko komerciālo lēmumu kategorijā, kuri skar kopuzņēmumu atbilstoši Komisijas kodificētajam jurisdikcijas paziņojumam saistībā ar Regulu Nr. 139/2004 (OV 2008, C 95, 1. lpp.).
- 119 Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar Komisijas kodificētā jurisdikcijas paziņojuma saistībā ar Regulu Nr. 139/2004 69. punktu visbūtiskākās veto tiesības attiecas uz augstāko kadru iecelšanu un atlaišanu, kā arī uz kopuzņēmuma budžeta akceptēšanu. Tajā ir arī precizēts, ka pilnvaras piedalīties lēmumos saistībā ar augstāko kadru struktūru (piemēram, padomes locekļi) parasti sniedz to īpašniekam iespēju

īstenot noteicošu ietekmi uz uzņēmuma komerciālo politiku. Tas attiecas arī uz lēmumiem par budžetu, jo budžets nosaka precīzus kopuzņēmuma darbības ietvarus un jo īpaši ieguldījumus, ko tas var veikt.

- 120 Saskaņā ar leģislatīvajām normām un vienošanos klauzulām, ar kurām tiek regulēta kopuzņēmuma *Schümann Sasol International* darbība, *Sasol Holding in Germany* varēja vienpusēji noteikt vienīgi lēmumus saistībā ar ieguldījumu akceptēšanu, nevis vissvarīgākos stratēģiskos komerciālos lēmumus, proti, tos, kas attiecas uz budžetu, vadītāju iecelšanu un atlaišanu, un tos, kas saistīti ar uzņēmuma plānu.
- 121 Tādēļ Komisija nav pierādījusi ar abstraktu analīzi, kas balstīta uz likumdošanu un vienošanos klauzulām, ar kurām tiek regulēta kopuzņēmuma darbība (skat. iepriekš 49. punktu), ka *Sasol* varēja viena pati *Schümann Sasol International* uzraudzības padomē un kopsapulcē noteikt visus stratēģiskos komerciālos lēmumus, kas to skar. Tieši pretēji, no abstraktās analīzes izriet, ka lielākā daļa no šiem lēmumiem bija *Sasol Holding in Germany* un *Vara* jāpieņem kopīgi.
- 122 Turklāt apstrīdētajā lēmumā nav nekādu pierādījumu, kas balstīti uz konkrētiem apstākļiem (skat. iepriekš 50. punktu), no kuriem izriet, ka *Sasol Ltd* un *Sasol Holding in Germany* esot faktiski vienas pašas noteikušas, lai gan bija *Vara* bloķēšanas tiesības, kopuzņēmuma *Schümann Sasol International* stratēģiskos komerciālos lēmumus.
- 123 Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa secina, ka Komisija nav pierādījusi, ka *Sasol* bija vienpusēji noteikusi lielāko daļu *Schümann Sasol International* uzraudzības padomes un kopsapulces lēmumus un, konkrētāk, stratēģiskos komerciālos lēmumus saistībā ar budžetu, uzņēmuma plānu un augstāko kadru iecelšanu, kuri uz to attiecas.

Par Sasol Holding in Germany noteicošās ietekmes faktisku īstenošanu uz Schümann Sasol International rīcību tirgū

- 124 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 475. apsvērumu “saistībā ar situāciju, kas aprakstīta 472.–474. apsvērumā, it īpaši *Sasol* iespēju uzspiest savu gribu būtisku stratēģisku lēmumu ietvaros, ja nevar tikt panākts konsenss, kādi tie uzskaitīti akcionāru vienošanās par balsstiesībām 1.5. pantā (piemēram, kapitāla ieguldījumu akceptēšana), *Sasol* ir jāuzskata par tādu, kas faktiski kontrolēja kopuzņēmumu”. Apstrīdētā lēmuma 481. apsvērumā Komisija konstatēja, ka “tas, ka *Sasol* kontrolēja kopuzņēmumu, esot pierādīts” un ka “faktiskie pierādījumi liecina par noteicošas ietekmes īstenošanu”, kuru realizēja *Sasol Holding in Germany* attiecībā pret *Schümann Sasol International*.
- 125 No iepriekš izklāstītās analīzes izriet, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pierādījusi, ka *Sasol* vienpusēji noteica *Schümann Sasol International* valdes rezolūcijas un tās kopsapulce un uzraudzības padomes lielāko daļu stratēģisko lēmumu (skat. iepriekš 115. un 123. punktu).
- 126 Tāpat ir jāatgādina, ka Komisija nav ar tiešiem pierādījumiem pierādījusi *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* noteicošo ietekmi uz *Schümann Sasol International* komerciālo rīcību.
- 127 Līdz ar to Komisijas analizē, atbilstoši kurai par *Schümann Sasol*, kas ir *Schümann Sasol International* meitasuzņēmums, pārkāpumu pie atbildības tiek sauktas *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd*, ir pieļautas kļūdas vērtējumā. Tādēļ ir jāakceptē pirmais pamats un jāatceļ apstrīdētais lēmums, ciktāl *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* tiek saukta pie atbildības par *Schümann Sasol* izdarīto pārkāpumu.
- 128 Tādēļ apstrīdētais lēmums ir jāatceļ, ciktāl Komisija ir konstatējusi, ka *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* piedalījās pārkāpumā pirms 2002. gada 1. jūlija.

Par prasītāju piedāvātajiem pierādījumiem

- 129 Prasītājas piedāvā, ka *C. D. I.* (pašreizējais *Sasol Wax International* padomes loceklis) ir jāuzklausā kā liecinieks par to, ka kopuzņēmuma perioda laikā stratēģijas pamatorientāciju un kopējās struktūras komerciālo darbību noteica *Vara* ar *H.-O. Schümann* un *B. I.* starpniecību.
- 130 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto analīzi, Vispārēja tiesa uzskata, ka šī liecība nav nepieciešama, līdz ar to piedāvājums sniegt pierādījumus ir noraidīts.

2. Par otro pamatu, kas izriet no tā, ka Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany un Sasol Wax International ir kļūdaini sauktas pie atbildības saistībā ar Sasol periodu

- 131 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir kļūdaini saukusi *Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* pie atbildības par pārkāpumu, ko *Sasol Wax* izdarījusi *Sasol* perioda laikā no 2002. gada 1. jūlija līdz 2005. gada 28. aprīlim.

Par pirmo daļu, ar kuru tiek apgalvota kļūda tiesību piemērošanās saistībā ar iespēju saukt pie atbildības par meitasuzņēmuma izdarītu pārkāpumu mātesuzņēmumu vienīgi uz prezumpcijas, kas balstīta uz visu kapitāldaļu piederēšanu, pamata

- 132 Apstrīdētā lēmuma 494. apsvērumā Komisija ir norādījusi:

“Judikatūrā ir noteikts, ka Komisija var prezumēt, ka mātesuzņēmumiem ir noteicoša ietekme uz tiem pilnībā piederošiem meitasuzņēmumiem. Ja šī prezumpcija ir piemērojama, kā tas ir gadījumā ar *Sasol Wax International AG, Sasol Holding in Germany GmbH* un *Sasol Ltd*, tad mātesuzņēmumiem ir jāatspēko prezumpcija, iesniedzot pierādījumus, ka to meitasuzņēmums ir autonomi izlēmis par savu rīcību tirgū.”

- 133 Prasītājas uzskata, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā ir piemērojusi nepareizu tiesību normu. Nekāds spēkā esošs juridisks pamats neļaujot prezumēt, ka visu kapitāldaļu piederēšana pati par sevi ļauj pierādīt, ka mātesuzņēmums ir atbildīgs par aizliegto vienošanos, kurā piedalīties tā meitasuzņēmums. Ar šādu prezumpciju tiek pārkāpts personiskās juridiskās atbildības princips un nevainīguma prezumpcija.

- 134 Jānorāda, ka konkrētajā gadījumā, kad mātesuzņēmumam pieder viss tā Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu izdarījušā meitasuzņēmuma kapitāls, pirmkārt, šis mātesuzņēmums var īstenot izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma rīcību un, otrkārt, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka minētais mātesuzņēmums faktiski īsteno izšķirošu ietekmi pār sava meitasuzņēmuma rīcību. Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss meitasuzņēmuma kapitāls pieder tā mātesuzņēmumam, lai prezumētu, ka pēdējais īsteno izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma komercpolitiku. Šajos apstākļos ir pietiekami, ka Komisija pierāda, ka viss meitasuzņēmuma kapitāls pieder tā mātesuzņēmumam, lai prezumētu, ka šim mātesuzņēmumam ir noteicoša ietekme uz šī meitasuzņēmuma komerciālo politiku. Līdz ar to Komisija varēs uzskatīt mātesuzņēmumu par solidāri atbildīgu par tā meitasuzņēmumam uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šis mātesuzņēmums, kuram ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tā meitasuzņēmums rīkojas tirgū autonomi (skat. iepriekš 30. punktā minēto 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 60. un 61. punkts un tajos minētā judikatūra).

- 135 Turklāt saskaņā ar judikatūru atbildības prezumpcija, kas izriet no tā, ka vienas sabiedrības kapitāla daļas pilnībā pieder citai sabiedrībai, ir piemērojama ne tikai gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp mātesuzņēmumu un tā meitasuzņēmumu, bet arī tādā gadījumā kā šajā lietā, kad šī saikne ir netieša, ņemot vērā, ka pastāv cita, iestarpināta sabiedrība (Tiesas 2011. gada 20. janvāra spriedums lietā *C-90/09 P General Química u.c./Komisija*, Krājums, I-1. lpp., 90. punkts).

- 136 Tādēļ Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka tas, ka mātesuzņēmumam pilnībā pieder tā meitasuzņēmuma kapitāls, ļāva tai prezumēt, ka šis mātesuzņēmums, kā arī netiešie mātesuzņēmumi ir īstenojuši faktiski izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma komerciālo politiku.
- 137 Ja prezumpcija par mātesuzņēmuma noteicošo ietekmi uz meitasuzņēmumu nav atspēkota, Komisija var konstatēt, ka meitasuzņēmums un tiešie un netiešie mātesuzņēmumi ietilpst vienā un tajā pašā ekonomiskajā vienībā un līdz ar to veido vienu uzņēmumu iepriekš 31. punktā izklāstītās judikatūras nozīmē. Tātad tas, ka mātesuzņēmums un tā meitasuzņēmums ir viens uzņēmums EKL 81. panta nozīmē, ļauj Komisijai adresēt mātesuzņēmumiem lēmumu, ar kuru ir uzlikts naudas sods, un netiek prasīts pierādīt šo mātesuzņēmumu personisku dalību šajā pārkāpumā (skat. iepriekš 36. punktā minēto judikatūru).
- 138 Ar šādu pieeju netiek pārkāpts personiskās atbildības princips. *Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany un Sasol Ltd* tika personīgi sodītas par pārkāpumu, kurš tiek uzskatīts par tādu, kuru tās pašas ir izdarījušas, ciešo ekonomisko un juridisko saikņu dēļ, kas vienoja tās ar *Sasol Wax* un izrietēja no tā, ka tām pilnībā piederēja tās kapitāldaļas (šajā ziņā skat. iepriekš 34. punktā minēto spriedumu lietā *Metsä-Serla u.c./Komisija*, 34. punkts).
- 139 Saistībā ar apgalvoto nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu ir jāatgādina, ka saskaņā ar to jebkura apsūdzētā persona tiek uzskatīta par nevainīgu, līdz tās vaina ir tiesiski pierādīta. Šādi tā liedz lēmumā, ar kuru izbeidz procesu, jebkādi oficiāli konstatēt un pat jebkādi minēt personas, kas apsūdzēta noteiktā pārkāpumā, atbildību bez iespējām šai personai saņemt visas garantijas, ko parasti piešķir aizstāvības tiesību īstenošanai procesā, kurš risinās atbilstoši parastajai gaitai un kura rezultātā tiek pieņemts nolēmums par pretenziju pamatotību (Vispārējās tiesas 2007. gada 12. oktobra spriedums lietā T-474/04 *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse/Komisija*, Krājums, II-4225. lpp., 76. punkts).
- 140 Nevainīguma prezumpcijas piemērošana konkurences tiesību jomā ir jāpieskaņo tam, ka pretēji kriminālprocesam, kurš obligāti attiecas uz juridisku personu (fizisku personu vai juridisku personu), konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu, kas ir ekonomiska vienība, kura attiecīgajā gadījumā sastāv no vairākām juridiskām personām. Turklāt sabiedrībām, kas ir grupas augšā, ir brīvība reorganizēt savas iekšējās struktūras, tostarp izveidojot sabiedrības, kuras ir atšķirīgas juridiskas personas saistībā ar noteiktām darbībām.
- 141 Šādos apstākļos, lai saglabātu Savienības konkurences tiesību lietderīgo iedarbību, vienīgi tas, ka mātesuzņēmumam pilnībā vai gandrīz pilnībā pieder meitasuzņēmums, kurš ir tieši piedalījies pārkāpumā, var būt pietiekami, lai Komisija varētu to saukt pie atbildības. Kad Komisija ir paziņojusi šo iebildumu, mātesuzņēmumam ir jāsniedz pierādījumi par pretējo, lai pierādītu, ka nav ekonomiskās vienības starp to un tā meitasuzņēmumu. Šajā lietā Komisija ir izmantojusi šo pieeju, uzmanīgi izvērtējot prasītāju iesniegtos pierādījumus, un tādējādi ir ievērojusi nevainīguma prezumpcijas principu.
- 142 No tā izriet, ka otrā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par iespējami kļūdaini konstatāciju, ka nav notikusi prezumpcijas atspēkošana

- 143 Prasītājas uzskata, ka ar pierādījumiem, kas izklāstīti to atbildēs uz paziņojumu par iebildumiem, tās ir pierādījušas, ka *Sasol Wax International* faktiski nebija īstenojusi noteicošo ietekmi uz *Sasol Wax*, jo tā nav iejaukusies ne tās stratēģiskajos komerciālajos lēmumos, ne tās operacionālajā vadīšanā.

Par apstrīdēto lēmumu

- 144 Saistībā ar pierādījumiem, kurus prasītājas iesniegušas savās atbildēs uz paziņojumus par iebildumiem, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi šādi:

“[..]

(498) Saistībā ar *Sasol Wax GmbH* vadības darbiniekiem, kā arī ar uzraudzības padomes sastāvu un lomu, *Sasol* atzina, ka *Sasol Wax International AG* bija tiesīga nominēt *Sasol Wax GmbH* vadības darbiniekus un uzraudzības padomes locekļus. Tā arī apstiprināja, ka vairāki *Sasol Wax GmbH* uzraudzības padomes locekļi gadu gaitā ir bijuši *Sasol Wax International AG* padomes locekļi. Tomēr *Sasol* apgalvo, ka šie fakti nav pamatoti, jo uzraudzības padomei nebija būtiskas lomas (nekādas faktiskās kontroles pār *Sasol Wax GmbH* vadīšanu un/vai stratēģiju), ka tā atradās bijušo *Vara* darbinieku rokās un ka tā neīstenoja nekādu ietekmi uz *Sasol Wax GmbH* rīcību. Pirmkārt, ir pietiekami, ka *Sasol International AG* bija tiesīga nominēt vadības darbiniekus un uzraudzības padomes locekļus, neesot pamatam zināt, vai tā turpināja būt atkarīga no *Vara* bijušajiem darbiniekiem. Otrkārt, saistībā ar uzraudzības padomes lomu statūtos ir paredzēts noteiktu jautājumu saraksts, saistībā ar kuriem uzraudzības padomei ir kompetence, piemēram, vadības nominēšana, atļaušana un uzraudzības, ikgadējā pārskata un budžeta akceptēšana, ieguldījumu, kas pārsniedz 0,5 miljonus, akceptēšana un izmaiņas saistībā ar komerciālo organizēšanu. Lai gan *Sasol* apgalvo, ka nevienai no šīm pilnvarām nav bijusi būtiska loma *Sasol Wax GmbH* komerciālajā rīcībā, ka nekad nav bijis neviena piemēra par apstākļiem, kuros uzraudzības padome esot īstenojusi kaut kādu ietekmi uz *Sasol Wax GmbH* darbības vadīšanu, un ka *Sasol Wax GmbH* vadītāji bija ieraduši lemt par *Sasol Wax GmbH* stratēģiskās komerciālās rīcības būtiskajiem pasākumiem, neprasot uzraudzības padomes piekrišanu, uzraudzības padomei piešķirtās pilnvaras rāda, ka bija paredzēts, ka uzraudzības padomei faktiski ir stratēģiska un finanšu loma un tā īsteno pienākumus, kas atšķiras no sabiedrības kārtējo jautājumu risināšanas, ko parasti veic padome vai sabiedrības vadītāji.

(499) *Sasol* arī apgalvo, ka *Sasol Wax International AG* ietekmes neesamību arī apstiprina tas, ka *Sasol* pārstāvji, kas piedalījās tehniskajās sanāksmēs, turpināja būt *Vara* bijušie darbinieki un ka komerciālo vienību vadītāji, kuru darbību skāra tehniskās sanāksmes, neuzturēja nekādas attiecības ar *Sasol Ltd*. Saistībā ar tā saucamo *Vara* bijušo darbinieku rīcību ir jānorāda, ka šīs personas laikā, kad tās īstenoja prettiesiskas darbības, bija *Sasol* grupas darbinieki, un tam, ka tās bija *Vara* bijušie darbinieki vai ka to tiešais darba devējs bija *Sasol Wax International AG*, *Sasol Holding in Germany GmbH* vai *Sasol Ltd* meitasuzņēmums, nav nozīmes, ciktāl ir iespējams pierādīt, ka mātesuzņēmumi īstenoja noteicošu ietekmi uz šo meitasuzņēmumu.”

Vispārējie apsvērumi

- 145 Saskaņā ar judikatūru, lai atspēkotu prezumpciju par to, ka mātesuzņēmums īsteno noteicošu ietekmi uz savas meitasuzņēmuma rīcību, kā tas ir aprakstīts iepriekš 134. punktā, prasītājam ir jāiesniedz visi pierādījumi saistībā ar organizatoriskām, ekonomiskām un juridiskām saiknēm, kas pastāv starp *Sasol Wax* un *Sasol Wax International*, kurus tās uzskata par tādiem, kas var pierādīt, ka tās nebija viena ekonomiska vienība. Vispārējai tiesai savā vērtējumā ir jāņem vērā visi pierādījumi, kuru raksturs un nozīmīgums var atšķirties atkarībā no katras attiecīgās lietas īpašajām iezīmēm (skat. iepriekš 108. punktā minēto Vispārējās tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 65. punkts, kas apstiprināts ar iepriekš 30. punktā minēto 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, un 2011. gada 13. jūlija spriedumu lietā T-39/07 *Eni/Komisija*, Krājums, II-4457. lpp., 95. punkts).

- 146 Šī prezumpcija balstās uz konstatējumu, ka, izņemot ārkārtas apstākļus, sabiedrība, kurai pilnībā pieder meitasuzņēmums, var, ņemot vērā tikai šo dalību kapitālā, īstenot izšķirošu ietekmi uz šī meitasuzņēmuma rīcību un, otrkārt, ka šīs ietekmes faktiskā neīstenošana parasti vislietderīgāk var tikt atrasta tādu vienību gadījumā, attiecībā pret kurām šī prezumpcija tiek īstenota (Tiesas 2011. gada 29. septembra spriedums lietā *C-521/09 P Elf Aquitaine/Komisija*, Krājums, I-8947. lpp., 60. punkts).
- 147 Turklāt šādas prezumpcijas piemērošana ir pamatota ar to, ka, ja mātesuzņēmums ir vienīgais meitasuzņēmuma akcionārs, tā rīcībā ir visi līdzekļi, lai pieskaņotu meitasuzņēmuma komerciālo rīcību savai komerciālajai rīcībai. Konkrētāk, vienīgais akcionārs principā definē meitasuzņēmuma autonomijas apjomu, nosakot tā statūtus, izvēlas tā vadību un pieņem vai apstiprina meitasuzņēmuma stratēģiskos komerciālos lēmumus, attiecīgajā gadījumā ar tā pārstāvju piedalīšanos tā struktūrvienībās. Tāpat ekonomiskā vienotība starp mātesuzņēmumu un tā meitasuzņēmumu parasti papildus tiek nodrošināta ar pienākumiem, kas izriet no dalībvalstu komercietībām, tādiem kā konsolidētās grāmatvedības kārtošana, meitasuzņēmuma pienākums periodiski sniegt atskaiti par savām darbībām mātesuzņēmumam, kā arī ar to, ka kopsapulce, kuru veido vienīgi mātesuzņēmums, apstiprina gada pārskatu; tas obligāti nozīmē, ka mātesuzņēmums vismaz lielos vilcienos seko līdzī meitasuzņēmuma komercdarbībai.
- 148 Turklāt ir jāuzsver, ka gadījumā, kad mātesuzņēmumam pilnībā vai gandrīz pilnībā pieder meitasuzņēmums, principā pastāv viena komerciāla interese un meitasuzņēmuma struktūru locekļus nozīmē un amatā ieceļ viens akcionārs, kurš var vismaz neformāli dot rīkojumus un tiem noteikt snieguma kritērijus. Līdz ar to šādā gadījumā obligāti pastāv uzticības attiecības starp meitasuzņēmuma vadītājiem un mātesuzņēmuma vadītājiem, un šie vadītāji obligāti rīkojas, pārstāvot un veicinot vienu pastāvošo komerciālo interesi, proti, mātesuzņēmuma interesi (skat. arī iepriekš 35. punktu). Tādējādi mātesuzņēmuma un meitasuzņēmuma rīcības vienotība tirgū tiek nodrošināta, neņemot vērā jebkādu autonomiju, kas piešķirta meitasuzņēmuma vadītājiem saistībā ar tā operacionālo vadību, kura ietilpst *stricto sensu* tā komerciālās politikas definēšanā. Turklāt parasti vienīgais akcionārs definē pats un atbilstoši savām interesēm meitasuzņēmuma lēmumpieņemšanas kārtību un nosaka tā operacionālās autonomijas apjomu, kurus tas var grozīt pēc savas gribas, grozot noteikumus, kas regulē meitasuzņēmuma darbību, vai pat pārstrukturēšanas kārtībā izveidojot neformālās lēmumpieņemšanas struktūras.
- 149 Tādējādi prezumpcija par mātesuzņēmuma, kam pieder pilnībā vai gandrīz pilnībā meitasuzņēmums, faktiskas izšķirošas ietekmes uz tā komerciālo rīcību piemērošana ir pamatota, ciktāl tā aptver raksturīgās situācijas saistībā ar attiecībām starp meitasuzņēmumu un vienīgo mātesuzņēmumu, paredzot, ka tas, ka kādam mātesuzņēmumam pilnībā vai gandrīz pilnībā pieder meitasuzņēmuma kapitāldaļa, principā nozīmē to rīcības vienotību tirgū.
- 150 Tomēr ieinteresētajām sabiedrībām pēc paziņojuma par iebildumiem ir bijusi iespēja pilnībā pierādīt, ka iepriekš 147. un 148. punktā aprakstītie mehānismi, kas parasti izraisa meitasuzņēmuma komerciālās rīcības pieskaņošanu mātesuzņēmuma komerciālajai rīcībai, nav funkcionējuši parastā veidā, līdz ar to grupas ekonomiskā vienotība bija pārrauta.

Par *Sasol Wax* operacionālo vadīšanu

- 151 Prasītājas uzskata, ka ir pierādījušas, ka grupas *Sasol* politika bija nejaukties sava meitasuzņēmuma *Sasol Wax* autonomajā rīcībā. Tās šajā ziņā norāda uz paziņojumu, ko *Sasol Wax International* vadītāji ir parakstījuši 2001. gada 9. aprīlī.

- 152 Tādējādi, pēc prasītāju domām, “tēmas, kas attiecas uz operacionālo ikdienu, bija jārisina *Sasol Wax* [...] kā autonomai vienībai”, taču “vīzijas, misijas un stratēģijas” bija jāattīsta *Sasol Wax International*. Turklāt *Sasol Wax* vadītāji neesot nevienā brīdī saskārušies ar *Sasol Wax International* veto īstenošanu un [*Sasol Wax International*] vadītāji par *Sasol* periodu neatceras nekādas norādes, ko snieguši *Sasol Wax* vadītāji.
- 153 Šajā ziņā Vispārējā tiesa jau ir nospriedusi, ka tas, ka meitasuzņēmumam ir pašam sava vietējā vadība un pašam savi līdzekļi, nepierāda, ka tas definē savu rīcību tirgū autonomi no sava mātesuzņēmuma. Uzdevumu sadalīšana starp meitasuzņēmumiem un to mātesuzņēmumiem un, konkrētāk, tas, ka meitasuzņēmuma vietējai vadībai tiek pilnībā uzticēta ikdienas vadības īstenošana, ir parasta prakse liela izmēra uzņēmumos, kuros ietilpst daudzi meitasuzņēmumi, kuri beigu beigās pieder tai pašai jumta sabiedrībai. Līdz ar to gadījumā, kad pilnībā vai gandrīz pilnībā pieder meitasuzņēmums, kas tieši iesaistīts pārkāpumā, ar šajā ziņā iesniegtiem pierādījumiem nevar atspēkot prezumpciju par mātesuzņēmuma jeb jumta sabiedrības faktiskas izšķirošas ietekmes īstenošanu attiecībā pret meitasuzņēmuma rīcību (šajā ziņā skat. iepriekš 35. punktā minēto spriedumu lietā *Alliance One International*/Komisija, 130. un 131. punkts).
- 154 Šādu risinājumu turklāt pamato iepriekš 35., 147. un 148. punktā izklāstītie apsvērumi, no kuriem izriet, ka meitasuzņēmuma, kas pilnībā vai gandrīz pilnībā pieder vienam mātesuzņēmumam, vadītāji parasti rīkojas, pārstāvot un veicinot vienīgi pašreizējās komerciālās intereses, proti, vienīgā mātesuzņēmuma intereses. Tie tādējādi nodrošina meitasuzņēmuma komerciālās rīcības atbilstību pārējai grupai, īstenojot savas autonomās kompetences.
- 155 No tā izriet, ka prasītāju argumenti par *Sasol Wax* operacionālo autonomiju, ar kuriem nevar pierādīt, ka ekonomiskā vienība starp to un *Sasol Wax International* bijā pārrauta, ir jānoraida.

Par stratēģiskajiem komerciālajiem lēmumiem

- 156 Pirmkārt, prasītājas norāda, ka *Sasol Wax International* nav izmantojusi savas pilnvaras nominēt *Sasol Wax* vadītājus un nav nomainījusi bijušo *HOS* vadību. *Sasol Wax* esot vadījuši kā neatkarīgu ekonomisku vienību trīs vadītāji, kas mantoti no *HOS*, atbilstoši *Schümann* ģimenes tradīcijām. Komisija esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, noliedzot šī apstākļa atbilstību apstrīdētajā lēmumā, uzskatot, ka bija pietiekami, ka *Sasol Wax International* bija pilnvaras nominēt vadītājus.
- 157 Ir jānorāda, ka šādu argumentu Vispārējā tiesa jau ir noraidījusi savā iepriekš 35. punktā minētajā spriedumā lietā *Alliance One*/Komisija (137. punkts). Ņemot vērā vienīgā akcionāra, šajā gadījumā *Sasol Wax International*, pilnvaras izvēlēties *Sasol Wax* vadītājus pēc tās visu kapitāldaļu iegādāšanās, šo vadītāju paturēšana amatos var vienīgi tikt attiecināta uz vienīgā mātesuzņēmuma lēmumu un norāda uz šo vadītāju saistību ar to. Tādēļ ar šo apstākli nevar atspēkot prezumpciju par to, ka mātesuzņēmums ir faktiski īstenojis noteicošu ietekmi uz sava meitasuzņēmuma rīcību.
- 158 Otrkārt, prasītājas uzsver, ka ir iesniegušas visus *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* uzraudzības padomju sanāksmju protokolus. Nevienā no šiem dokumentiem neesot norādes par kaut kādu būtisku ietekmi, ko uz *Sasol Wax* īstenojuši tā tiešie vai netiešie mātesuzņēmumi. Turklāt *Sasol Wax* vadītāji parasti esot īstenojuši iniciatīvas saistībā ar *Sasol Wax* stratēģisko komerciālo rīcību, neprasot uzraudzības padomes vai akcionāru rīcību. Tā tas esot bijis gadījumā ar ilgtermiņa piegādes līgumiem ar *ExxonMobil* un *Shell*, saistībā ar kuriem sarunas risināja un kurus noslēdza vienīgi *Sasol Wax* vadītāji, tāpat kā gadījumā ar personāla nodrošināšanu *Sasol Wax* uzņēmējdarbības vienībās, kā arī gadījumā ar izmaksu samazināšanas programmu un *Sasol Wax* loģistikas pakalpojumu nodošanu trešajām personām – ārpalpojumu sniedzējām.

159 Ir jākonstatē, ka *Sasol Wax* iniciatīvas neattiecas uz visbūtiskākajiem stratēģiskajiem komerciālajiem lēmumiem no meitasuzņēmuma un mātesuzņēmuma rīcības vienotības tirgū skatpunkta, tādiem kā lēmumiem, kas attiecas uz budžetu, uzņēmuma plānu, lielajiem ieguldījumiem vai vēl augstāko kadru iecelšanu. Tāpat prasītājas neapstrīd, ka uzraudzības padomei bija kompetence apstiprināt *Sasol Wax* gada pārskatu.

160 Tādēļ, ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāsecina, ka ar prasītāju argumentiem netiek pierādīts, ka parastie mehānismi, ar kuriem tiek nodrošināta mātesuzņēmuma un tam pilnībā piederošā meitasuzņēmuma rīcības vienotība tirgū, kas pamato prezumpciju par noteicošas ietekmes faktiski īstenošanu, tika sarauti (skat. iepriekš 147. un 148. punktu), līdz ar to Komisija varēja pamatoti konstatēt, ka pastāv ekonomiska vienība, kura atbilst uzņēmuma jēdzienam, kas paredzēts EKL 81. pantā.

Par šīs prezumpcijas neatspēkojuma raksturu

161 Prasītājas uzskata, ka gadījumā, ja, lai gan ir visi prasītāju iesniegtie apstākļi, tiktu uzskatīts, ka tie nav pietiekami, lai atspēkotu prezumpciju par mātesuzņēmuma faktisko noteicošu ietekmi uz sava meitasuzņēmuma rīcību, šī prezumpcija faktiski būtu neatspēkojama, pārkāpjot Regulas Nr. 1/2003 2. pantu, neizpildot pienākumu norādīt pamatojumu, pārkāpjot personīgās atbildības principu un nevainīguma prezumpciju.

162 Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītāju argumenti, kas ir sagatavoti, lai atspēkotu attiecīgo prezumpciju, apraksta liela starptautiskā uzņēmuma parasto darbību, kura vietējo vienību *Sasol Wax* vada vadītāji, kas ir paturēti amatos ar lēmumu, ko pieņēmusi *Sasol Wax International*, mātesuzņēmuma, kuram pilnībā pieder *Sasol Wax* un kurš arī ir nolēmis deleģēt pilnvaras definēt *stricto sensu* komerciālo politiku minētajiem vadītājiem un ir saglabājis pilnvaras pieņemt stratēģiskos komerciālos lēmumus *Sasol Wax* uzraudzības padomē un kopsapulcē.

163 Prezumpcijas par mātesuzņēmuma faktisko noteicošo ietekmi uz tā meitasuzņēmumu atspēkošana tomēr nav par pierādījumu daudzumu un detalizāciju gadījumā, kurā tie ataino liela starptautiska uzņēmuma parasto organizatorisko situāciju, kurā operacionālās vadīšanas pilnvaras ir deleģētas tās vietējo vienību vadītājiem. Lai atspēkotu šo prezumpciju, ir jāiesniedz neparasti apstākļi, kas pierāda, ka, lai gan mātesuzņēmumiem pilnībā pieder grupas meitasuzņēmumu kapitāldaļas, grupas ekonomiskā vienotība bija pārrauta, jo mehānismi, kas nodrošina meitasuzņēmumu un mātesuzņēmumu komerciālās rīcības pieskaņošanu, nestrādāja parastā veidā.

164 Tomēr prasītājas šajā lietā nav iesniegušas šādus apstākļus.

165 Ir arī jāatgādina, ka Tiesa un Vispārējā tiesa jau konstatēja, ka prezumpcija par mātesuzņēmuma noteicošās ietekmes īstenošanu uz sava meitasuzņēmuma rīcību nav neatspēkojama. Turklāt no judikatūras izriet, ka prezumpcija, pat ja to ir grūti atspēkot, ir pieņemamās robežās tad, ja tā ir samērīga ar sasniedzamo leģitīmo mērķi, ja pastāv iespēja iesniegt pretējus pierādījumus un ja ir nodrošinātas tiesības uz aizstāvību (iepriekš 62. punktā minētais spriedums lietā *Elf Aquitaine* /Komisija, 146. punkts un tajā minētā judikatūra, un Vispārējās tiesas 2012. gada 27. septembra spriedums lietā T-343/06 *Shell Petroleum* u.c./Komisija, 54. punkts). Tā tas ir gadījumā saistībā ar prezumpciju sakarā ar ekonomiskās vienības pastāvēšanu starp meitasuzņēmumu un tā vienīgo mātesuzņēmumu, ņemot arī vērā apsvērumus, kas izklāstīti iepriekš 147.–150. punktā.

166 Tādēļ prasītāju iebildums saistībā ar attiecīgās prezumpcijas neatspēkojamo raksturu ir jānoraida.

Secinājums

- 167 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* veidoja vienu ekonomisku vienīgu iepriekš 36. punktā minētās judikatūras nozīmē, jo šajā vienībā ietilpstošās sabiedrības var tikt solidāri sauktas pie atbildības par attiecīgo pārkāpumu.
- 168 Turklāt ir jānorāda, ka prasītājas neiesniedz nevienu specifisku argumentu, lai atspēkotu prezumpciju par to, ka *Sasol Holding in Germany* īsteno noteicošu ietekmi uz *Sasol Wax* komerciālo rīcību vai ka *Sasol Ltd* īsteno noteicošu ietekmi uz *Sasol Holding in Germany* komerciālo rīcību.
- 169 Līdz ar to ir jānorāda otrais pamats kopumā.

Par prasītāju piedāvājumu iesniegt pierādījumus

- 170 Prasītājas piedāvā, lai *C. D. I.* un *R. G. S.*, *Sasol Wax* vadītāji *Sasol* perioda laikā, tiktu uzklausi kā liecinieki par to, ka ne *Sasol Wax International*, ne *Sasol Ltd* nav devuši norādes savam meitasuzņēmumam un ka *Sasol Wax* ir autonomā veidā noteikusi savu komerciālo rīcību.
- 171 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto analīzi, Vispārējā tiesa uzskata, ka šīs liecības nevar ietekmēt jautājumu par *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* saukšanu pie atbildības par *Sasol Wax* izdarīto pārkāpumu. Tādēļ nav jāapmierina prasītāju piedāvājums iesniegt pierādījumus.

3. Par trešo pamatu saistībā ar *Vara* solidārās atbildības neesamību *Schümann* perioda un kopuzņēmuma perioda laikā

- 172 Prasītājas norāda, ka *Schümann* perioda laikā sabiedrību *HOS*, kas tieši piedalījās pārkāpumā, kontrolēja *Vara* un galu galā *H.-O. Schümann* personīgi. Tāpat kopuzņēmuma perioda laikā *Vara* arī esot īstenojusi vismaz kopīgu kontroli pār operacionālo vienību *Schümann Sasol*. Neattiecinot uz *Vara* atbildību par *HOS* un *Schümann Sasol* rīcību un nosakot *Sasol* solidāro atbildību saistībā ar kopuzņēmuma periodu, Komisija esot diskriminējusi *Sasol* salīdzinājumā ar *Vara*.
- 173 Komisija nekādā veidā neizskaidro iemeslus, kādēļ tā ir attiekusies pret atšķirīgi pret *Sasol*, no vienas puses, un *Vara/H.-O. Schümann*, no otras puses. Turklāt prasītājas atgādina principus, kas izsecināti iepriekš 33. punktā minētajā spriedumā lietā *HFB u.c./Komisija* (105. punkts).
- 174 Šī Komisijas rīcība nopietni nelabvēlīgi ietekmē *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri ir to rīcībā, lai celtu regresa prasību pret *H.-O. Schümann* un/vai *Vara*, jo *Sasol* būtu bijis jāpierāda, ka šīs pēdējās minētas sabiedrības ir piedalījušās pārkāpumā. Šāda pierādīšana būtu īpaši grūta, jo prasītājam būtu jāizskaidro iemesli, kādēļ Komisija nav saukusi pie atbildības ne *Vara*, ne *H.-O. Schümann*. Turklāt pēdējo minēto solidārā atbildība būtu bijusi vēl jo svarīgāka *Sasol*, jo aizliegto vienošanos tostarp izveidoja *HOS* un *H.-O. Schümann* brīdī, kad *Sasol* neveica nekādu darbību Eiropas parafīna vaska nozarē.
- 175 Visbeidzot, tā kā netika konstatēta *Vara* solidārā atbildība, Komisijai būtu bijis jāpiemēro 10 % maksimālais apmērs, kas paredzēts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, saistībā ar *Vara* apgrozījumu.
- 176 Komisija norāda, ka tai ir rīcības brīvība, lai nolemtu, kādas uzņēmuma vienības tā uzskata par atbildīgām par pārkāpumu, jo tās vērtējums tiek veikts katrā konkrētajā gadījumā un tai nav jāpamato tas, ka tā nav pieņēmusi attiecībā pret trešajām personām līdzīgus aktus tiem, kas adresēti vienībām, kuras uzskatītas par atbildīgām.

- 177 Katrā ziņā Komisija norāda, ka saskaņā ar judikatūru, ja kāds uzņēmums ar savu rīcību ir pārkāpis EKL 81. panta 1. punktu, tas nevar izvairīties no paredzētā soda tādēļ, ka citiem uzņēmumiem naudas sods nav uzlikts. Pat ja Komisija būtu pieļāvusi kļūdu, nesaucot pie atbildības *Vara*, vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana ir jāsaskaņo ar tiesiskuma principu, ka neviens savā labā nevar atsaukties uz prettiesisku darbību, kas ir izdarīta trešās personas labā.
- 178 Vispirms ir jānorāda, ka, tā kā pirmais pamats ir akceptēts, nav jāizvērtē vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums saistībā ar kopuzņēmuma periodu, jo apstrīdētais lēmums ir atcelts šajā ziņā.
- 179 Turpmākajā izklāstā Vispārējā tiesa vienīgi izvērtēs prasītāju iebildumus par diskrimināciju salīdzinājumā ar *Vara* un *H.-O. Schümann* saistībā ar *Schümann* periodu.
- 180 Vispirms ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 457. apsvērumā ir tieši atzinusi, ka “*HOS*, sabiedrība, kas tieši piedalījies pārkāpumā, pēdējo reizi piederēja [...] *H.-O. Schümann* personīgi un ka atbildība par šajā periodā izdarīto pārkāpumu galu galā ir *H.-O. Schümann*”. Tomēr Komisija nav solidāri saukusi pie atbildības sakarā ar *HOS* izdarīto pārkāpumu ne *Vara*, tās tiešo mātesuzņēmumu, ne *H.-O. Schümann*.
- 181 Atbilstoši judikatūrai vienlīdzīgas attieksmes princips, saskaņā ar kuru ir aizliegts līdzīgas situācijas aplūkot atšķirīgi un atšķirīgas situācijas aplūkot vienādi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatota, ir Savienības tiesību vispārīgais princips, kas paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pantā (Tiesas 2012. gada 15. jūnija rīkojums lietā *C-494/11 P Otis Luxembourg u.c./Komisija*, 53. punkts; skat. arī šajā ziņā Tiesas 2010. gada 14. septembra spriedumu lietā *C-550/54 P Akzo Nobel Chemicals un Akros Chemicals/Komisija*, Krājums, I-8301. lpp., 54. un 55. punkts).
- 182 Turklāt ir jānorāda, ka iespēja, kas paredzēta iepriekš 36. punktā izklāstītajā judikatūrā, uzlikt mātesuzņēmuma sodu par tā meitasuzņēmuma pārkāpjošo rīcību pati par sevi neiestājas pret to, ka šim meitasuzņēmumam pašam tiek uzlikts sods. Uzņēmumu, proti, ekonomisku vienību, ko veido cilvēkresursi, materiālie un nemateriālie resursi (Tiesas 1962. gada 13. jūlija spriedums lietā *19/61 Mannesmann/Augstā iestāde, Recueil*, 675., 705. un 706. lpp.), vada tā statūtos paredzētas personas, un jebkuru lēmumu, ar ko uzņēmumam uzliek naudas sodu, var adresēt uzņēmuma statūtos paredzētajam vadības orgānam (valdei, padomei, priekšsēdētājam, pārvaldniekam utt.), pat ja par tā finansiālajām sekām atbildību galu galā uzņemas tā īpašnieki. Šis noteikums tiktu pārkāpts, ja Komisijai, atklājot uzņēmuma prettiesisku rīcību, tiktu prasīts, lai tā vienmēr pārbaudītu, kas ir īpašnieks, kurš uzņēmumā pieņem izšķirošo lēmumu, lai tai ļautu uzlikt sodu tikai šim īpašniekam (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās *T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 Tokai Carbon u.c./Komisija, Recueil*, II-1181. lpp., 279.–281. punkts). Tā kā iespēja sodu par meitasuzņēmuma rīcību uzlikt mātesuzņēmumam līdz ar to neietekmē tikai meitasuzņēmumam, kas piedalījies pārkāpumā, adresētā lēmuma likumību, Komisija var izvēlēties uzlikt sodu vai nu meitasuzņēmumam, kas piedalījies pārkāpumā, vai arī mātesuzņēmumam, kurš to kontrolēja attiecīgajā laika posmā (Vispārējās tiesas 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no *T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija*, Krājums, II-5169. lpp., 331. punkts).
- 183 Šāda izvēle Komisijai ir arī tad, ja runa ir par ekonomisko tiesību nodošanu meitasuzņēmuma kontrolē. Kaut arī šajā gadījumā Komisija par meitasuzņēmuma rīcību laika posmā pirms nodošanas pie atbildības var saukt iepriekšējo mātesuzņēmumu un par rīcību pēc nodošanas – jauno mātesuzņēmumu, tai nav pienākuma to darīt un tā var izvēlēties sodu uzlikt tikai meitasuzņēmumam par tā atbilstošo rīcību (iepriekš 182. punktā minētais spriedums lietā *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija*, 332. punkts).
- 184 Šajā lietā prasītājas neapstrīd *HOS* izdarītā pārkāpuma attiecināšanu uz *Sasol Wax* sakarā ar tiesību un pienākumu nodošanu starp sabiedrībām. Šāda attiecināšana turklāt ir attaisnota judikatūrā, saskaņā ar kuru, ja saimnieciska vienība, kas ir izdarījusi konkurences noteikumu pārkāpumu, izdara juridiskas

vai organizatoriskas izmaiņas, šo izmaiņu rezultātā nav obligāti jābūt izveidotam jaunam uzņēmumam, kas atbrīvots no atbildības par iepriekšējās saimnieciskās vienības konkurences noteikumiem pretējo uzvedību, ja no saimnieciskā viedokļa abas saimnieciskās vienības ir identiskas (skat. Tiesas 2009. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P un C-137/07 P *Erste Group Bank u.c./Komisija*, Krājums, I-8681. lpp., 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

185 Tomēr prasītājas uzskata, ka, tā kā Komisija sauca pie solidarās atbildības *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* kopā ar *Sasol Wax* sakarā ar *Sasol* periodu, tā nevarēja, nepārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes principus, atbrīvot no solidarās atbildības *HOS* mātesuzņēmumus saistībā ar *Schümann* periodu.

186 Ir jākonstatē, ka *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd*, kurām pieder visas sabiedrības kapitāldaļas, kura piedalījies pārkāpumā *Sasol* perioda laikā, atradās identiskā situācija salīdzinājumā ar *Vara* un *H.-O. Schümann* situāciju saistībā ar *Schümann* periodu.

187 Tādēļ Komisija ir apskatījusi divas līdzīgas situācijas atšķirīgi.

188 Ar Komisijas citiem argumentiem nevar tikt atspēkota šī konstatācija.

189 Pirmkārt, Komisija norāda, ka noteikumi saistībā ar noilgumu, kas paredzēti Regulas Nr. 1/2003 25. pantā, ir lieguši konstatēt *Vara* un *H.-O. Schümann* solidāro atbildīgu par *HOS* izdarīto pārkāpumu, jo tiem piederēja visas *HOS* kapitāldaļas vienīgi līdz 1995. gada 30. aprīlim.

190 Šajā ziņā, neprasot Vispārējai tiesai šīs tiesvedības ietvaros spriest par *Vara* un *H.-O. Schümann* atbildību sakarā ar *Schümann Sasol* izdarīto pārkāpumu, ir jānorāda, ka ir iespējams, ka jautājumu par šādas atbildības esamību Komisija varētu būt izvērtējusi, nepieļaujot tādas kļūdas vērtējumā, kādas tika atklātas, izvērtējot pirmo pamatu. Gadījumā, ja Komisija būtu konstatējusi, ka *Vara* un *H.-O. Schümann* atbildība attiecās uz kopuzņēmuma periodu, kas šajā gadījumā bija līdz 2002. gada 30. jūnijam, neviens no noilguma termiņiem, kas paredzēti Regulas Nr. 1/2003 25. punktā, nebūtu beigušies 2005. gada 17. martā, kad Komisija bija informēta par aizliegtu vienošanos un *HOS* piedalīšanos.

191 No tā izriet, ka Komisijas argumenti saistībā ar noilgumu ir jānoraida, jo tā nevar, lai pamatotu nevienlīdzīgo attieksmi, pamatoti apgalvot, ka *Vara* un *H.-O. Schümann* situācija, no vienas puses, un prasītāju situācija, no otras puses, atšķirās, kas nebūtu varējis notikt, ja Komisija nebūtu pieļāvusi kļūdas vērtējumā.

192 Otrkārt, ar Komisijas norādīto judikatūru nevar tikt novērsta nevienlīdzīgā attieksme, kas atspoguļota iepriekš 187. punktā. Iepriekš 182. punktā minētajā spriedumā lietā *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija* (331. punkts), Vispārējā tiesa apstiprināja, ka Komisija varēja pamatoti saukt pie atbildības “vai nu meitasuzņēmumu, kas piedalījās pārkāpumā, vai mātesuzņēmumu, kas to kontrolēja šī perioda laikā”, bet tā nav norādījusi, ka Komisija varēja saukt pie solidarās atbildības jauno mātesuzņēmumu saistībā ar periodu pēc meitasuzņēmuma cesijas un tajā pašā laikā atbrīvot bijušo mātesuzņēmumu no solidarās atbildības sakarā ar periodu pirms cesijas. Tāpat judikatūrā ir atzīta prakse, ka Komisija sauc pie atbildības vai nu vienīgi sabiedrību, kas tieši piedalījies aizliegtās vienošanās darbībā, vai nu bijušo vai jauno mātesuzņēmumu solidāri kopā ar meitasuzņēmumu (Vispārējās tiesas 2010. gada 13. septembra spriedums lietā T-40/06 *Trioplast Industrier/Komisija*, Krājums, II-4893. lpp., 72. punkts, un 2011. gada 3. marta spriedums apvienotajās lietās T-117/07 un T-121/07 *Areva u.c./Komisija*, Krājums, II-633. lpp., 137. punkts). Taču Komisija neizvirza nekādu judikatūras precedentu, kurā būtu noteikta atbildības sadalīšana, kā tā to ir veikuši šajā lietā.

193 Tādēļ ir jāizvērtē iepriekš 187. punktā konstatētās nevienlīdzīgas attieksmes sekas.

- 194 Atbilstoši judikatūrai vienlīdzīgas attieksmes princips ir jāievēro atbilstoši tiesiskuma principam, saskaņā ar kuru persona savās interesēs nevar atsaukties uz citas personas interesēs izdarītu nelikumību. Iespējamā nelikumīgā darbība pret citu uzņēmumu, kas netiek izskatīta attiecīgajā tiesvedībā, nevar likt Vispārējai tiesai konstatēt diskrimināciju un tādēļ arī pret prasītājam vērstu nelikumīgu darbību. Šādas pieejas rezultātā būtu jānosaka “vienlīdzīgas attieksmes, izdarot nelikumīgu darbību”, princips un Komisija šajā lietā nedrīkstētu ņemt vērā tās rīcībā esošos pierādījumus, lai sauktu pie atbildības uzņēmumu, kas izdarījis noziedzīgu nodarījumu, tikai tādēļ, ka kāds cits uzņēmums, kas, iespējams, atrodas līdzīgā situācijā, ir nelikumīgi izvairījies no šādas sankcijas. Šajā ziņā pietiek atgādināt, ka gadījumā, ja kāds uzņēmums ar savu rīcību ir pārkāpis EKL 81. panta 1. punktu, tas nevar izvairīties no sankciju piemērošanas, pamatojoties uz to, ka citiem saimnieciskās darbības subjektiem nav piemēroti naudas sodi, ja šī uzņēmuma situācija nemaz netiek izskatīta Kopienų tiesā (Tiesas 1993. gada 31. marta spriedums apvienotajās lietās C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 un no C-125/85 līdz C-129/85 *Ahlström Osakeyhtiö u.c./Komisija, Recueil*, I-1307. lpp., 197. punkts, un Vispārējās tiesas 2006. gada 16. novembra spriedums lietā T-120/04 *Peróxidos Orgánicos/Komisija, Krājums*, II-4441. lpp., 77. punkts).
- 195 Ir jākonstatē, ka Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka *Sasol Wax* ir atbildīga par *HOS* izdarīto pārkāpumu, kuras vietā tā iestājās kā sabiedrība, kas tieši piedalījies aizliegtās vienošanās darbībā (skat. iepriekš 184. punktu), līdz ar to tā varēja tikt legītimī sodīta par periodu no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim.
- 196 Tāpat, kā izriet no otrā pamata izvērtēšanas, Komisija nav pieļāvusi kļūdu, saucot *Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* pie atbildības par pārkāpumu, kuru *Sasol Wax* tieši izdarījusi *Sasol* perioda laikā. Līdz ar to Komisija tās ir pamatoti saukusi pie solidarās atbildības saistībā ar periodu no 2002. gada 1. jūlija līdz 2005. gada 28. aprīlim, tāpēc šādā apmērā ir jānoraida šis pamats.
- 197 Tomēr nevienlīdzīgā attieksme, kas konstatēta iepriekš 187. punktā, attaisno apstrīdētā lēmuma grozīšanu, ciktāl tās rezultāts ir *Sasol Wax International, Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* atbildības palielināšanās, jo tā ir daļa no naudas soda, kas uzlikts sakarā ar *Schümann* periodu (skat. turpmāk 452. punktu).
- 198 Turklāt ir jāuzsver, ka tam, ka apstrīdētais lēmums netiek atcelts saistībā ar to, ka *Vara* un *H.-O. Schümann* netiek notiesāti par *HOS* rīcību, nav ietekmes uz prasītāju eventūālajām tiesībām celt regresa prasību valsts tiesā.

4. Par ceturto pamatu par naudassoda pamatsummas kļūdainu noteikšanu

Par pirmo daļu par apstrīdētā lēmuma atbilstoša juridiskā pamata neesamību

- 199 Pirmkārt, prasītājas norāda, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkts nav atbilstošs juridiskais pamats apstrīdētā lēmuma pieņemšanai.
- 200 Šī tiesību norma neatbilst prasībai par “skaidru un nepārprotamu pamatu”, kurai ir jābūt izpildītai saistībā ar Komisijas represīva rakstura lēmumiem it īpaši saistībā ar 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. pantu un Pamattiesību hartu, jo tā sniedzot Komisijai pilnību brīvību uzlikt naudas sodu lielākais 10 % apmērā no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma.
- 201 Ir jāatgādina, ka Vispārējā tiesa jau ir izvērtējusi un noraidījusi šādus argumentus.

- 202 Vispirms ir jānorāda, ka prasītāju arguments par “skaidra un nepārprotama pamata” neesamību ir jāsaprot tā, ka tās izvirza likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma principu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kā tas it īpaši ir paredzēts Pamattiesību hartas 49. panta 1. punktā. Saskaņā ar šo principu ir prasīts, lai Savienības tiesiskajā regulējumā tiktu skaidri definēti pārkāpumi un sodi (šajā ziņā skat. Tiesas 2011. gada 29. marta spriedumu lietā *C-352/09 P ThyssenKrupp Nirosta/Komisija*, Krājums, I-2359. lpp., 80. punkts).
- 203 Turklāt saskaņā ar judikatūru, pieņemot lēmumus uzlikt naudas sodus par piedalīšanos prettiesiskās aizliegtās vienošanas darbībās, Komisijai nav neierobežota rīcības brīvība šādas naudas soda apmēra noteikšanā, ciktāl piemērojamajās tiesību normās ir paredzēts naudas sodu maksimālais apmērs atkarībā no attiecīgo uzņēmumu apgrozījuma, t.i., atkarībā no objektīva kritērija. Tādējādi, kaut arī nepastāv absolūts maksimālais apmērs, kas ir piemērojams visiem konkurences tiesību normu pārkāpumiem, uzliekamajām sodanaudām tomēr ir paredzēts skaitļos izsakāms un absolūts maksimālais apmērs, kas aprēķināms katram atsevišķam uzņēmumam katra atsevišķa pārkāpuma gadījumā, līdz ar to sodanaudas maksimālo apmēru, ko var noteikt konkrētam uzņēmumam, ir iespējams noteikt iepriekš (Vispārējās tiesas 2006. gada 5. aprīļa spriedums lietā *T-279/02 Degussa/Komisija*, Krājums, II-897. lpp., 74.–76. punkts; 2008. gada 8. oktobra spriedums lietā *T-69/04 Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, Krājums, II-2567. lpp., 35. un 36. punkts, un 2012. gada 12. decembra spriedums lietā *T-400/09 Ecka Granulate un non ferrum Metallpulver/Komisija*, 28. punkts).
- 204 Turklāt pilnībā atzīstot, ka pārkāpuma smaguma un ilguma kritēriji, kas norādīti Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā, piešķir Komisijai plašu rīcības brīvību, tie tomēr ir kritēriji, kurus ir noteikuši citi likumdevēji līdzīgās tiesību normās, kuras ļauj Komisijai noteikt sodus, ņemot vērā attiecīgās rīcības prettiesiskuma pakāpi (iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Degussa/Komisija*, 76. punkts; iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, 37. punkts, un iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Ecka Granulate un non ferrum Metallpulver/Komisija*, 29. punkts).
- 205 Turklāt, Komisijai, nosakot tādus naudas sodus, par kādiem ir runa šajā lietā, bija jāievēro vispārējie tiesību principi, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principi, kā tie ir interpretēti Savienības tiesu judikatūrā. Līdz ar to Komisijas administratīvo praksi pilnībā kontrolē Savienības tiesa. Šī kontrole ir tieši ļāvusi ar pastāvīgas un publicētas judikatūras palīdzību precizēt nenoteiktus jēdzienus, kurus varētu ietvert Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. un 3. punkts (iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Degussa/Komisija*, 77. un 79. punkts; iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, 41. punkts, un iepriekš 203. punktā minētais spriedums lietā *Ecka Granulate un non ferrum Metallpulver/Komisija*, 30. punkts).
- 206 Turklāt ir jāuzsver, ka, pat ja konkurences tiesībām, protams, ir kvazikrimināltiesisks raksturs, tomēr tās neietilpst krimināltiesību “kodolā”. Garantijas krimināltiesību jomā, kuras ir paredzētas ECPAK 6. pantā, nav obligāti piemērojamas to pilnā apmērā (skat. EC tiesas 2006. gada 23. novembra spriedumu lietā *Jussila/Somija, Recueil des arrêts et des décisions*, 2006-XIV, 43. punkts).
- 207 Šajā ziņā ir arī jānorāda, ka konkurences tiesību jomā, atšķirībā no krimināltiesībām, gan ieņēmumi no prettiesiskajām darbībām, gan sodi ir vienīgi finansiāla, gluži kā pārkāpēju, motivācija, kuri turklāt seko ekonomiskai loģikai savās darbībās. Tādēļ naudas soda, kuru paredzētos uzlikt par piedalīšanos prettiesiskā aizliegtā vienošanās darbībā, apmēra vairāk vai mazāk paredzamajam raksturam būtu ļoti kaitīgas sekas Savienības konkurences politikai, ciktāl uzņēmumi, kas izdara pārkāpumus, varētu tieši salīdzināt to prettiesisko darbību izdevumus un peļņu, kā arī ņemt vērā iespējas tās atklāt un tādējādi mēģināt nodrošināt šo darbību ienesīgumu (šajā ziņā skat. iepriekš 203. punktā minēto spriedumu lietā *Degussa/Komisija*, 83. punkts; iepriekš 203. punktā minēto spriedumu lietā *Schunk un Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, 45. punkts, un iepriekš 203. punktā minēto spriedumu lietā *Ecka Granulate un non ferrum Metallpulver/Komisija*, 32. punkts).

- 208 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāuzskata, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkts vienlaicīgi ir gan pamats, kas ļauj Komisijai īstenot Savienības konkurences politiku ar pietiekamu efektivitāti, gan pietiekami skaidrs un precīzs juridiskais pamats, lai pieņemtu lēmumus uzlikt naudas sodus aizliegtu vienošanos dalībniekiem. Tādēļ ir jānoraida prasītāju šajā ziņā norādītais iebildums.
- 209 Otrkārt, prasītājas uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizlieguma principu, piemērojot 2006. gada pamatnostādnes apstrīdētajā lēmumā, lai gan attiecīgais pārkāpums beidzās 2005. gada aprīļa beigās.
- 210 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka tas, ka Komisija iepriekš piemērojusi noteiktus naudas sodus par atsevišķiem pārkāpumu veidiem, neizslēdz tās iespēju palielināt šo sodu apmēru līdz Regulā Nr. 1/2003 norādītajām robežām, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu Savienības konkurences politikas īstenošanu. Savienības konkurences tiesību normu efektīvai piemērošanai Komisijai jābūt spējīgai jebkurā brīdī pielāgot naudas sodu apmēru šīs politikas vajadzībām (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 109. punkts; 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-196/99 P *Aristrain*/Komisija, *Recueil*, I-11005. lpp., 81. punkts, un iepriekš 44. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 169. punkts).
- 211 Uzraudzības uzdevums, ko Komisijai uzliek EKL 81. un 82. pants, nav tikai uzdevums izmeklēt un apkarot atsevišķus pārkāpumus, bet tas ir saistīts arī ar pienākumu ievērot kopējo politiku, kura paredz konkurences jautājumos piemērot Līgumā noteiktos principus un šajā ziņā noregulēt uzņēmumu darbību (skat. iepriekš 210. punktā minēto spriedumu lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 105. punkts, un iepriekš 44. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 170. punkts).
- 212 Tādējādi attiecīgajiem uzņēmumiem ir jāņem vērā iespēja, ka Komisija katrā laikā var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar iepriekš piemērotajiem naudas sodu apmēriem. Tas attiecas ne tikai uz gadījumiem, kad Komisija palielina naudas sodu apmēru, darot tos zināmus individuālā lēmumā, bet arī uz gadījumiem, kad šis palielinājums tiek veikts, konkrētos gadījumos piemērojot tādas vispārpiemērojamas rīcības normas kā pamatnostādnes (iepriekš 44. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 229. un 230. punkts).
- 213 Tādēļ 1998. gada pamatnostādņu aizvietošana ar 2006. gada pamatnostādnes ietvertu jauno naudas sodu apmēra aprēķina metodi, pat pieņemot, ka attiecībā uz uzlikto naudas sodu līmeni tā radītu smagākas sekas, tajā laikā, kad aizliegtā vienošanās tika īstenota, šīs vienošanās dalībniekiem bija saprātīgi paredzama. Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar iepriekš 206. punktā minēto judikatūru ECPAK 6. pantā paredzētās garantijas krimināltiesību jomā nav obligāti piemērojamas to pilnā apmērā konkurences tiesību jomā. Šis judikatūras apjoms pēc analogijas ir jāpaplašina attiecībā uz ECPAK 7. pantu. Katrā ziņā jauno pamatnostādņu pieņemšana nav grozījusi naudas soda maksimālo lielumu, kas paredzēts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, kura ir vienīgais piemērojams tiesību akts. Līdz ar to, piemērojot apstrīdētajā lēmumā 2006. gada pamatnostādnes attiecībā uz pārkāpumiem, kas izdarīti pirms to pieņemšanas, Komisija nav pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizlieguma principu (šajā ziņā skat. iepriekš 44. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 231. un 232. punkts).
- 214 Visbeidzot ir jānorāda, ka, lai gan Komisijai bija jāpiemēro pamatnostādnes, kuras bija spēkā pārkāpuma izdarīšanas laikā, kas šajā lietā aptver trīspadsmit gadus, šāds ierobežojums padarītu par neefektīvām Komisijas tiesības, kas atzītas iepriekš 210. punktā minētajā judikatūrā, pielāgot naudas soda aprēķina metodes saistībā ar savu pienākumu efektīvi piemērot Savienības konkurences tiesību noteikumus.
- 215 No tā izriet, ka prasītāju otrais iebildums arī ir jānoraida un līdz ar to ceturtā pamata pirmā daļa kopumā.

Par otro daļu par to, ka mikrovaska pārdošanas tika kļūdaini iekļautas Sasol īstenoto pārdošanu vērtībā

- 216 Saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 13. punktu, lai noteiktu paredzētā naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto pārkāpumā tieši vai netieši iesaistīto uzņēmuma preču vai pakalpojumu pārdošanu vērtību atbilstošajā EEZ teritorijā. Atbilstoši šim punktam piesaistītajai zemsvītras piezīmei netiešās pārdošanas tiek ņemtas vērā, piemēram, vai ir noslēgta horizontāla vienošanās, kurā nosaka cenas konkrētam produktam, un minētā produkta cenu vēlāk izmanto, lai noteiktu augstākas vai zemākas kvalitātes produkta cenas.
- 217 Prasītājas uzskata, ka aizliegtā vienošanās neattiecas uz mikrovasku, līdz ar to Komisija kļūdaini iekļāva apgrozījumu saistībā ar mikrovasku pārdošanu vērtībā, kas ņemta vērā naudas soda aprēķināšanai.

Par pierādījumu izvērtēšanas principiem

- 218 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai ir jāiesniedz pierādījumi par tās konstatētajiem pārkāpumiem un jānorāda pierādījumi, kas juridiski pietiekami pierāda pārkāpumu veidojošo faktu esamību (skat. Tiesas 1998. gada 17. decembra spriedumu lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija, *Recueil*, I-8417. lpp., 58. punkts, un iepriekš 76. punktā minēto spriedumu lietā *Dresdner Bank u.c./Komisija*, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 219 Jautājumā par tiesas pārbaudes apjomu jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, gadījumā, ja ir iesniegta prasība atcelt lēmumu par EKL 81. panta 1. punkta piemērošanu, Vispārējai tiesai ir vispārīgi jāveic pilnīga pārbaude, lai noskaidrotu, vai ir izpildīti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi (skat. Vispārējās tiesas 2000. gada 26. oktobra spriedumu lietā T-41/96 *Bayer*/Komisija, *Recueil*, II-3383. lpp., 62. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 220 Tādējādi gadījumā, ja tiesai rodas šaubas, tās ir jāinterpretē par labu uzņēmumam, kam adresēts lēmums, ar ko konstatēts pārkāpums. Tādējādi tiesa nevar secināt, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi attiecīgā pārkāpuma esamību, ja par šo jautājumu tai vēl ir šaubas, it īpaši saistībā ar prasību atcelt lēmumu par naudas soda uzlikšanu (iepriekš 76. punktā minētais spriedums lietā *Dresdner Bank u.c./Komisija*, 60. punkts, un 2011. gada 12. jūlija spriedums lietā T-112/07 *Hitachi u.c./Komisija*, Krājums, II-3871. lpp., 58. punkts).
- 221 Iepriekš minētajā situācijā ir jāņem vērā nevainīguma prezumpcija, kas izriet īpaši no ECPAK 6. panta 2. punkta, kura ietilpst pamattiesībās, kuras ir Savienības tiesību vispārējie principi. Ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī ar tiem saistīto sodu raksturu un smagumu, nevainīguma prezumpcijas princips it īpaši ir piemērojams procesos par uzņēmumiem piemērojamu konkurences tiesību normu pārkāpumiem, kuru rezultātā var tikt noteikts naudas sods vai kavējuma nauda (iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi u.c./Komisija*, 59. punkts; šajā ziņā skat. iepriekš 76. punktā minēto spriedumu lietā *Dresdner Bank u.c./Komisija*, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 222 Tādējādi ir nepieciešams, ka Komisija precīzi un saskaņoti izklāsta pierādījumus, lai konstatētu pārkāpuma pastāvēšanu. Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam par katru pārkāpuma aspektu nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem. Pietiek, ka vispārēji novērtēts norāžu kopums, uz kuru atsaucas iestāde, atbilst šai prasībai (skat. iepriekš 76. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dresdner Bank u.c./Komisija*, 62. un 63. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 223 Faktiski saskaņā ar judikatūru norādes, uz kurām lēmumā atsaukusies Komisija, lai pierādītu, ka uzņēmums izdarījis EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, ir jāizvērtē nevis izolēti, bet gan kopumā (skat. Vispārējās tiesas 2008. gada 8. jūlija spriedumu lietā T-53/03 *BPB*/Komisija, Krājums, II-1333. lpp., 185. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 224 Jāpiebilst arī, ka praksē Komisijai bieži vien ir pienākums pierādīt pārkāpuma pastāvēšanu apstākļos, kas nebūt nesekmē šo uzdevumu, jo var būt pagājuši vairāki gadi kopš notikumiem, kas veido pārkāpumu, un vairāki uzņēmumi, pret kuriem ierosināta izmeklēšana, nav ar to aktīvi sadarbojušies. Lai gan Komisijai noteikti ir jāpierāda, ka vienošanās par tirgus sadali ir bijusi noslēgta, būtu pārmērīgi prasīt tai iesniegt arī pierādījumus par šā mērķa sasniegšanas konkrēto mehānismu. Uzņēmumam, kas vainīgs pārkāpumā, būtu pārāk viegli izvairīties no jebkādam sankcijām, ja tas pamatojumam varētu atsaukties uz nenoteikto raksturu, kāds ir informācijai, kas sniegta attiecībā uz pretlikumīgā nolīguma darbību situācijā, kurā jau pietiekami ir pierādīta nolīguma pastāvēšana un tā pret konkurenci vērstais mērķis. Uzņēmumi šādos apstākļos var pienācīgi aizstāvēties, ja vien tiem ir dota iespēja sniegt paskaidrojumus par visiem pierādījumiem, ko pret tiem izvirza Komisija (Vispārējās tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering u.c./Komisija*, Krājums, II-2501. lpp., 203. punkts).
- 225 Konkrētāk, saistībā ar pierādījumiem, ko var sniegt, lai pierādītu EKL 81. panta pārkāpumu, ir jāņem vērā, ka Kopienā tiesībās prevalē pierādījumu brīvas novērtēšanas princips (Vispārējās tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums lietā T-50/00 *Dalmine/Komisija*, Krājums, II-2395. lpp., 72. punkts, un iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi u.c./Komisija*, 64. punkts).
- 226 Runājot par dažādu pierādījumu pierādīšanas vērtību, vienīgais atbilstošais kritērijs iesniegto pierādījumu vērtēšanai ir to ticamība (iepriekš 225. punktā minētais spriedums lietā *Dalmine/Komisija*, 72. punkts).
- 227 Saskaņā ar vispārīgajiem noteikumiem pierādījumu jomā dokumenta ticamība un tātad pierādījuma spēks ir atkarīgi no tā izcelsmes, sagatavošanas apstākļiem, adresāta un satura (Vispārējās tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, *Recueil*, II-491. lpp., 1053. un 1838. punkts, un iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi u.c./Komisija*, 70. punkts).
- 228 Ja Komisija, lai pierādītu pārkāpuma pastāvēšanu, pamatojas vienīgi uz attiecīgo uzņēmumu rīcību tirgū, pietiek, ja šie uzņēmumi pierāda, ka pastāv apstākļi, kas sniedz citu skaidrojumu Komisijas konstatētajiem faktiem un kas šādi ļauj aizstāt faktu izskaidrojumu, ko Komisija izmantojusi, lai secinātu Savienības konkurences tiesību normu pārkāpuma esamību (šajā ziņā skat. iepriekš 224. punktā minēto spriedumu lietā *JFE Engineering u.c./Komisija*, 186. punkts).
- 229 Taču gadījumā, ja Komisija pamatojas uz dokumentāriem pierādījumiem, attiecīgajiem uzņēmumiem ir nevis vienkārši jāsniedz ticama Komisijas tēzes alternatīva, bet arī jānorāda uz apstrīdētajā lēmumā pārkāpuma noteikšanai izmantoto pierādījumu nepietiekamību (iepriekš 224. punktā minētais spriedums lietā *JFE Engineering u.c./Komisija*, 187. punkts). Ar pierādījumu par šādu izvērtēšanu netiek pārkāpts nevainīguma prezumpcijas princips (šajā ziņā skat. Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-235/92 P *Montecatini/Komisija*, *Recueil*, I-4539. lpp., 181. punkts).
- 230 Ņemot vērā konkurenci traucējošu nolīgumu noslēgšanas aizlieguma nepārprotamo raksturu, nevar prasīt, lai Komisija iesniegtu dokumentus, kas skaidri liecina, ka attiecīgie uzņēmēji ir kontaktējušies. Katrā ziņā ir jābūt iespējai fragmentāros un izklaidētos faktus, kuri var būt Komisijas rīcībā, papildināt ar secinājumiem, kas ļauj rekonstruēt atbilstošos apstākļus. Tādējādi par konkurenci traucējošas prakses vai nolīguma pastāvēšanu var secināt no noteikta to sakrītību un norāžu daudzuma, kas, izvērtētas kopā, var tikt uzskatītas par pierādījumu konkurences noteikumu pārkāpumam, ja nav cita loģiska izskaidrojuma (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija*, *Recueil*, I-123. lpp., 55.–57. punkts; skat. arī iepriekš 76. punktā minēto spriedumu lietā *Dresdner Bank u.c./Komisija*, 64. un 65. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 231 Izvērtējot dokumentāro pierādījumu pierādījuma spēku, liela nozīme ir jāpiešķir it īpaši tam, ka dokuments ir ticis sagatavots tiešā saistībā ar faktiem (Vispārējās tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-157/94 *Ensidesa/Komisija, Recueil, II-707. lpp., 312. punkts*, un 2003. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās T-5/00 un T-6/00 *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied un Technische Unie/Komisija, Recueil, II-5761. lpp., 181. punkts*) vai ka šo dokumentu ir sagatavojis šo faktu tiešais liecinieks (iepriekš 224. punktā minētais spriedums lietā *JFE Engineering u.c./Komisija, 207. punkts*).
- 232 Dokumenta datuma vai paraksta neesamība vai fakts, ka tas ir slikti uzrakstīts, neatņem šis dokumentam pierādījuma spēku, ja tā izcelsme, iespējamais datums un saturs ir nosakāms ar pietiekamu pārliecību (Vispārējās tiesas 2006. gada 13. decembra spriedums apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCBV u.c./Komisija, Krājums, II-4987. lpp., 124. punkts*; šajā ziņā skat. arī Vispārējās tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu lietā T-11/89 *Shell/Komisija, Recueil, II-757. lpp., 86. punkts*).
- 233 No pierādījumu brīvas izvērtēšanas principa izriet, ka, pat ja dokumentāru pierādījumu trūkums varētu būt nozīmīgs Komisijas izvirzīto norāžu kopuma visaptverošā izvērtēšanā, šis trūkums pats par sevi neļauj attiecīgajam uzņēmumam apšaubīt Komisijas apgalvojumus, sniedzot faktu alternatīvu izskaidrojumu. Tā tas ir tikai tad, ja Komisijas iesniegtie pierādījumi neļauj pārkāpuma esamību pierādīt nepārprotamā veidā un tā, ka nav vajadzības veikt interpretāciju (iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi u.c./Komisija, 65. punkts*; šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2007. gada 12. septembra spriedumu lietā T-36/05 *Coats Holdings un Coats/Komisija, Krājumā nav publicēts, 74. punkts*).
- 234 Turklāt neviena Savienības tiesību norma vai vispārējs princips neliedz Komisijai attiecībā uz uzņēmumu atsaukties uz citu par iesaistīšanos aizliegtajā vienošanās apsūdzēto uzņēmumu paziņojumiem. Pretējā gadījumā Komisijas pienākums pierādīt darbības, ar ko pārkāpts EKL 81. pants, būtu neiespējams un nesavienojams ar tai izvirzīto uzdevumu pārraudzīt šo noteikumu pienācīgu piemērošanu (iepriekš 224. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija, 192. punkts*, un iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi. u.c./Komisija, 67. punkts*).
- 235 Īpaši liels pierādījuma spēks var turklāt tikt atzīts tādiem paziņojumiem, kas, pirmkārt, ir ticami, otrkārt, ir sniegti uzņēmuma vārdā, treškārt, nāk no personas, kurai ir profesionāls pienākums rīkoties šī uzņēmuma interesēs, ceturtkārt, ir pretēji paziņojuma sniedzēja interesēm, piektkārt, nāk no paziņojumā izklāstīto apstākļu aculiecinieka un, sestkārt, ir iesniegti rakstveidā, apzināti un pēc rūpīgas apdomāšanas (iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi. u.c./Komisija, 71. punkts*; šajā ziņā skat. arī iepriekš 224. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering u.c./Komisija, 205.–210. punkts*).
- 236 Tomēr tāda uzņēmuma, kas apsūdzēts par to, ka ir bijis aizliegtas vienošanās dalībnieks, paziņojumu, kura pareizību savukārt apstrīd vairāki pārējie iesaistītie uzņēmumi, nevar uzskatīt par pietiekamu šo uzņēmumu izdarītā pārkāpuma pierādījumu, ja to neaplicina arī citi pierādījumi, bet nepieciešamās apstiprināšanas apmērs var būt neliels sakarā ar attiecīgo paziņojumu ticamību (iepriekš 224. punktā minētais spriedums lietā *JFE Engineering u.c./Komisija, 219. un 220. punkts*, un iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi u.c./Komisija, 68. punkts*).
- 237 Turklāt, kaut gan zināma neuzticēšanās prettiesiskas aizliegtas vienošanās galveno dalībnieku brīvprātīgi sniegtajiem materiāliem ir atbilstoša, ievērojot iespēju, ka šie dalībnieki centīsies mazināt sava un palielināt citu dalībnieku ieguldījuma nozīmi pārkāpuma izdarīšanā, tomēr tas, ka ir izteikts lūgums piemērot paziņojumā par sadarbību paredzētās priekšrocības, lai saņemtu atbrīvojumu no naudas soda vai tā summas samazinājumu, ne vienmēr rada mudinājumu sniegt sagrozītus pierādījumus par citu aizliegtās vienošanās dalībnieku dalību. Ikviens mēģinājums maldināt Komisiju var radīt šaubas par lūguma iesniedzēja godīgumu, kā arī sadarbības pilnību un tādējādi apdraudēt tā

iespēju saņemt visas 2002. gada paziņojumā par sadarbību paredzētās priekšrocības (iepriekš 220. punktā minētais spriedums lietā *Hitachi*. u.c./Komisija, 72. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 194. punktā minēto spriedumu lietā *Peróxidos Orgánicos*/Komisija, 70. punkts).

238 It īpaši ir jāuzskata, ka, ja persona atzīst, ka ir izdarījusi pārkāpumu, un atzīst faktus, kuri pārsniedz tos, kuri tieši izsecināmi no attiecīgajiem dokumentiem, tad *a priori*, ja īpaši apstākļi neliecina par pretējo, ir atzīstams, ka persona ir apņēmusies teikt taisnību. Tādējādi paziņojumi, kas ir pret to sniedzēja interesēm, principā ir uzskatāmi par īpaši ticamiem pierādījumiem (iepriekš 224. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering*/Komisija, 211. un 212. punkts; 2007. gada 26. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02 *Bolloré* u.c./Komisija, Krājums, II-947. lpp., 166. punkts, un 2008. gada 8. jūlija spriedums lietā T-54/03 *Lafarge*/Komisija, Krājumā nav publicēts, 59. punkts).

239 Iepriekš minētā judikatūra pēc analogijas ir piemērojama EEZ līguma 53. pantam.

Par apstrīdēto lēmumu un aizliegtās vienošanās dalībnieku paziņojumiem

240 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 111. apsvērumu:

“Lielākajā daļā tehnisko sanāksmju diskusijas par cenām kopumā attiecās uz parafīna vasku un reti vienīgi uz dažādiem parafīna vaska veidiem (pilnībā rafinēts parafīna vasks, daļēji rafinēts parafīna vasks, vaska/speciālo vielu maisījumi, cietā parafīna vasks vai hidrovasks). Turklāt visiem uzņēmumiem bija skaidrs, ka visu veidu parafīna vasku cenas paaugstināšoties par to pašu summu vai par tiem pašiem procentiem.”

241 *Shell* 2005. gada 26. aprīļa paziņojumā, uz kuru Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 111. apsvērumā, ir norādīts, ka uz visa veida parafīna vasku attiecās cenu noteikšanas darbības. *Shell* ir paziņojusi, ka tehniskajās sanāksmēs dalībnieki kopumā saprata, ka visu parafīna vaska veidu cenas tikšot paaugstinātas par to pašu summu vai par tiem pašiem procentiem.

242 Turklāt savā 2007. gada 21. marta mutvārdu paziņojumā *Shell* ir arī norādījusi, ka vienīgi retos gadījumos dažādi parafīna vaska veidi (piemēram, pilnībā rafinēti, daļēji rafinēti, cietie parafīna vaski, un parafīna vaska maisījumi, speciālo vielu maisījumi) tika minēti. Dalībnieki piekrita, ka visu parafīna vaska veidu cenas palielinās par to pašu summu vai par tiem pašiem procentiem.

243 Pēc tam *Total* norādīja, ka cenu paaugstināšanas galvenokārt attiecās uz parasto kvalitatīvo parafīnu, kas tiek izmantots sveču nozarē un kas ir vienīgais parafīns, kurš patiesi interesēja *Sasol* un citus vācu ražotājus (*DEA* un *Hansen & Rosenthal*). Tā kā sveces ir viens no galvenajiem parafīna noieta tirgiem Eiropā, cenas variācija šajā tirgū izraisītu cenu variāciju citu pielietojumos.

244 *Sasol* arī apstiprināja šo praksi, norādot, ka nolīgumos, kas noslēgti tehniskajās sanāksmēs, vairāk vai mazāk tika noteikta tendence priekš citiem preces segmentiem, jo dalībnieki bieži mēģināja transponēt aptuvenā veidā cenu paaugstināšanu, par kurām bija nolemts, uz citām preču kategorijām.

245 Tādēļ aizliegtās vienošanās saskanīgie paziņojumi pamato un apstiprina apstrīdētā lēmuma 111. apsvēruma saturu.

Par to, ka neesot bijis nolīguma par mikrovasku cenām

246 Prasītājas neapstrīd, ka mikrovaski tika laiku pa laikam pieminēti tehniskajās sanāksmēs. Tomēr no uzņēmumu, kas piedalījās aizliegtajās vienošanās, paziņojumiem, kas savākti administratīvā procesa laikā, izriet, ka pilnīgi rafinētie un daļēji rafinētie parafīna vaski bija “Blauer Salon” sanāksmju centrā.

Turklāt neesot bijis nevienas sanāksmes pārkāpuma perioda laikā, kurā dalībnieki esot vienojušies par mikrovaska cenām vai esot sadalījuši klientus saistībā ar šiem produktiem. Šo aspektu apstiprinot *Shell* paziņojumi.

- 247 Pirmkārt, ir jānorāda, ka *Shell* 2006. gada 14. jūnija paziņojumā, uz kuru norāda prasītājas, ir vienīgi aprakstītas mikrovaska īpašības un sniegti precizējumi par to veidojošajām izejvielām. Tas neattiecas uz pārkāpumu esamību vai neesamību saistībā ar šiem produktiem.
- 248 Otrkārt, ir svarīgi norādīt, ka pārkāpumā, kurš attiecas uz parafīna vasku un kurā tiek vainotas prasītājas, bija ietverti nolīgumi vai saskaņotas darbības, kuras attiecas uz cenu noteikšanu un komerciālā ziņā delikātas informācijas apmaiņu un atklāšanu, kas skar parafīna vasku (pārkāpuma galvenā daļa), un klientu un/vai tirgu sadalīšana (pārkāpuma otrā daļa).
- 249 Prasītājas neapstrīd, ka aizliegtās vienošanās galvenā daļa ir kompleksa, t.i., tajā ir ietverti nolīgumi par cenām, saskaņotās darbības un komerciālā ziņā delikātas informācijas apmaiņa.
- 250 Atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam: “turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar kopējo tirgu: visi līgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm, un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū”.
- 251 Lai varētu uzskatīt, ka pastāv vienošanās EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, pietiek ar to, ka attiecīgie uzņēmumi ir izteikuši kopīgu gribu darboties tirgū noteiktā veidā (Vispārējās tiesas 1991. gada 17. decembra spriedums lietā T-7/89 *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, II-1711. lpp., 256. punkts, un iepriekš 33. punktā minētais spriedums lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, 199. punkts). Var uzskatīt, ka ir noslēgts nolīgums EKL 81. panta 1. punkta nozīmē, ja ir pastāvējusi principiāla gribu sakrīšana par konkurences ierobežošanu, pat ja par paredzētajiem šīs ierobežošanas specifiskajiem aspektiem joprojām notiek pārrunas (Vispārējās tiesas 2011. gada 16. jūnija spriedums lietā T-240/07 *Heineken Nederland* un *Heineken*/Komisija, Krājums, II-3355. lpp., 45. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 33. punktā minēto spriedumu lietā *HFB* u.c./Komisija, 151.–157. un 206. punkts).
- 252 Saskaņotu darbību jēdziens paredz saskaņošanas formu starp uzņēmumiem, ar kuru, nesasniedzot vienošanos šī vārda tiešā nozīmē, apzināti aizstāj konkurences riskus ar praktisku sadarbību starp tiem (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 115. punkts, un 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-199/92 P *Hüls*/Komisija, *Recueil*, I-4287. lpp., 158. punkts).
- 253 Šajā ziņā EKL 81. panta 1. punktā ir aizliegts veikt kādu tiešu vai netiešu saziņu, kas varētu vai nu ietekmēt pašreizējā vai potenciālā konkurenta rīcību tirgū, vai arī atklāt šādam konkurentam, kā tas ir izlēmis rīkoties tirgū pats vai attiecībā pret to, ja šīs saziņas mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana (iepriekš 251. punktā minētais spriedums lietā *Heineken Nederland* un *Heineken* /Komisija, 47. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 252. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 116. un 117. punkts).
- 254 Tādēļ, lai iekļautu apgrozījumu, kas īstenots, pārdodot mikrovasku, dalībnieku īstenoto pārdošanu vērtībā, Komisijai nebija jāpierāda, ka nolīgumi, kas attiecas uz to cenām, bija noslēgti tehniskajās sanāksmēs. No tā izriet, ka prasītāju argumenti par to, ka neesot nolīgumu saistībā ar mikrovaska cenu noteikšanu un klientu sadalīšanu saistībā ar šiem produktiem, ir jānoraida kā neefektīvi.

Par dokumentāriem pierādījumiem saistībā ar mikrovasku

255 Ir jāizvērtē dokumentārie pierādījumi saistībā ar mikrovasku, kuri norādīti apstrīdētajā lēmumā, kā arī dokumentos, uz kuriem norādīts šajā lēmumā un kuri tika paziņoti prasītājām administratīvā procesa laikā.

256 Pirmkārt, *MOL* piezīmē saistībā ar 1994. gada 24. jūnija tehnisko sanākumi Budapeštā (Ungārijā), uz kuru Komisija norāda apstrīdētā lēmuma zemsvītras piezīmē, kas saistīta ar 132. apsvērumu, ar nosaukumu “*Repsol*” ir minēts:

“pārdošana: 60 000 t [20 000 t imports]

Cepsa/Elf 15–2000 t, iesk. 3000 t mikro

ERT vienīgi ogļu putekļu vasks 15 000 to”

257 Šīs norādes, kas nav iekļautas apstrīdētajā lēmumā, bet kas ir paziņotas prasītājām administratīvā procesa laikā, liecina, ka dalībnieki ir norādījuši parafīna vaska, ieskaitot mikrovaska, kurš pārdots vai kuru paredzēts pārdot dažādiem klientiem, tonnāžas, lai sadalītu tirgu un klientus.

258 Otrkārt, *MOL* piezīmē saistībā ar 1997. gada 30. un 31. oktobra piezīmi, kas citēta apstrīdētā lēmuma 145. apsvērumā, ir norādīts:

“Deficīts 50/52 mikro -> *Repsol Mobil Agip*

[..]

mikrovasks – Francijas cenas 1500–1600 paaugstināšana 10 %”

259 Treškārt, *MOL* piezīmē saistībā ar 1998. gada 5. un 6. maija sanākumi Budapeštā, uz kuru Komisija norāda zemsvītras piezīmē, kas saistīta ar apstrīdētā lēmuma 147. apsvērumu, ir norādīts:

“*Total* – [nesalāsāms] 5500 – 6500 mikro [viskozitāte] 14–15 [;] *Cepsa* 4900 *emu* [nesalāsāms] + 4 %
Total/E”

260 Ņemot vērā citus pierādījumus, kurus Komisija minējusi apstrīdētā lēmuma 147. apsvērumā, šīs dažādās norādes liecina, ka dalībnieki ir norādījuši parafīna vaska, ieskaitot mikrovaska, kurš pārdots vai kuru paredzēts pārdot dažādiem klientiem, tonnāžas, lai sadalītu tirgu un klientus.

261 Ceturtkārt, *MOL* piezīmē saistībā ar 1999. gada 13. un 14. aprīļa sanākumi Minhenē (Vācija), kas citēta apstrīdētā lēmuma 153. apsvērumā, ir ietverta tabula, kuras vienas no pilnajām kolonnām nosaukums ir “*Micro*”. Norādes saistībā ar citām kolonnām, kurās ir klasificēti citi parafīna vaska veidi atkarībā no to kušanas punkta, neatstāj nekādas šaubas par to, ka runa ir par mikrovaskiem.

262 Piektkārt, *Sasol* “*Blauer Salon*” sanāksmes protokolā saistībā ar 2001. gada 26. un 27. jūnija sanākumi Parīzē (Francija), kas citēts apstrīdētā lēmuma 163. apsvērumā, ir šādas norādes:

“Jūlijā: Atcelt speciālo klientu cenas (= tie, kas nepērķ vai kas ir pirkuši maz pēdējā gadā/budžeta gadā), cik vien ātri iespējams, piemēram 30 dienu laikā. Mērķis: noteikt atskaites punktu!

Augusta beigās[:] atcelt visas cenas līdz 30/9.01.

Au 1/10.01 + 7,- EUR

Koksne/emulsijas + kaučuks/riepas = vēlāk

Ja klienti sūdzas par cenu tendenci saistībā ar gada otro daļu:

Ir pieaugoša tendence, jo visi budžeta rādītāji, piem., jēlnafta 25,- \$/Dolāra kurss pret 2 DM ir būtiski palielinājies. Turklāt mikrovasķi + aptuveni 30 %/augstākās kvalitātes parafini ļoti reti un dārgi.”

263 Šis norādes, pirmkārt, liecina, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki uzskatīja, ka visu veidu parafina vasku cenu paaugstināšanās ir saistīta un, otrkārt, tie izstrādāja attaisnojumus šim paaugstināšanām attiecībā uz klientiem.

264 Sestkārt, pie *Total* atrastajā ar roku rakstītajā piezīmē, kas attiecas uz 2004. gada 11. un 12. maija sanāksmi un kas citēta apstrīdētā lēmuma 174. apsvērumā, ir norādīts “1. jūlijs – [...] + Mikrovasķi: 25 -> 50 \$/T”. Tādēļ runa ir par tiešu norādi uz diskusiju, pat nolīgumu, saistībā ar mikrovasķa cenu.

265 Tādējādi, kā tika atgādināts iepriekš 222. punktā, katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam par katru pārkāpuma aspektu nav noteikti jāatbilst precizitātes un saskaņotības kritērijiem. Ir pietiekami, ja pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot, atbilst šai prasībai.

266 Turklāt saskaņā ar iepriekš 230. punktā minēto judikatūru nevar tikt pieprasīts no Komisijas, lai tā iesniegtu dokumentus, kas skaidri liecina par kontaktēšanos starp attiecīgajiem tirgus dalībniekiem. Katrā ziņā ir jābūt iespējai fragmentāros un izklīdētos faktus, kuri var būt Komisijas rīcībā, papildināt ar secinājumiem, kas ļauj rekonstruēt atbilstošos apstākļus.

267 Turklāt *MOL* piezīmes sagatavoja persona sanāksmju laikā, kurā tā piedalījās, un to saturs ir strukturēts un relatīvi detalizēts. Līdz ar to šo piezīmju pierādījuma spēks ir ļoti liels. Saistībā ar *Sasol* “Blauer Salon” sanāksmju protokoliem – runa ir par dokumentiem, kuri datējami ar faktu notikšanas laiku un kuri sagatavoti *in tempore non suspecto*, t.i., neilgi pēc katras tehniskās sanāksmes. Pat ja persona, kas tos sagatavojusi, nav piedalījusies tehniskajās sanāksmēs, tā ir izmantojusi informāciju, kas iegūta no dalībnieka. Līdz ar to šo protokolu pierādījuma spēks arī ir liels.

268 Ņemot vērā visus Komisijas savāktos pierādījumus, ir jākonstatē, ka tehniskajās sanāksmes tika diskutētas par cenām, produktu apjomiem un citu komerciālā ziņā delikātu informāciju saistībā ar mikrovasķiem, kā arī par mikrovasķu apjomiem, kas pārdoti vai kurus paredzēts pārdot klientiem.

Par citiem prasītāju argumentiem

269 Prasītājas uzskata, ka pilnībā rafinētu un daļēji rafinētu parafina vasku cenas (produkti, par kuriem bija attiecīgie nolīgumi) nav bijušas “par pamatu mikrovasķu cenām” kā “augstākas vai zemākas kvalitātes produkti” 2006. gada pamatnostādņu 13. punkta nozīmē, tāpēc to cenas nevarēja ietekmēt nolīgumus saistībā ar pilnībā rafinētu un daļēji rafinētu parafina vasku cenām. Mikrovasķi (atšķirībā no vasku vai speciālo vielu maisījumiem) netiekot ražoti no pilnībā vai daļēji rafinēta parafina vaska. Tajos pat neesot to pašu izejvielu, kas ir pilnībā vai daļēji rafinētos vaskos. Lai gan šie pēdējie minētie vaski tiekot ražoti no vieglās jēlnaftas, mikrovasķi tiekot ražoti uz ļoti lubricējošas viskozas bāzes. Mikrovasķu izejvielas un paši mikrovasķi ļoti atšķiras no ogļu putekļu vaska un pilnībā vai daļēji rafinētajiem parafina vaskiem. Visi šie apstākļi esot tikuši detalizēti paziņoti Komisijai *Sasol* pieteikuma par iecietību 2.–4. lapā.

270 Visbeidzot prasītājas norāda uz tabulu, kas iekļauta to atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. No tās izrietot, ka daļēji rafinētā parafina vasku cenu izmaiņas un pilnībā rafinēto parafina vasku cenu izmaiņas bija līdzīgas, taču mikrovasķu cenas mainījās “neregulārāk”. Tādējādi mikrovasķu cenas neesot atkarīgas no pilnībā vai daļēji rafinētā parafina vaska tirgus, līdz ar to Komisija neesot bijusi tiesīga ņemt vērā *Sasol* īstenoto mikrovasķu pārdošanu, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu.

- 271 Saistībā ar mikrovasku dažādajām īpašībām salīdzinājumā ar citiem parafīna vaskiem ir jānorāda, ka saskaņā ar judikatūru tas, ka preces, saistībā ar kurām īstenota aizliegtā vienošanās, pieder pie dažādiem preču tirgiem, neietekmē apstrīdētā lēmuma tiesiskumu, ja Komisijai ir atbilstoši pierādījumi par to, ka pret konkurenci vērstā rīcība tieši vai netieši attiecās uz visām precēm, uz kurām attiecas lēmums (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, Krājumā nav publicēts; turpmāk tekstā – “spriedums lietā *Tokai II*”, 90. punkts).
- 272 Ņemot vērā to, ka ir tieši pierādīts, ka bija notikušas diskusijas par cenām un komerciālā ziņā delikātiem datiem saistībā ar mikrovaskiem, kā arī par tirgu sadalīšanu saistībā ar mikrovaskiem (skat. 255. un nākamos punktus), ir jāuzskata, ka šie prasītāju argumenti neietekmē Komisijas pieejas pamatotību, saskaņā ar kuru tā, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu, ņēma vērā apgrozījumu, kas radies no mikrovasku pārdošanas.
- 273 Visbeidzot prasītājas apgalvo, ka tās var saražot parafīna vasku no ogļu putekļu vaska, bet tās nevar saražot mikrovaskus no augstas viskozitātes lubrificējošām bāzēm. Tādēļ *Sasol* pati esot mikrovasku pircēja un līdz ar to tai neesot bijusi nekāda intereses paaugstināt to cenu.
- 274 Šim argumentam nevar piekrist.
- 275 Vispirms ir jānorāda, ka no lietas materiāliem izriet, ka mākslīgi paaugstinātās ogļu putekļu vaska cenas neattiecas uz šī produkta diagonālajām piegādēm starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Turklāt atbildē uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumu prasītājas ir sniegušas detalizētus datus par to mikrovasku pirkšanas un pārdošanas apjomiem, kas īstenoti no 2002. gada līdz 2005. gadam un kas ir izklāstīti gan EUR, gan tonnās. No tā izriet, ka to tālākpārdošanas cena vidēji par 63,7 % pārsniedza cenu, par kuru tās bija nopirkušas mikrovaskus. Tādēļ ir pamatoti uzskatīt, ka no aizliegtās vienošanās izrietošās mākslīgās cenas arī neattiecas uz mikrovasku diagonālajām piegādēm starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem, gluži kā ogļu putekļu vaska gadījumā. Tādējādi, pat ja *Sasol* pati neražoja mikrovaskus, tā varēja pilnībā gūt labumu no uzliktās vienošanās sekām uz mikrovasku cenām, jo tā varēja to nopirkt no ražotājiem, kas bija aizliegtās vienošanās dalībnieki, vai no citiem avotiem atbilstoši konkurences apstākļu cenai un to pārdot par mākslīgi paaugstinātu cenu, kas izriet no aizliegtās vienošanās.
- 276 Tādēļ, ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, mikrovasku pārdošanas iekļaujot pārdošanu vērtībā.
- 277 No tā izriet, ka ceturrtā pamata otrā daļa ir jānoraida.

Par trešo daļu par kļūdām, kas pieļautas, aprēķinot naudas soda pamatsummu saistībā ar ogļu putekļu vasku

- 278 Prasītājas norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir identificējusi tikai vienu tehnisko sanāksmi, kurā tika izvirzīta ogļu putekļu vaska pārdošana gala klientiem, un ka tā nav pati stingri apgalvojusi, ka *Sasol* bija piedalījies šajā sanāksmē. Tādēļ pārkāpuma smagums saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijas tirgū nevar attaisnot likmi 15 % apmērā no pārdošanu vērtības. Tāpat Komisija esot pieļāvusi kļūdu, jo tā esot pieņēmusi, ka pārkāpums ilga sešus gadus un sešus mēnešus.

Par prasītāju piedalīšanos pārkāpuma daļā saistībā ar ogļu putekļu vasku no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam

279 Apstrīdētā lēmuma preambulas 288. apsvērumā Komisija ir norādījusi:

“Gan *Sasol*, gan *Shell* skaidri atzīst, ka par ogļu putekļu vaska cenām ir notikušas diskusijas starp konkurentiem, konkrēti kopš deviņdesmito gadu beigām, un ir sniegušas detalizētu informāciju par noteiktiem attiecīgajiem kontaktiem (skat. arī preambulas 112. apsvērumu). 1997. gada 30. un 31. oktobrī notikušās sanāksmes (skat. preambulas 145. apsvērumu) laikā diskusijās par ogļu putekļu vasku piedalījās vismaz *ENI*, *H&R/Tudapetrol*, *MOL*, *Repsol*, *Sasol*, *Dea* (pēc 2002. gada *Shell*) un *Total*, kas vienojās par cenu paaugstināšanu. Tas, ka *Shell* un *Total* bija pārstāvētas vismaz vienā sanāksmē, kura specifiski veltīta ogļu putekļu vaskam, 1999. gada 8. un 9. martā, ir pierādīts (skat. preambulas 152. apsvērumu). Savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Sasol* un *ExxonMobil* nenoliedz savu piedalīšanos šajā sanāksmē, un to piedalīšanās patiešām šķiet ticama, ņemot vērā ar roku rakstītu piezīmi, kas uzrakstīta *Shell* iekšējā e-pastā, kurš nosūtīts nākamajā dienā un kurā ir norāde “visiem ražotājiem”. *Sasol*, *Shell* un *Total* arī ir tikušas pārstāvētas tehniskajā sanāksmē 2004. gada 11. un 12. maijā (skat. preambulas 174. apsvērumu), kuras laikā tika [noslēgts] nolīgums par ogļu putekļu vaska cenām. Turklāt Komisija norāda, ka par ogļu putekļu vasku notika diskusijas noteiktās tehniskajās sanāksmēs, kuras notika, piedaloties *ExxonMobil*, *Sasol*, *Shell* un *Total*. *ExxonMobil* atzina, ka ir piedalījusies šajās diskusijās laika posmā starp 1993. un 1996. gadu. *ExxonMobil* arī atzina, ka [*T. H.*], kas pārstāv *ExxonMobil*, piedalījās diskusijās par ogļu putekļu vasku kokskaidu plātņu ražotājiem Eiropas vāciski runājošajā daļā laika posmā starp 1999. gadu un 2001. gadu, un kopumā atzīst, ka diskusijas notika aizliegtās vienošanās pasākumu ietvaros par ogļu putekļu vasku, kas tiek pārdots gala klientiem. Tāpat *Total* norāda, ka ir notikušas diskusijas par ogļu putekļu vaska cenu. *Shell* un *ExxonMobil* arī apstiprina, ka sanāksmes par ogļu putekļu vasku notika ārpus tehniskajām sanāksmēm. Lai gan *ENI*, *H&R-Tudapetrol*, *MOL* un *Repsol* arī bija pārstāvētas dažās sanāksmēs, Komisija uzskata, ka pieejamie pierādījumi nav pietiekami, lai konstatētu šo uzņēmumu atbildību pārkāpumā saistībā ar ogļu putekļu vasku. Turklāt, lai gan noteikti pierādījumi, šķiet, attiecas uz citiem periodiem un tirgiem, Komisija uzskata, ka pieejamie pierādījumi ļauj vienīgi konstatēt pārkāpumu saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijas tirgū laika posmā no 1997. gada līdz 2004. gadam.”

280 Turklāt apstrīdētā lēmuma preambulas 112. apsvērumā Komisija ir norādījusi:

“Jautājums par ogļu putekļu vasku tika apskatīts noteiktās tehniskajās sanāksmēs [preambulas 144., 145., 152., 157., 174. un 175. apsvērumi]. Turklāt nolīgumi par ogļu putekļu vasku, kas tiek pārdots gala klientiem Vācijas tirgū, tika pieņemti vismaz vienu reizi ārpus tehniskajām sanāksmēm, kurās piedalījās *Shell*, *Sasol*, *ExxonMobil* un *Total* un, iespējams, citu uzņēmumu pārstāvji un ogļu putekļu vaska jautājumu apsprieda sīkāk, citiem vārdiem sakot, noteica cenas un apmainījās ar komerciālā ziņā delikātu informāciju. Piemēram, ir pierādīts, ka šāda sanāksme notika Diseldorfā 1999. gada 8. un 9. martā. Ogļu putekļu vaskam veltītajā sanāksmē lielāko daļu uzņēmumu, izņemot *Total*, pārstāvēja tās pašas personas, kas bija piedalījušās tehniskajās sanāksmēs.”

281 Jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 144., 145., 152., 157., 174. un 175. apsvērumi ir par attiecīgi 1997. gada 19. un 20. jūnija sanāksmi, 1997. gada 30. un 31. oktobra sanāksmi, 1999. gada 8. un 9. marta sanāksmi, 2000. gada 3. un 4. februāra sanāksmi, 2004. gada 11. un 12. maija sanāksmi un 2004. gada 3. un 4. augusta sanāksmi.

282 Savu lēmumu nekonstatēt pret konkurenci vērsto darbību pastāvēšanu saistībā ar ogļu putekļu vasku saistībā ar pārdošanu gala klientiem Vācijā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pamatojusi šādi:

[..]

- (289) Turklāt Komisija uzskata, ka šīs diskusijas vienīgi attiecās uz ogļu putekļu vasku, kuru saistītie uzņēmumi pārdod gala klientiem, tādiem kā kokskaidu plātņu ražotāji, nevis, piemēram, uz parafīna vasku. Lai gan uzņēmumu paziņojumos lielākajā daļā gadījumu netiek nošķirtas dažādās ogļu putekļu vaska lietojamības, preambulas 152. apsvērumā norādītajā e-pastā [1999. gada 8. un 9. marta sanāksme Diseldorfā] vienīgi ir minēts ogļu putekļu vasks, kas pārdots kokskaidu plātņu ražotājiem. Līdz ar to Komisija uzskata, ka pastāv šaubas par to, vai saistībā ar ogļu putekļu vaska pārdošanu citiem klientiem, kas nav gala klienti, ir noticis pārkāpums, un attiecina savus secinājumus vienīgi uz ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem. Šos apsvērumus apstiprina *Shell* un *ExxonMobil*.
- (290) Pieejamie pierādījumi ļauj saprast, ka laiku pa laikam notikušās diskusijas saistībā ar ogļu putekļu vasku būtībā attiecās uz Vācijas tirgu. *ExxonMobil*, *Sasol*, *Shell* un *Total* pārdod visu ogļu putekļu vasku Vācijas tirgū, un sanāksmes, kurās apspriests ogļu putekļu vasks, notika Vācijā. Komisija uzskata, ka nav pietiekamu norāžu, kas ļautu secināt, ka pasākumi, kas piemērojami ogļu putekļu vaskam, bija arī piemērojami saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem citās valstīs.
- (291) Komisija uzskata, ka pārkāpums, ciktāl tas attiecas uz ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijā, sākās 1997. gada 30. un 31. oktobra sanāksmē un beidzās 2004. gada 11. un 12. maija sanāksmē.
- (292) Līdz ar to Komisija uzskata, ka diskusijas saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijas tirgū, izraisīja nolīgumus un/vai saskaņotas darbības [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta izpratnē. Šis secinājums ir balstīts uz neatkarīgiem un saskaņotiem *Shell* un *Sasol* paziņojumiem, kurus pamato *ExxonMobil* un *Total* paziņojumi. Šo secinājumu apstiprina rakstveida pierādījumi.”
- 283 Pirmkārt, saistībā ar 1997. gada 30. un 31. oktobra sanāksmi, kurā piedalījās *Sasol*, Komisija apstrīdētā lēmuma 145. apsvērumā balstās uz *MOL* piezīmi, kurā ietverta frāze “*slack wax: DM 550 -> 600*”. Šajā piezīmē turklāt ir ietvertas detalizētas norādes par parafīna vaska cenu paaugstināšanām, precizējot skaitļus un datumus, kuros ražotājiem, aizliegtās vienošanās dalībniekiem, ir jāsteno paaugstināšana.
- 284 Komisija no tā secina, ka, “tā kā līnija “Cenu paaugstināšana janvārī” norād[īja] uz nākotni, šī piezīme apstiprin[āja], ka uzņēmumi dalībnieki [bija] vienojušies par stratēģiju, lai harmonizētu un paaugstinātu cenas”, un ka “piezīme attiec[ās] gan uz parafīna vasku, gan uz putekļu vasku”.
- 285 Prasītājas norāda, ka šī piezīme attiecas uz ogļu putekļu vasku, kas piegādāts aizliegtās vienošanās dalībniekiem parafīna vaska ražošanai.
- 286 Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar aizliegtās vienošanās dalībnieku paziņojumiem ogļu putekļu vaska cenas, ciktāl saistībā ar to notika diagonālās piegādes starp dalībniekiem, netika apspriestas tehniskajās sanāksmēs, bet tika definētas divpusējās sarunās starp uzņēmumiem. Tādēļ šis apgalvojums bija jānoraida.
- 287 Turpinājumā prasītājas norāda, ka *MOL* nepiegādāja ogļu putekļu vasku vācu klientiem, līdz ar to šī piezīme neattiecas uz pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļu. Turklāt no šīm norādēm nevar tikt izsecināts, ka bija noslēgts nolīgums par cenām.
- 288 Ir jānorāda, ka šie argumenti nav atbilstoši, jo kopumā cenu noteikšana attiecās uz visiem klientiem, ieskaitot, kā šajā lietā, uz gala klientiem Vācijā. Turklāt Komisija ir izskaidrojusi iemeslus, kādēļ tā nolēmusi ierobežot pret konkurenci vērsto darbību, kas attiecas uz ogļu putekļu vaska pārdošanu gala klientiem Vācijā, apstrīdētā lēmuma preambulas 289.–292. apsvērumā, kuri ir izklāstīti iepriekš 282. punktā. Prasītājas nav iesniegušas argumentus saistībā ar šī apstrīdētā lēmuma daļām.

- 289 Turklāt Komisija ir apsūdzējusi prasītājas kompleksā pārkāpumā, kurā ietverti “nolīgumi un/vai saskaņotas darbības”, līdz ar to nav jāpierāda nolīguma noslēgšana par konkrētām cenām.
- 290 Visbeidzot prasītājas norāda, ka “Blauer Salon” sanāksmes protokolā nav izklāstītas diskusijas par ogļu putekļu vasku.
- 291 Šajā ziņā ir pietiekami atgādināt, ka atbilstoši iepriekš 230. punktā minētajai judikatūrai katrā ziņā ir jābūt iespējai fragmentāros un izklaidētos faktus, kuri var būt Komisijas rīcībā, papildināt ar secinājumiem, kas ļauj rekonstruēt atbilstošos apstākļus, un vērtējums attiecas uz visiem pieejamajiem pierādījumiem. Tādēļ nevar tikt saprātīgi pieprasīts, lai Komisija pierādītu katru pārkāpumu detaļu ar vairākiem saskanīgiem dokumentāriem pierādījumiem.
- 292 Ņemot vērā šos apsvērumus, Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka *MOL* piezīme saistībā ar šo tehnisko sanāksmi, it īpaši no dalībnieku paziņojumu skatpunkta, ietilpst pierādījumu kopumā, kas pierāda “nolīgumu un/vai saskaņoto darbību” pastāvēšanu saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijā.
- 293 Otrkārt, saistībā ar 1999. gada 8. un 9. marta sanāksmi, kas minēta apstrīdētā lēmuma 152. apsvērumā, Komisija ir apgalvojusi šādi:
- “*Shell* iesniedz ar roku rakstīto piezīmi, kuru, pēc tā teiktā, ir uzrakstījis [*S. R.*], lai sagatavotu šo sanāksmi. Tas izskaidro piezīmes pēdējo rindu, kurā norādīts “8/9.3.99 *PM* – kokskaidu plātne”. *Shell* norāda, ka “*PM* nozīmē “paraffin Mafia” [(parafīna mafija)], kas ir vārds, ko *Shell* piešķir uzņēmumiem, kas parasti piedalījās tehniskajās sanāksmēs. Piezīmē ir norādīts datums, kurā notika sanāksme; tas padara *Shell* skaidrojumu par piezīmi, kas iesniegta, gatavojoties sanāksmei, ticamu un saskanīgu ar citiem pierādījumiem. [*S. R.*] piezīme liecina, ka viņš gaidīja, lai personas, kas pārstāv dažādus uzņēmumus, apmainītos ar informāciju par ogļu putekļu vaska piegādi noteiktiem lielajiem klientiem. Nākamajā dienā pēc šīs sanāksmes [*S. R.*] nosūtīja e-pastu savam priekšniekam, [*S. T.*], paziņojot, ka [dalībniekiem] ir nodoms no 1999. gada 1. jūnija par 8–10% paaugstināt cenu ogļu putekļu vaskam, kas tiek izmantots kokskaidu plātņu ražošanā. Kādā ar roku rakstītā piezīmē par šo e-pastu ir norādīts: “Visi ražotāji apzinās vajadzību paaugstināt (cenas).” Tas liecina, ka personas, kas pārstāvējušas sabiedrību sanāksmē, bija vienojušās par ogļu putekļu vaska cenu paaugstināšanu kokskaidu plātņu nozarē un ka [dalībnieki] paredzēja īstenot šo nolīgumu no 1999. gada jūnija. Norāde “visi ražotāji” arī norāda, ka pārējie dalībnieki, papildus *Total* un *Shell*, arī piedalījās sanāksmē.”
- 294 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 151. apsvērumu *Sasol* neizslēdz savu piedalīšanos šajā sanāksmē.
- 295 Tāpat apstrīdētā lēmuma 152. apsvērumā *ExxonMobil* nenoliedz savu piedalīšanos un atzīst, ka tās pārstāvis ir piedalījies dažās daudzpusējās diskusijās ar *Sasol*, *Shell/Dea* un *Total*, kas tieši veltītas ogļu putekļu vaskam, kurš paredzēts kokskaidu plātņu ražotājiem vāciski runājošajā Eiropas daļā, “iespējams laikā no 1999. gada līdz 2001. gadam”.
- 296 Vispārējā tiesa konstatē, ka *ExxonMobil* un *Shell* paziņojumi, kā arī *Shell* piezīme, kas minēti apstrīdētā lēmuma 151. un 152. apsvērumā, ietilpst pierādījumu kopumā, no kura Vispārējā tiesa var secināt, ka *Sasol* laikā no 1999. gada līdz 2001. gadam piedalījās vismaz vienā sanāksmē, kas attiecās uz “nolīgumiem un/vai saskaņotām darbībām”, sakarā ar ogļu putekļu vaska, kas paredzēts gala klientiem Vācijā, cenu noteikšanu.

297 Treškārt, saistībā ar 2002. gada 17. un 18. decembra tehnisko sanāksmi, kurā piedalījās *Sasol*, Komisija, izvērtējot *Total* piezīmi, apstrīdētā lēmuma 168. apsvērumā izdarīja šādas konstatācijas:

“Ir arī grafiks ar nosaukumu “Eiropas tirgus”, kas tika izdalīts sanāksmē. Pie *Total* atrastais eksemplārs satur ar roku rakstītas anotācijas, kas liecina, ka sanāksmē bija apspriesti skaitļi. Šajā piezīmē ir arī citi ar roku rakstīti komentāri, kas tostarp norāda: “Saglabāšana pie *Petrogal*. Ogļu putekļu vasks mazāk par 500 €. Saglabāšanas situācija 3 nedēļas jūlijā pie *MOL*.” Tas liecina, ka šajā sanāksmē tika apspriesta ogļu putekļu vaska cena.”

298 Ir jānorāda, ka prasītājas neiesniedz nevienu argumentu saistībā ar attiecīgajām apstrīdētā lēmuma daļām.

299 Tādēļ šis pie *Total* atrastais grafiks ietilpst pierādījumu kopumā, kas liecina par “nolīgumiem un/vai saskaņotām darbībām” sakarā ar ogļu putekļu vaska, kas paredzēts gala klientiem Vācijā, cenu noteikšanu.

300 Ceturtkārt, saistībā ar 2004. gada 11. un 12. maija sanāksmi, kurā piedalījās *Sasol*, Komisija apstrīdētā lēmuma 174. apsvērumā norāda uz piezīmi, kura rakstīta ar roku, kura atrasta pie *Total* un kurā ir šādas norādes:

“-> *Sasol* 40 €/50 \$. – Jūlija beigas.

-> Mer: 38 - 28.

-> 1. jūlijs -

+ FRP: 70 -> 6000 €/T

+ Tējas sveces: 50 -> 500 €/T

+ Mikrovasks: 25 -> 50 \$/T

[..]

-> 40 €/T ogļu putekļu vasks.”

301 Atbilstoši apstrīdētā lēmuma 174. apsvērumam “pēdējā rindkopa norāda, ka ir panākta vienošanās par ogļu putekļu vaska cenas paaugstināšanu. No piezīmes vispārējā konteksta izriet, ka pirms norādītās cenas esošā bultiņa liecina par norunātu stratēģiju nākotnei, t.i., ka cenu paaugstināšana ir paredzēta”.

302 Prasītājas uzskata, ka šī rindkopa faktiski attiecas uz nolīgumu saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijā. Neviens no citiem uzņēmumiem, kas piedalījās 2004. gada 11. un 12. maija sanāksmē, nebija minējis šāda nolīguma noslēgšanu. Turklāt, tā kā *ExxonMobil*, kas ir viens no lielākajiem ogļu putekļu vaska pārdevējiem, nebija to uzņēmumu starpā, kas uzskaitīti lēmuma 174. punktā, esot maz ticams, ka jautājums par ogļu putekļu vaska pārdošanu gala klientiem tika apspriests šīs sanāksmes laikā.

303 Šie argumenti ir jānorāda, pamatojoties uz jau iepriekš 289. un 291. punktā izklāstītajiem apsvērumiem, un jāuzskata, ka attiecīgā piezīme ietilpst pierādījumu kopumā, kas pierāda “nolīgumu un/vai saskaņoto darbību” pastāvēšanu saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijā.

304 Īsumā ir jāsecina, ka Komisija ir apkopojusi dokumentāru pierādījumu kopumu, kas pierāda “nolīgumu un/vai saskaņoto darbību” pastāvēšanu saistībā ar ogļu putekļu vasku, kas pārdots gala klientiem Vācijā.

- 305 Prasītājas tomēr apgalvo, ka šie pierādījumi nepierāda nolīgumus, kas noslēgti ar *Sasol*.
- 306 Proti, saistībā ar pret konkurenci vērstiem nolīgumiem, kas kā šajā lietā kļūst acīmredzami konkurējošu uzņēmumu sanāksmēs, Tiesa jau ir nospriedusi, ka EKL 81. pants tiek pārkāpts, ja šo sapulču mērķis ir konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai traucēšana un tādējādi tajās tiek paredzēts mākslīgi organizēt tirgus darbību. Šādā gadījumā, lai pierādītu kāda uzņēmuma līdzdalību aizliegtas vienošanās noslēgšanā, pietiek ar to, ka Komisija pierāda uzņēmuma piedalīšanos sapulcēs, kurās tika noslēgti pret konkurenci vērsti nolīgumi. Ja piedalīšanās šādās sanāksmēs ir pierādīta, attiecīgā uzņēmuma pienākums ir norādīt uz tādām pazīmēm, kas liecina, ka, piedaloties minētajās sanāksmēs, tam nav bijis nodoma vērsties pret konkurenci, pierādot, ka tas ir vērsis konkurējošu uzņēmumu uzmanību uz to, kas tas sanāksmē piedalās ar atšķirīgu redzējumu (iepriekš 230. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 81. punkts, un Tiesas 2007. gada 25. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel* /Komisija, Krājums, I-729. lpp., 47. punkts).
- 307 Apsvērumi, kas ir pamatā šim principam, ir, ka, piedaloties minētajā sanāksmē un publiski nenorobežojoties no tās satura, uzņēmums ir ļāvis pārējiem dalībniekiem domāt, ka tas piekrit šajā sanāksmē nolemtajam un rīkosies saskaņā ar to (iepriekš 230. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 82. punkts, un iepriekš 306. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija, 48. punkts).
- 308 Tādēļ prasītāju piedalīšanās pret konkurenci vērstās sanāksmēs un to neatturēšanās no to satura, kuram ir pārkāpuma raksturs, attaisno to, ka Komisija tās tajā vaino, nepastāvot nepieciešamībai specifiski pierādīt, ka tās ir noslēgušas nolīgumus šajās sanāksmēs. Tādēļ prasītāju argumentiem, kas norādīts šajā ziņā, nav nozīmes.
- 309 Visbeidzot prasītājas apgalvo, ka 1997. gada 30. un 31. oktobra tehniskā sanāksme un 2004. gada 11. un 12. maija tehniskā sanāksme nebija minētas paziņojumā par iebildumu kā “sanāksmes par ogļu putekļu vasku”.
- 310 Šim argumentam nevar piekrist. Pierādījumi saistībā ar pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļu, kas minēti apstrīdētajā lēmumā, jau bija izklāstīti paziņojumā par iebildumiem. Tāpat minētajā paziņojumā bija skaidri norādīts, ka pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļa tika attiecināta uz prasītājām.
- 311 Turklāt ir jānorāda, ka prasītājas neapstrīd Komisijas konstatāciju, saskaņā ar kuru prakse saistībā ar parafina vasku un prakse saistībā ar ogļu putekļu vasku bija viens, vienots un turpināts pārkāpums. Tādēļ saistībā ar rīcību sakarā ar ogļu putekļu vasku ir jāizvērtē visu pierādījumu, kurus savākusi Komisija un kuri attiecas uz vienotu pārkāpumu, kontekstā. Šie pierādījumi liecina par pastāvīgu kontaktu pastāvēšanu starp uzņēmumiem, kuri piedalījušies darbībās saistībā ar ogļu putekļu vasku.
- 312 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāapstiprina apstrīdētajā lēmumā paustā konstatācija, ka prasītājas ir piedalījušās kompleksa, vienota un turpināta pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļā, kā tas ir norādīts apstrīdētajā lēmumā, periodā no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam.
- 313 No tā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu prasītājām uzliedzamā naudas soda pamatsummas aprēķināšanā, ņemot vērā pārdošanu, kas notikušas, piegādājot ogļu putekļu vasku, vērtību un piemērojot reizināšanas koeficientu, kas atbilst attiecīgajam ilgumam.

Par 15 % koeficienta, kas piemērots apgrozījumam, kurš īstenots, pārdodot ogļu putekļu vasku, nesamērīgo raksturu

- 314 Prasītājas pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā samērīguma principu, ciktāl tā ir aprēķinājusi naudas soda summu, izmantojot 15 % likmi attiecībā pret ogļu putekļu vaska pārdošanām, kuras īstenojusi *Sasol*, gala klientiem Vācijā.
- 315 Atbilstoši judikatūrai samērīguma princips paredz, ka iestāžu akti nedrīkst pārsniegt leģitīmu mērķu, kas noteikti attiecīgajā tiesiskajā regulējumā, sasniegšanai piemēroto un vajadzīgo pasākumu robežas, ņemot vērā, ka, ja ir jāizvēlas starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas mazāk ierobežojošais un ka radītās neērtības nedrīkst būt nesamērīgas ar paredzētajiem mērķiem (Tiesas 1990. gada 13. novembra spriedums lietā C-331/88 *Fedesa u.c.*, *Recueil*, I-4023. lpp., 13. punkts, un 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-180/96 Apvienotā Karaliste/Komisija, *Recueil*, I-2265. lpp., 96. punkts; Vispārējās tiesas 2007. gada 12. septembra spriedums lietā T-30/05 *Prym un Prym Consumer*/Komisija, Krājumā nav publicēts, 223. punkts).
- 316 Saistībā ar procedūrām, kuras Komisija ir uzsākusi, lai sodītu par konkurences tiesību normu pārkāpumiem, šī principa piemērošana ietver to, ka naudas sodiem nav jābūt pārmērīgiem attiecībā uz noteiktajiem mērķiem, proti, attiecībā uz šo normu ievērošanu, un ka naudas soda, kas uzņēmumam uzlikts par konkurences noteikumu pārkāpumu, apmēram ir jābūt samērīgam ar pārkāpuma kopējo vērtējumu, it īpaši ņemot vērā tā smagumu (šajā ziņā skat. iepriekš 315. punktā minēto spriedumu lietā *Prym un Prym Consumer*/Komisija, 223. un 224. punkts un tajos minētā judikatūra). Konkrētāk, samērīguma princips paredz, ka Komisijai naudas sods ir jānosaka proporcionāli elementiem, kas ņemami vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, un ka tai šajā ziņā ir jāpiemēro šie elementi saskaņotā un objektīvi pamatotā veidā (Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-43/02 *Jungbunzlauer*/Komisija, Krājums, II-3435. lpp., 226.–228. punkts, un 2010. gada 28. aprīļa spriedums lietā T-446/05 *Amann & Söhneun Cousin Filterie*/Komisija, Krājums, II-1255. lpp., 171. punkts).
- 317 Pirmkārt, ir jānorāda, ka pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļā tostarp ietilpa koluzīvas darbības saistībā ar cenu noteikšanu starp konkurentiem un līdz ar to ietilpst brīvai konkurencei viskaitīgāko pārkāpumu kategorijā.
- 318 Tādēļ Vispārējā tiesa uzskata, ka 15 % koeficienta piemērošana ogļu putekļu vasku pārdošanu vērtībai, lai aprēķinātu naudas soda summu, ir samērīga ar šī pārkāpuma daļas smagumu.
- 319 Otrkārt, ir jāuzsver, ka Komisija ir ņēmusi vērā atbilstošos apstākļus saskaņīgā un objektīvi pamatotā veidā. Uz pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļu attiecas 2006. gada pamatnostādņu 23. punkts, kurā ir paredzētas pārkāpumu vissmagākās formas, saistībā ar kurām “maksimālā” koeficienta, t.i., starp 15 % un 30 %, piemērošana parasti ir pamatota. Nosakot 15 % koeficientu no ogļu putekļu vaska pārdošanu vērtības, Komisija ir pilnībā ievērojusi šīs pamatnostādnes, jo tā ir izvēlējusies viszemāko koeficientu, kādu var piemērot saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu vispārējo noteikumu nolīgumiem un horizontālajām saskaņotajām darbībām saistībā ar cenu noteikšanu.
- 320 Treškārt, prasītājas tomēr uzskata, ka šis koeficients nav samērīgs, ņemot vērā sanāksmju un dalībnieku nelielo skaitu, pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļas ierobežoto apjomu, kā arī dalībnieku relatīvi nelielo tirgus daļu.
- 321 Saistībā ar apgalvoto nelielo sanāksmju skaitu, kurās tika apskatīts jautājums par ogļu putekļu vasku, ir jākonstatē, kā izriet no iepriekš 283.–310. punktā izklāstītās analīzes, ka runa ir par gadījumu skaitu, kas ir augstāks par diviem gadījumiem, t.i., sanāksmju skaitu, kuru prasītājas ir atzinušas, Turklāt Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi prasītāju piedalīšanos kompleksa, vienota un turpināta

pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļā, kas norādīta apstrīdētajā lēmumā, laikā no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam (skat. iepriekš 312. punktu). Tādēļ arguments par sanāksmju, kas attiecas uz ogļu putekļu vasku, ierobežoto skaitu ir jānoraida.

322 Saistībā ar to, ka pārkāpuma ogļu putekļu daļai bija ierobežots apjoms, jo tas neattiecās uz pārdošanām gala klientiem Vācijā, un *Sasol* apgalvoti ierobežoto tirgus daļu, ir jānorāda, ka šie apstākļi jau tika ņemti vērā, aprēķinot naudas soda pamatsummu. Vienīgais uzņēmuma *Sasol* apgrozījums (kas atspoguļo tā precīzu tirgus daļu), kas ir īstenots, veicot pārdošanu attiecīgajiem grupas klientiem (atspoguļojot pārkāpuma ogļu putekļu daļas ierobežoto apjomu), tika ņemts vērā, aprēķinot pārdošanu vērtību, kurai pēc tam tika piemērots 15 % koeficients pārkāpuma smaguma dēļ.

323 Līdz ar to šie prasītāju argumenti ir jānoraida.

324 Ceturtkārt, prasītājas norāda, ka tās neražo ogļu putekļu vasku.

325 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka mākslīgi paaugstinātās ogļu putekļu vaska cenas netika piemērotas diagonālajām piegādēm starp dalībniekiem. Tādēļ, lai gan *Sasol* pati neražoja ogļu putekļu vasku, tā varēja gūt labumu no pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļas, jo tā varēja to iegādāties par konkurētspējīgu cenu un to pārdot tālāk gala klientiem Vācijā par mākslīgi paaugstinātām cenām, kas izrietēja no aizliegtās vienošanās.

326 Līdz ar to šis arguments arī ir jānoraida.

327 Līdz ar to Komisija nav pārkāpusi samērīguma principu, izvēloties par koeficientu reizinātāju 15 % likmi no pārdošanu vērtības saistībā ar pārkāpuma ogļu putekļu vaska daļas smagumu.

328 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jānoraida šis iebildums un līdz ar to ceturtā pamata trešā daļa.

Par ceturto daļu par to, ka nav diferencēti noteikta naudas soda pamatsumma atkarīgā no dažādiem dažādu sabiedrību piedalīšanās pārkāpumā periodiem

329 Prasītājas norāda, ka saskaņā ar Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, ja dažādiem adresātiem tiek uzlikti naudas sodi par dažādiem pārkāpuma periodiem, Komisijai ir jānosaka naudas soda pamatsumma, dalot šīs pamatsummas daļu, kas aprēķināta atkarībā no pārdošanām, ar dažādu periodu skaitu.

330 Šajā lietā Komisija esot sakarā ar pārkāpuma ilgumu piemērojusi koeficientu 13 saistībā ar *Sasol Wax* par visu pārkāpuma periodu, no vienas puses, un koeficientu 10 saistībā ar periodiem, sakarā ar kuriem visas prasītājas tika uzskatītas par solidāri atbildīgām, no otras puses, pilnībā ņemot vērā pašu pārdošanu vērtību saistībā ar šiem dažādajiem periodiem.

331 Komisija esot šādi rīkojusies, neizskaidrojot, kādēļ Savienības konkurences tiesību pienācīga piemērošana prasīja īpaši smagu sankciju attiecībā pret Dienvidāfrikas sabiedrību grupu par pārkāpuma periodiem, kurā šī grupa vispār nebija Eiropā, šajā gadījumā *Schümann* perioda laikā, vai bija Eiropā vienīgi ar kopuzņēmuma starpniecību, šajā gadījumā kopuzņēmuma perioda laikā, lai gan Komisija nesaskatīja nekādu iemeslu, lai sodītu *Vara*, kas ir galvenais *HOS* mātesuzņēmums un kam pieder trešdaļa *Schümann Sasol* kapitāldaļu.

332 Šādi rīkojoties, Komisija esot pārkāpusi pārmērīgu sodu aizlieguma principu un sodu individualizācijas principu.

- 333 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 6. punktu pārdošanas vērtību saistībā ar pārkāpumu un tā ilgumu uzskata par piemērotu kompensācijas vērtību, lai atspoguļotu pārkāpuma ekonomisko nozīmīgumu, kā arī katra pārkāpumā iesaistītā uzņēmuma relatīvo nozīmīgumu. Turklāt saskaņā ar šo pamatnostādņu 13. punktu, lai noteiktu paredzētā naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto pārkāpumā tieši vai netieši iesaistīto uzņēmuma preču vai pakalpojumu pārdošanu vērtību atbilstošajā EEZ teritorijā.
- 334 Atbilstoši judikatūrai, tā kā, nosakot attiecības starp naudas sodiem, ir jāpamatojas uz vienā un tajā pašā pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu apgrozījumiem, ir jānosaka vērā ņemamais laika periods tādejādi, lai iegūtie skaitļi būtu pēc iespējas salīdzināmi. No tā izriet, ka konkrēts uzņēmums nevarēs pieprasīt, lai Komisija attiecībā uz to pamatotos uz citu periodu, nevis to, kuru piemēro parasti, ja vien tas nepierāda, ka apgrozījums šajā pēdējā laika periodā tam raksturīgu iemeslu dēļ neliecina par tā patieso lielumu un ekonomisko varu, ne arī par izdarītā pārkāpuma mērogu (Vispārējās tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-319/94 *Fiskeby Board*/Komisija, *Recueil*, II-1331. lpp., 42. punkts, un 2009. gada 30. septembra spriedums lietā T-175/05 P *Akzo Nobel u.c./Komisija*, Krājuma nav publicēts, 142. punkts).
- 335 Apstrīdētā lēmuma 634. apsvērumā Komisija ir apstiprinājusi, ka tā atzīst, ka 2004. gads sakarā ar Eiropas Savienības paplašināšanos maijā bija izņēmuma gads, un ka tā uzskatīja, ka bija pienācīgi neizmantojot 2004. gadā īstenoto pārdošanu vērtību par pamatu vienotajam naudas soda pamatsummas aprēķinam, bet izmantot pēdējos trīs saimnieciskajos gados, kuros vienība piedalījās pārkāpumā, īstenotās pārdošanas.
- 336 Tādēļ saistībā ar pārkāpuma galveno daļu un otro daļu saistībā ar parafīna vasku Komisija ir izmantojusi parafīna vaska pārdošanu, ko *Sasol* īstenojusi no 2002. gada līdz 2004. gadam, vidējo rādītāju. Tādējādi tā aprēķināja skaitli, kas atbilst EUR 167 326 016. Saistībā ar trešo daļu sakarā ar ogļu putekļu vasku tā izmantoja pārdošanu, ko *Sasol* īstenojusi 2001.–2003. saimnieciskajos gados, vidējo rādītāju. Tādējādi tā noteica summu, kas atbilst EUR 5 404 922 saistībā ar ogļu putekļu vasku.
- 337 Pirmkārt, ir jāizvērtē prasītāju argumenti no *Sasol Wax* situācijas skatpunkta.
- 338 Prasītājas apgalvo, ka naudas soda daļa, saistībā ar kuru vienīgi *Sasol Wax* ir saukta pie atbildības, ir EUR 67,5 miljoni, kas ir aptuveni 22 % no tās apgrozījuma 2007. gadā. Šāda apjoma naudas sods esot tāds, kas sagrauj *Sasol Wax* ekonomisko būtību, ja vien *Sasol* grupa labprātīgi neuzņemas naudas sodu uz savas rēķina, nepastāvot nekādai vainai un nekādai atbildībai saistībā ar *Schümann* periodu.
- 339 Ciktāl šis arguments attiecas uz naudas soda maksimālo lielumu, tiek norādīts uz analīzi saistībā ar sesto pamatu.
- 340 Turklāt ir jānorāda, ka prasītājas neiesniedza nevienu argumentu, lai pierādītu, ka pārdošanu vērtība, kas izmantota par pamatu *Sasol Wax* uzliktā naudas soda pamatsummas aprēķināšanai, pienācīgi neatspoguļoja ne tās izdarītā pārkāpuma ekonomisko nozīmīgumu, ne tās relatīvo nozīmi pārkāpumā 2006. gada pamatnostādņu un iepriekš 334. punktā minētās judikatūras nozīmē.
- 341 Tāpat prasītājas neapstrīd, ka *Sasol Wax* ir atbildīga, jo tā ir iepriekšējo sabiedrību, kas tieši piedalījās aizliegtajā vienošanās, tiesību un pienākumu pārņēmēja, par *HOS* un *Schümann Sasol* pārkāpumiem.
- 342 Ir jāpiebilst, ka saskaņā ar judikatūru, aprēķinot atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktam piemēroto naudas sodu summu, atšķirīga attieksme pret attiecīgajiem uzņēmumiem raksturo to pilnvaru izmantošanu, kas Komisijai ir piešķirtas saskaņā ar šo tiesību normu. Savas rīcības brīvības ietvaros Komisijai ir jāindividualizē sods atbilstoši attiecīgo uzņēmumu rīcībai un attiecīgajām īpašībām, lai katrā atsevišķā gadījumā nodrošinātu, ka tiek pilnībā piemēroti ar konkurenci saistītie Savienības noteikumi (skat. Tiesas 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-76/06 *Britannia Alloys &*

Chemicals/Komisija, Krājums, I-4405. lpp., 44. punkts un tajā minētā judikatūra). Taču prasītājas nenorāda nevienu tiesību noteikumu, kurā Komisijai būtu noteikts pienākums individualizēt pārdošanu vērtību grupas ietvaros.

- 343 Tādēļ ir jāuzskata, ka prasītājas nav pierādījušas, ka Komisija ir pieļāvusi kādu kļūdu, izmantojot pārdošanu, kuras īstenojis uzņēmums *Sasol* laikā no 2002. gada līdz 2004. gadam, vidējo rādītāju, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu, kurš uzlikts katrai no to veidojošām sabiedrībām par visu tā piedalīšanās periodu pārkāpuma daļās saistībā ar parafina vasku, t.i., periodā no 1992. gada 3. septembra līdz 2005. gada 28. aprīlim.
- 344 Šo pašu iemeslu dēļ prasītājas arī nav pierādījušas, ka Komisija ir pieļāvusi kādu kļūdu, izmantojot pārdošanu, kuras īstenojis uzņēmums *Sasol* laikā no 2001. gada līdz 2003. gadam, vidējo rādītāju, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu, kurš uzlikts katrai no to veidojošām sabiedrībām par visu tā piedalīšanās periodu pārkāpuma daļās saistībā ar parafina vasku, t.i., periodā no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam.
- 345 Saistībā ar to, ka grupai *Sasol* no ekonomiskā skatpunkta ir jāuzņemas daļa no naudas soda, kas uzlikts *Sasol Wax* un kas pārsniedz 10 % no tā apgrozījuma, Vispārējā tiesa uzskata, ka šis jautājums neattiecas uz naudas soda pamatsummas aprēķināšanu, bet drīzāk uz vērtējumu, kas veikts sestā pamata ietvaros.
- 346 Tādēļ prasītāju argumenti ir jānoraida, neskarot sestā pamata izvērtēšanas rezultātu.
- 347 Otrkārt, ir jānorāda, ka *Schümann Sasol* rīcības attiecināšana uz *Schümann Sasol International* kopuzņēmuma perioda laikā ir jāapstiprina, jo tiek piemērota prezumpcija par mātesuzņēmuma noteicošās ietekmes faktisku īstenošanu uz tā meitasuzņēmuma, kurš tam pilnībā pieder, rīcību; šo prezumpciju prasītājas nav atspēkojušas.
- 348 Turklāt prasītājas neapstrīd *Schümann Sasol International* atbildības attiecināšanu uz *Sasol Wax International* sakarā ar tiesību un pienākumu nodošanu starp šīm abām juridiskajām personām.
- 349 Tādēļ ir jāuzskata, ka prasītājas nav pierādījušas, ka Komisija bija kļūdaini izmantojusi to pašu pārdošanu vērtību saistībā ar *Sasol Wax* un tās vienīgo mātesuzņēmumu *Sasol Wax International*.
- 350 Treškārt, ir jāatgādina, ka ir akceptēts pirmais pamats un ir atcelts apstrīdētais lēmums, ciktāl tas attiecas uz to, ka *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* tiek sauktas pie atbildības par *Schümann Sasol* rīcību kopuzņēmuma laikā (skat. iepriekš 127. punktu). Tādēļ jautājums par apgalvoto prettiesiskumu sakarā ar pārdošanu vērtību, kas izmantota, lai aprēķinātu naudas soda summu, kā tas tika uzlikts pēdējām minētajām sabiedrībām kopuzņēmuma perioda laikā, vairs nav jāizskata.
- 351 Turklāt saistībā ar *Sasol* periodu, kurā visas *Sasol Wax* kapitāldaļas tieši piederēja *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd*, nekāda tiesību norma neliedza Komisijai izmantot vienu un to pašu pārdošanu vērtību, lai aprēķinātu naudas sodu summu, kura uzlikta meitasuzņēmumam, kas tieši iesaistīts pārkāpumā, un kura uzlikta tā mātesuzņēmumiem.
- 352 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija pārdošanu vērtības noteikšanas ietvaros nav pārkāpusi pārmērīgu sodu aizlieguma principu un sodu individualizācijas principu. Tādējādi ir jānoraida ceturtā pamata ceturtā daļa un līdz ar to ceturtais pamats kopumā, neskarot sekas, kas saistītas ar pirmā un sestā pamata akceptēšanu.

5. Par piekto pamatu par to, ka ir kļūdaini konstatēta Sasol vadošā loma

- 353 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, izvērtējot pierādījumus, jo tā ir secinājusi, ka naudas soda daļu, kas saistīta ar parafīna vasku un jāuzliek *Sasol*, bija jāpalielina par 50 % (proti, par EUR 210 miljoniem), jo *Sasol* bija vadošā loma aizliegtās vienošanās ietvaros parafīna vaska jomā.

Par apstrīdēto lēmumu

- 354 Komisija ir izklāstījusi savas konstatācijas saistībā ar *Sasol* vadošo lomu apstrīdētā lēmuma 681.–686. apsvērumā:

“[..]

(681) 2006. gada pamatnostādņu 28. [punktā] saistībā ar naudas sodu aprēķināšanu ir paredzēts, ka “naudas soda pamatsummu var palielināt, ja Komisija konstatē vainu [atbildību] pastiprinošus apstākļus, proti: [...] pārkāpuma aizsācēja [vadītāja] vai pamudinātāja loma”. Paziņojumā par iebildumiem Komisija norādīja, ka “tā ir pievērsusi arī īpašu uzmanību vadītājam lomai, kas *Sasol* varēja būt, kā tas izriet no iepriekš aprakstītajiem faktiem”. Savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Sasol* apstrīd, ka tai bija šāda vadošā loma pārkāpumā. *Sasol* apgalvo, ka tai nav bijusi vadošā loma saistībā ar tehnisko daļu no tehniskajām sanāksmēm sakarā ar tās darbību pārzināšanas pārkāpumu; turklāt *Sasol*, kas ir atkarīga no piegādēm no saviem konkurentiem, nevarēja vadīt aizliegto vienošanos, kaut gan tā atzīst, ka tā sāka diskusijas par cenām; pat ja *HOS* – kas ir neliela vienība apgrozījuma ziņā salīdzinājumā ar tās konkurentiem – varēja būt vadošā loma, tās ietekme samazinājās laika gaitā. Visbeidzot *Sasol* apgalvo, ka tā vadošā loma nav atspoguļota pieejamajos pierādījumos. Šķiet, ka *Sasol* norāda, ka *Total* un *ExxonMobil* ir bijusi vadošā loma saistībā ar noteiktiem periodiem un/vai noteiktiem pārkāpuma aspektiem.

(682) *Sasol* argumenti nevar tikt akceptēti. 4. nodaļā izklāstītie pierādījumi liecina, ka:

- 1) *Sasol* ir sasaukusi gandrīz visas tehniskās sanāksmes, nosūtot ielūgumu un piedāvājot dienas kārtību, un ir daudzas no tām organizējusi, rezervējot viesnīcu istabas, nomājot sanāksmju zāles un organizējot vakariņas;
- 2) *Sasol* vadīja tehniskās sanāksmes un iniciēja un organizēja diskusijas par cenām;
- 3) *Sasol* vismaz laiku pa laikam nodibināja divpusējos kontaktus pēc tehniskajām sanāksmēm;
- 4) *Sasol* vismaz vienu reizi pārstāvēja vienu no pārējiem attiecīgajiem uzņēmumiem (skat. 129. apsvērumu).

(683) Arguments, saskaņā ar kuru *Sasol* esot vienīgi sasaukusi, organizējusi un vadījusi tehnisko daļu no tehniskajām sanāksmēm, nevar tikt akceptēts. Nekas nenorāda, ka *Sasol* būtu atteikusies no savas vadošās lomas, kad tehniskajās sanāksmēs notika diskusijas par pret konkurenci vērstiem jautājumiem, kas bija šo tehnisko sanāksmju neatņemama daļa, un *Sasol* pati atzīst, ka bija sākusi diskusijas par cenām. Neviena no tālaika piezīmēm neliecina, par struktūras izmaiņām starp sanāksmju abām daļām. Katrā ziņā Komisija uzskata, ka sanāksmju abas daļas bija cieši saistītas un ka tās nav iespējams precīzi nošķirt. Visbeidzot, citi tehnisko sanāksmju dalībnieki uztvēra *Sasol* kā tādu, kurai ir vadošā loma aizliegtās vienošanās darbībā. Tā tas it īpaši izriet no e-pasta vēstules, kuru adresējis *ExxonMobil* pārstāvis (skat. 600. apsvērumu), lai izbeigtu savu piedalīšanos aizliegtās vienošanās darbībā. Nekas neliecina, ka *Sasol* jebkad bija mēģinājusi iebilst pret šo citu dalībnieku uzskatu par tās vadošo lomu aizliegtās vienošanās ietvaros. Tas, ka *Sasol* var būt atkarīga no citām sabiedrībām saistībā ar piegādēm, neizslēdz to, ka tai bija vadošā

loma aizliegtās vienošanās ietvaros. Ņemot vērā *Sasol* tirgus līdera pozīciju parafīna vaska tirgū, atkarība no piegādēm ir vienīgi situācijas aspekts, citiem aspektiem esot tādiem, ka *Sasol* zināmā mērā varēja ietekmēt parafīna vaska tirgu un kā tā bija spēcīgs pircējs. Lai gan *Sasol* un tās priekšteči varēja likties neliela izmēra salīdzinājumā ar citiem šī lēmuma adresātiem apgrozījumā visā pasaulē, nebūtu jāaizmirst, ka runa ir par vienu no svarīgākajiem tirgus dalībniekiem parafīna vaska tirgū pārdošanu vērtības ziņā. Tas, ka attiecīgais uzņēmums bija ekonomiski neatkarīgs no saviem konkurentiem vai ka tas varēja izdarīt uz tiem spiedienu, turklāt nav priekšnosacījums vadošās lomas konstatēšanai. Judikatūrā netiek prasīts, lai varētu tikt konstatēta vadītāja pastāvēšana, ka tas diktē rīcību citiem. Līdz ar to Komisija neuzskata, ka šī vadošā loma var tikt izslēgta, pamatojoties uz *Sasol* minēto paziņojumu izvilkumiem.

- (684) Tā kā *Sasol* vadošā loma nevarēja tikt pierādīta saistībā ar ogļu putekļu vasku, Komisija secina, ka atbildību pastiprinošs apstāklis saistībā ar vadošo lomu var tikt piemērots vienīgi sakarā ar citiem produktiem saistībā ar pārkāpumu.
- (685) Ciktāl *Sasol* norāda, ka citiem uzņēmumiem ir bijusi vadošā loma saistībā ar pārkāpuma noteiktiem periodiem vai noteiktiem aspektiem, Komisija norāda, ka šie apgalvojumi nav pamatoti ar pierādījumiem, tādēļ nevar tikt ņemti vērā.
- (686) Ņemot vērā iepriekš minēto, naudas soda pamatsumma *Sasol* ir jāpalielina par 50 % no pamatsummas daļas, kas balstīta uz *Sasol* īstenoto pilnīgi rafinētā parafīna vaska, vasku maisījumu, speciālo maisījumu, hidrorafinēto vasku un cieto parafīna vasku pārdošanu.”

Par galveno judikatūru

- 355 Saskaņā ar iedibināto judikatūru, ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, naudas sodu apmēra noteikšanas kontekstā ir jākonstatē attiecīgās lomas, kas tiem pārkāpumā ir bijušas to dalības šajā pārkāpumā laikposmā (šajā ziņā skat. iepriekš 252. punktā minēto spriedumu lietā *Komisija/AnicPartecipazioni*, 150. punkts). No tā it īpaši izriet, ka “līdera” (vadītāja) loma, ko saistībā ar aizliegto vienošanos ir uzņēmis viens vai vairāki uzņēmumi, ir jāņem vērā naudas soda apmēra noteikšanā, jo uzņēmumiem, kuri šādu lomu ir īstenojuši, šā iemesla dēļ ir jāuzņemas arī īpaša atbildība salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem (šajā ziņā skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā *C-298/98 P Finnboard/Komisija, Recueil*, I-10157. lpp., 45. punkts).
- 356 Saskaņā ar šiem principiem Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai 28. punktā ar nosaukumu “Atbildību pastiprinoši apstākļi” ir sniegts neizmeļošs tādu apstākļu uzskaitījums, kuru dēļ var tikt palielināta naudas soda pamatsumma un kuru starpā ir minēta arī pārkāpuma vadītāja loma (pēc analogijas skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 15. marta spriedumu lietā *T-15/02 BASF/Komisija, Krājums*, II-497. lpp., 280.–282. punkts, un 2012. gada 27. septembra spriedumu lietā *T-343/06 Shell Petroleum u.c./Komisija*, 197. punkts).
- 357 Lai tas tiktu kvalificēts kā aizliegtās vienošanās vadītājs, attiecīgajam uzņēmumam ir jābūt parādījušam būtisku aizliegtās vienošanās dzinēj spēku vai tam ir jābūt bijuši īpaši un konkrētai atbildībai par tās darbību. Šis apstāklis ir jāizvērtē visaptveroši, ņemot vērā konkrēta gadījuma kontekstu. Minētais apstāklis var tikt tostarp izsecināts no tā, ka uzņēmums ar konkrētām iniciatīvām ir spontāni sniedzis fundamentālu aizliegtās vienošanās virzītāj spēku (iepriekš 356. punktā minētais spriedums lietā *BASF/Komisija*, 299., 300., 351., 370.–375. un 427. punkts, un iepriekš 356. punktā minētais spriedums lietā *Shell Petroleum u.c./Komisija*, 198. punkts).
- 358 Tas tā ir tad, ja uzņēmums aizliegtās vienošanās sanāksmēs ir piedalījies cita uzņēmuma vārdā, kurš tajās nav piedalījies, un šim otrajam uzņēmumam ir paziņojis minēto sanāksmju rezultātus. Tas ir tāpat, ja ir izrādījies, ka minētajam uzņēmumam ir bijusi centrālā loma aizliegtās vienošanās konkrētajā funkcionēšanā, piemēram, organizējot daudzas sanāksmes, savācot un izplatot informāciju aizliegtās

vienošanās ietvaros un, visbiežāk, paužot priekšlikumus par aizliegtās vienošanās funkcionēšanu (iepriekš 356. punktā minētais spriedums lietā *BASF/Komisija*, 400., 439. un 461. punkts, un iepriekš 356. punktā minētais spriedums lietā *Shell Petroleum u.c./Komisija*, 199. punkts). Konstatējot šādu centrālo lomu, ir arī atbilstoša sanāksmes vadītāja loma, kā arī iniciatīva izveidot aizliegto vienošanos vai mudināt jaunu dalībnieku tai pievienoties (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2010. gada 8. septembra spriedumu lietā T-29/05 *Deltafina/Komisija*, Krājums, II-4077. lpp., 333. un 335. punkts).

- 359 Turpretim tas, ka uzņēmums izdara spiedienu vai pat diktē citu aizliegtās vienošanās dalībnieku rīcību, nav obligāts nosacījums, lai šādu uzņēmumu kvalificētu par aizliegtās vienošanās vadītāju. Uzņēmuma stāvoklis tirgū vai tā rīcībā esošie resursi arī nevar būt par pārkāpuma vadītāja lomas norādēm, pat ja tās ir daļa no konteksta, kurā šādas norādes ir jāizvērtē (Vispārējās tiesas 2012. gada 27. septembra spriedums lietā T-357/06 *Koninklijke Wegenbouw Stevin/Komisija*, 286. punkts, un iepriekš 356. punktā minētais spriedums lietā *Shell Petroleum u.c./Komisija*, 201. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš 356. punktā minēto spriedumu lietā *BASF/Komisija*, 299. un 374. punkts).
- 360 Turklāt saskaņā ar judikatūru saistībā ar būtiskajām sekām, kādas ir naudas soda summas uzlikšanai aizliegtās vienošanās vadītājam, Komisijai paziņojumā par iebildumiem ir jānorāda apstākļi, ko tā uzskata par atbilstošiem, lai apsūdzētais uzņēmums, ko var kvalificēt kā aizliegtas vienošanās aizsācēju, varētu atbildēt uz šādu iebildumu. Tomēr, ņemot vērā, ka šāds paziņojums ir viens no posmiem galīgā lēmuma pieņemšanā un ka tādējādi tas nav atzīstams par Komisijas galīgo nostāju, nevar prasīt, lai Komisija jau šajā stadijā veiktu to apstākļu juridisko kvalifikāciju, ar kuriem tā pamato savu galīgo lēmumu, lai uzņēmumu kvalificētu kā aizliegtas vienošanās aizsācēju (Tiesas 2009. gada 9. jūlija spriedums lietā C-511/06 P *Archer Daniels Midland/Komisija*, Krājums, I-5843. lpp., 70. un 71. punkts).
- 361 Visbeidzot ir jāuzsver, ka izvilcumi no dokumentiem un paziņojumiem, kurus attiecīgajā gadījumā Komisija nav tieši citējusi ne apstrīdētajā lēmumā, ne paziņojumā par iebildumiem, Vispārējā tiesa tomēr var ņemt vērā, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, ja prasītājiem ir bijusi piekļuve pie šiem dokumentiem un paziņojumiem administratīvajā procesā pēc paziņojuma par iebildumiem (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-297/98 P *SCA Holding/Komisija*, *Recueil*, I-10101. lpp., 55. punkts; šajā ziņā skat. iepriekš 356. punktā minēto spriedumu lietā *BASF/Komisija*, 354. punkts, un iepriekš 356. punktā minēto spriedumu lietā *Shell Petroleum u.c./Komisija*, 176. punkts).

Par pienākuma norādīt pamatojumu izpildi saistībā ar Sasol vadošo lomu

- 362 Prasītājas uzskata, ka Komisija nav pietiekami pamatojusi savu konstatāciju, saskaņā ar kuru *Sasol* bija aizliegtās vienošanās vadītāja loma.
- 363 Šajā ziņā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru individuālā lēmuma pamatojumā skaidri un nepārprotami jābūt norādītai akta izdevējas iestādes argumentācijai, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt, kāds ir veiktā pasākuma pamatojums, un lai kompetentā tiesa varētu veikt savu kontroli. Prasība norādīt pamatojumu ir jāvērtē, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus. Netiek prasīts, lai pamatojumā tiktu norādīti visi atbilstošie faktiskie un juridiskie apstākļi, jo jautājums par to, vai tiesību akta pamatojums atbilst EKL 253. panta prasībām, ir jāizvērtē, ņemot vērā ne tikai tā tekstu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas tās tiesību normas, kuras reglamentē attiecīgo jomu (skat. Tiesas 1998. gada spriedumu lietā C-367/95 P *Komisija/Sytraval* un *Brink's France*, Krājums, I-1719. lpp., 63. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 364 Šajā lietā ir jākonstatē, ka Komisija ir pietiekami precīzi apstrīdētā lēmuma 681.–686. apsvērumā norādījusi apstākļus, uz kuriem tā ir pamatojusies, lai kvalificētu *Sasol* par pārkāpuma daļas vadītāju saistībā ar parafīna vasku. Komisija ir izklāstījusi faktus, kurus tā uzskata par atbilstošiem šajā ziņā un ir precizējusi dokumentus, lai pamatotu faktu konstatācijas.

365 Tādējādi iebildums par pamatojuma nenorādīšanu ir jānoraida kā nepamatots.

Par pierādījumu, kurus apkopojusi Komisija, lai pamatotu savu secinājumu par Sasol vadošo lomu, izvērtēšanu pēc būtības

366 Vispirms prasītājas uzskata, ka ar apstrīdētajā lēmumā apkopotajiem pierādījumiem nevar pamatot secinājumu, ka *Sasol* bija aizliegtās vienošanās vadītāja, jo Komisija šajā ziņā ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā un kļūdu tiesību piemērošanā.

367 Pirmkārt, ir jāizvērtē pierādījumi, kuri izklāstīti apstrīdētā lēmuma 682. apsvērumā un saskaņā ar kuriem *Sasol* ir sasaukusi gandrīz visas tehniskās sanāksmes, nosūtot ielūgumu un piedāvājot dienas kārtības, un ir daudzas no tām organizējusi, rezervējot viesnīcu istabas, nomājot sanāksmju zāles un organizējot vakariņas, un saskaņā ar kuriem vadīja tehniskās sanāksmes un sāka un organizēja diskusijas par cenām.

368 Prasītājas neapstrīd iepriekš minēto faktu patiesumu.

369 Tās tomēr apgalvo, ka *Sasol* nesagatavoja dienas kārtību saistībā ar aizliegtās vienošanās diskusijām, bet vienīgi saistībā ar tehnisko un tiesisko sanāksmju daļu. Turklāt “Blauer Salon” datumus un vietas *Sasol* neesot noteikusi vienpusēji, bet par to lēma visi dalībnieki.

370 Turklāt *Sasol* nekādā veidā neesot ne organizējusi, ne strukturējusi aizliegtās vienošanās dalībnieku diskusijas par cenām. Pēc sanāksmes tehniskās daļas pabeigšanas *Sasol* parasti esot sākusi diskusijas par cenām, bet cenu noteikšana pēc tam tika apspriesta atklāti un lēmumus šajā ziņā pieņēma visi dalībnieki atklātā veidā rindas kārtībā “apkārt galdam”. Nekas nenorādot, ka *Sasol* būtu izdarījusi kādu spiedienu uz citiem dalībniekiem, lai panāktu, ka diskusijās tiek panākts noteikts rezultāts.

371 Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāju iesniegtie argumenti nevar samazināt fakta nozīmīgumu, ka *Sasol* ir sasaukusi gandrīz visas tehniskās sanāksmes, nosūtījusi ielūgumus dalībniekiem, rezervējusi viesnīcu istabas, nomājusi sanāksmju zāles un organizējusi vakariņas. Šie apstākļi liecina, ka *Sasol* organizēja pret konkurenci vērstās sanāksmes no praktiskā skatpunkta.

372 Turklāt tam, ka *Sasol* nosūtīja ielūgumus, ir īpaša nozīme, kas pārsniedz praktiskās organizēšanas nozīmi, jo, ja noteikti aizliegtās vienošanās dalībnieki nepiedalījās vienā vai vairākās secīgās tehniskajās sanāksmēs un tādējādi nebija uz vietas uzzinājuši nākamās tehniskās sanāksmes datumu un vietu, tie varēja pievienoties nākamajās sanāksmēs pēc *Sasol* ielūguma.

373 Tāpat tas, ka *Sasol* sagatavoja dienas kārtību vismaz saistībā ar diskusiju tehnisko un tiesisko daļu, ir norāde par noteiktu pārkumu pār tehnisko sanāksmju dalībniekiem, kas var pastiprināt *Sasol* autoritāti, kura tai jau ir sakarā ar tās vislielākā parafina vaska ražotāja statusu EEZ, kam 2004. gadā bija 22,4 % no tirgus.

374 Turklāt tas, ka *Sasol* parasti sāka diskusijas par cenām, arī ir svarīgi, jo tādējādi *Sasol* bija tā, kas parasti novirzīja tehniska rakstura tiesiskas diskusijas uz pret konkurenci vērstām diskusijām. Tādējādi, pat neesot norādēm par pret konkurenci vērstām diskusijām, *Sasol* sagatavotajā dienas kārtībā, kas ir aizliegto vienošanos slepenā rakstura dabiskās sekas, tā parasti bija *Sasol*, kas noteica pret konkurenci vēsto diskusiju vietu apskatīto tēmu starpā. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka tā bija *Sasol*, kas pirmā paziņoja parafina vaska mērķa cenu vai paaugstināšanas pasākumu, kā arī jaunu cenu piemērošanas klientu sākuma datumu.

- 375 Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar iepriekš 359. punktā izklāstīto judikatūru tas, ka uzņēmums izdara spiedienu vai pat diktē citu aizliegtās vienošanās dalībnieku rīcību, nav obligāts nosacījums, lai šādu uzņēmumu kvalificētu kā aizliegtās vienošanās vadītāju. Tādēļ prasītājas nevar lietderīgi izvirzīt to, ka *Sasol* neizdarīja spiedienu ar citiem dalībniekiem tehniskajās sanāksmēs.
- 376 Otrkārt, prasītājas neapstrīd, ka *Sasol* vismaz vienu reizi bija pārstāvējusi vienu no citiem attiecīgajiem uzņēmumiem, proti, *Wintershall*. Turklāt *Sasol* informēja citus aizliegtās vienošanās dalībniekus, kuru pārstāvji nevarēja piedalīties sanāksmē, par tās rezultātiem, kā ir norādīts apstrīdētā lēmuma 103. apsvērumā un apstrīdētā lēmuma pielikuma 185. punktā saistībā ar *MOL*, *Eni* un *Repsol*.
- 377 Treškārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 683. apsvērumā arī norāda, ka citi tehnisko sanāksmju dalībnieki uztvēra *Sasol* kā aizliegtās vienošanās vadītāju. Tas tostarp izriet no e-pasta vēstules, ko nosūtījis *ExxonMobil* pārstāvis, lai izbeigtu savu piedalīšanos aizliegtās vienošanās darbībās.
- 378 Prasītājas uzskata, ka Komisijas apkopotie pierādījumi nepamato tās secinājumu, ka citi dalībnieki uztvēra *Sasol* kā aizliegtās vienošanās vadītāju. *ExxonMobil* e-pasta vēstule esot tikusi nosūtīta *Sasol* viena vienīga iemesla dēļ, jo *Sasol* bija pēdējā, kas nosūtīja iepriekšējo vēstuli par piedāvātās sanāksmes dienas kārtību.
- 379 *ExxonMobil* e-pasta vēstule tika izvērtēta apstrīdētā lēmuma 600. apsvērumā. Komisija konstatēja šādi:
- “*ExxonMobil* paziņo, ka pēdējā sanāksme, kurā viens no tās pārstāvjiem bija piedalījies, bija 27. un 28. februāra tehniskā sanāksme Minhenē. Atbildē uz [M.] k-ga no *Sasol* ielūgumu uz 2004. gada 15. janvāra [...] sanākumi, [Hu.] k-gs no *ExxonMobil* tostarp atbild: “Dienas kārtības jautājumi šķiet interesanti mūsu uzņēmumam. Tomēr mums šķiet, ka šī konkurentu grupa satiekas bez profesionālās apvienības atbalsta un tādēļ tai nav ne struktūras, ne statūtu. Šī situācija mums nepatīk, un mēs vēlamies ieteikt, lai šīs sanāksmes notiktu EWF [*European Wax Federation*] vadībā vai nu tehniskās komitejas ietvaros, vai kā atsevišķa apakškomiteja. *ExxonMobil* nepiedalīsies šajā sanāksmē bez reglamentējošas profesionālās apvienības atbalsta.”
- 380 Ņemot vērā šīs e-pasta vēstules kontekstu, Vispārējā tiesa konstatē, ka sanāksmju “starp konkurentiem [...] bez profesionālās apvienības atbalsta” pieminēšana norāda, ka *ExxonMobil* vēlējas izbeigt savu piedalīšanos aizliegtās vienošanās darbībā, kā to turklāt pamatoti ir konstatējusi Komisija. Skaidrāka formulējuma izmantošana nebūtu bijusi saprātīga, ņemot vērā aizliegto vienošanos slepeno raksturu un risku saņemt naudas sodu, kuri izriet no pret konkurenci vērstu darbību tiesas minēšanas e-pasta vēstulē.
- 381 Tas, ka šī e-pasta vēstule bija adresēta vienīgi *Sasol*, nevis visiem dalībniekiem, bez šaubām norāda, ka *ExxonMobil* uzskatīja *Sasol* par aizliegtās vienošanās vadītāju.
- 382 *Shell* un *Sasol* paziņojumos, uz kuriem ir norādīts apstrīdētā lēmuma 107. apsvērumā, ir ietvertas saskanīgas norādes, jo abi uzņēmumi ir apstiprinājuši, ka sanāksmes parasti organizēja un vadīja *Sasol* pārstāvis.
- 383 Tādēļ ir jānorāda prasītājas argumenti šajā ziņā un jāapstiprina Komisijas konstatācija, saskaņā ar kuru citi dalībnieki uztvēra *Sasol* kā aizliegtās vienošanās vadītāju.
- 384 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jākonstatē, ka Komisija ir apkopojusi saskanīgu pierādījumu kopumu, kas no galvenās judikatūras skatpunkta pamato secinājumu, ka *Sasol* bija būtisks aizliegtās vienošanās dzinējspēks un tai bija īpaša un konkrēta atbildība aizliegtās vienošanās funkcionēšanā, līdz ar to Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka *Sasol* bija aizliegtās vienošanās daļu saistībā ar parafīna vasku vadītāja.
- 385 Ne ar vienu no prasītājas argumentiem nevar atspēkot šo konstatāciju.

- 386 Pirmkārt, prasītājas uzskata, ka vienīgā atšķirība starp *Sasol* un citiem dalībniekiem ir tā, ka *Sasol* organizēja un vadīja sanāksmes, ka tā visbiežāk sāka diskusijas par cenām un norunāto cenu paaugstināšanu īstenošanu un ka tā parasti pirmā īstenoja cenas, par kurām bija panākta vienošanās ar visiem dalībniekiem.
- 387 Vispirms ir jākonstatē, ka apstrīdētais lēmums nav pamatots vienīgi ar šiem apgalvojumiem, kā tas turklāt izriet no iepriekš veiktā vērtējuma.
- 388 Turpinājumā, kā to pamatoti norāda Komisija, saistībā ne ar vienu citu uzņēmumu salīdzinājumā ar *Sasol* nav tik daudz saskanīgu apstākļu, kas pierāda vadītāja lomu. No apstrīdētā lēmuma pielikuma izriet, ka ir tieši pierādījumi par sanāksmēm, kuras organizējuši citi dalībnieki, tikai par piecām sanāksmēm, šajā gadījumā par vienu *MOL*, trīs *Total* un vienas *Shell* organizētajām sanāksmēm, no 51 kopēja skaita sanāksmēm, un ielūgumi un dienas kārtības, kas nosūtītas pa e-pastu, ļauj attiecināt uz *Sasol* vienpadsmit sanāksmju iniciatīvu un organizēšanu.
- 389 Tādēļ šis arguments ir jānoraida.
- 390 Otrkārt, prasītājas norāda, ka *Sasol* nebija spējīga vadīt aizliegto vienošanos, jo tā bija atkarīga no citiem vertikāli integrētajiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, no kuriem tā iegādājās ogļu putekļu vasku, kas ir izejmateriāls parafīna vaskam.
- 391 Šim argumentam nevar piekrist. *Sasol* tirgus daļa parafīna vaska tirgū EEZ bija 22,4 % 2004. gadā, līdz ar to *Sasol*, kā to atzīst prasītājas, bija vislielākais parafīna vaska piegādātājs un "tirgus līderis". Turklāt tā bija būtisks ogļu putekļu vaska pircējs, piemēram, pēc pašas teiktā, vislielākais *Shell* un *ExxonMobil* saražotā ogļu putekļu vaska pircējs. Tādējādi tai bija stipra sarunu pozīcija attiecībā pret ogļu putekļu vaska ražotājiem sakarā ar tās kā pircēja varu. Turklāt tas, ka *Sasol* nebija pakļauta nekādam spiedienam saistībā ar ogļu putekļu vaska cenu no vertikāli integrēto ražotāju puses, ir pietiekami, lai pierādītu, ka pat ogļu putekļu vaska tālākpārdošana gala klientiem Vācijā bija komerciāli izdevīga darbība. No tā izriet, ka *Sasol* komerciālo nozīmīgumu aizliegtās vienošanās dalībnieku starpā neietekmēja tas, ka tā nebija vertikāli integrēta.
- 392 Treškārt, prasītājas uzskata, ka Komisija nevarēja pamatoti vienlaicīgi konstatēt, ka nolīgumi un pret konkurenci vērstās darbības saistībā ar ogļu putekļu vasku un parafīna vasku bija vienots un turpināts pārkāpums un ka *Sasol* vadītāja loma nevar tikt pierādīta saistībā ar ogļu putekļu vasku. Tā kā neesot iespējams daļēji vadīt aizliegto vienošanos, Komisija esot pieļāvusi kļūdu vērtējumā šajā ziņā.
- 393 Kā to pamatoti norāda Komisija, jēdziens "vienots un turpināts pārkāpums" un jēdziens "pārkāpuma vadītājs" neatbilst vienam un tiem pašiem kritērijiem. Jēdziens "vienots un turpināts pārkāpums" ir balstīts uz idejas par vienotu pret konkurenci vērstu mērķi, taču jēdziens "pārkāpuma vadītājs" ir balstīts uz to, ka uzņēmums ir būtisks dzinējspēks aizliegtās vienošanās ietvaros.
- 394 Tādēļ nevienā tiesību normā Komisijai nav paredzēts pienākums pierādīt, ka *Sasol* vadītāja loma attiecās uz visām pārkāpuma daļām. Tieši pretēji, tas, ka Komisija ir konstatējusi *Sasol* vadītāja lomu vienīgi saistībā ar ogļu putekļu vaska daļu, lai gan *Sasol* bija organizētājas loma saistībā ar tehniskajām sanāksmēm, kurās ogļu putekļu vasks arī tika apspriests, atspoguļo taisnīgu pieeju no Komisijas puses.
- 395 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija ir iesniegusi vairākus saskanīgus pierādījumus, kas, apskatīti kopā, ļauj konstatēt, ka *Sasol* bija būtisks aizliegtās vienošanās dzinējspēks.
- 396 Tādēļ Komisija nav pieļāvusi ne kļūdu vērtējumā, ne kļūdu tiesību piemērošanā, secinot, pamatojoties uz saskanīgu un savstarpēji atbilstošu norāžu kopumu, ka prasītāja bija uzņēmusies aizliegtās vienošanās vadītājas lomu parafīna vaska jomā.
- 397 Tādēļ šis pirmais iebildums ir jānoraida.

Par to, ka naudas soda pamatsummas palielināšana par 50 % sakarā ar vadītāja lomu esot pārmērīga, nesamērīga un diskriminējoša

- 398 Prasītājas uzskata, ka naudas soda pamatsummas palielināšana par EUR 210 miljoniem ir nepamatoti pārmērīga un nesamērīga. Līdz ar to tās lūdz, lai Vispārējā tiesa atceltu naudas soda palielināšanu par 50 % vai vismaz būtiski samazinātu palielināšanas likmi, kas adekvāti un samērīgi atspoguļo *Sasol* izdarītā pārkāpuma smagumu salīdzinājumā ar citu aizliegtās vienošanās dalībnieku pārkāpumiem.
- 399 Pirmkārt, prasītājas uzskata, ka Komisija ir izsecinājusi apgalvoto *Sasol* vadītāja lomu vienīgi no apstākļiem, kas nelielā mērā attiecas arī uz citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, līdz ar to neesot pastāvējusi kvalitatīva atšķirība starp *Sasol* pienesumu aizliegtajā vienošanās norisē un citu dalībnieku pienesumu. Tādēļ Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, ciktāl tā izvirza šos faktus pret *Sasol*, nevis pret citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem.
- 400 Ir jāuzsver, ka, gluži kā izriet no iepriekš 367.–397. punktā izklāstītās analīzes, Komisija ir pierādījusi, ka *Sasol* saistībā ar savu vadītāja lomu aizliegtās vienošanās ietvaros bija atšķirīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem dalībniekiem. Pie šī secinājuma bija iespējams nonākt, pamatojoties uz gan kvantitatīvu, gan kvalitatīvu elementu pamata, jo noteiktās rīcībās, kas liecina par vadītāja lomu, var tikt pamatoti vainoti vienīgi *Sasol*. Komisija katrā ziņā var pamatoti diferencēt naudas soda pamatsummu, kas uzlikta dažādiem dalībniekiem, ņemot vērā viena dalībnieka organizatorisko darbību konkrēto intensitāti aizliegtās vienošanās ietvaros.
- 401 Līdz ar to, ņemot vērā *Sasol* īpašo situāciju salīdzinājumā ar citu dalībnieku situāciju un iepriekš 181. punktā minēto judikatūru, Komisija nav pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.
- 402 Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka *Sasol* izdarītais pārkāpums nav smagāks par citu dalībnieku izdarīto pārkāpumu tādā mērā, ka tas attaisno naudas soda palielināšanu par 50 %. Turklāt *Sasol* finanšu kapacitāte esot ievērojami mazāka par citu aizliegtās vienošanās dalībnieku finanšu kapacitāti, tāpēc to ir skārusi naudas soda pamatsumma ievērojami smagāk nekā citus aizliegtās vienošanās dalībniekus.
- 403 Palielināšanas likme 50 % apmērā, kas piemērota naudas soda pamatsummai, esot 125 % no parafīna vaska pārdošanām, ko *Sasol Wax* īsteno EEZ, gadā. Tā arī atbilst 75 % no naudas sodu pamatsummu, kuras uzlikta citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, summai, taču *Sasol Wax* tirgus daļa ir vienīgi 25–30 %.
- 404 Saskaņā ar judikatūru, lai nodrošinātu naudas soda pietiekamu preventīvu iedarbību, ir nepieciešams modulēt naudas soda apmēru, lai naudas sods netiktu uzskatīts par niecīgu vai gluži pretēji – pārmērīgu, it īpaši attiecībā uz konkrētā uzņēmuma finanšu kapacitāti, atbilstoši prasībām par, pirmkārt, naudas soda efektivitātes nodrošināšanas nepieciešamību un, otrkārt, par samērīguma principa ievērošanu (iepriekš 203. punktā minētais Vispārējās tiesas spriedums lietā *Degussa/Komisija*, 283. punkts, un 2008. gada 18. jūnija spriedums lietā T-410/03 *Hoechst/Komisija*, Krājums, II-881. lpp., 379. punkts).
- 405 Saskaņā ar iepriekš 316. punktā izklāstīto judikatūru samērīguma principa piemērošana ietver to, ka naudas sodiem nav jābūt pārmērīgiem attiecībā uz noteiktajiem mērķiem, proti, attiecībā uz šo normu ievērošanu, un ka naudas soda, kas uzņēmumam uzlikts par konkurences noteikumu pārkāpumu, apmēram ir jābūt samērīgam ar pārkāpuma kopējo vērtējumu, it īpaši ņemot vērā tā smagumu. Konkrētāk, samērīguma princips paredz, ka Komisijai ir jānosaka naudas sods proporcionāli elementiem, kas ņemami vērā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, un ka tai šajā ziņā ir jāpiemēro šie elementi saskaņotā un objektīvi pamatotā veidā.
- 406 Šajā lietā ir jānorāda, ka tas, ka naudas soda pamatsumma ir 125 % no parafīna vaska pārdošanām, ko *Sasol Wax* īsteno EEZ, gadā, būtībā izriet no vienkārša fakta, ka tā ir piedalījies aizliegtās vienošanās darbībās trīspadsmit gadus un ka piedalīšanās ilgums ir reizinātājs, kas piemērots pārdošanu vērtībai.

- 407 Tāpat tas, ka palielināšana sakarā ar vadītāja lomu atbilst 75 % no naudas sodu, kas uzlikti visiem citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, pamatsummu summas, ir izskaidrojamas ar to, ka *Sasol*, tirgus līderis, kam ir 22,4 % no parafīna vaska tirgus, ir īstenojusi pārdošanu vērtību, kas ievērojami pārsniedz citu dalībnieku īstenoto pārdošanu vērtību.
- 408 Neviens no prasītāju veiktajiem salīdzinājumiem tādējādi neietilpst samērīguma analizē saistībā ar naudas soda pamatsummas palielināšanu par 50 % sakarā aizliegtās vienošanās vadītāja lomu.
- 409 Taču Vispārējā tiesa jau ir apstiprinājusi analogos apstākļos salīdzinājumā ar šīs lietas apstākļiem un īstenojot savu neierobežoto kompetenci, ka palielināšana 50 % apmērā pienācīgi atspoguļoja pārkāpuma papildu kaitīgo raksturu, kas izriet no aizliegtās vienošanās vadītāja lomas (iepriekš 359. punktā minētais spriedums lietā *Koninklijke Wegenbouw Stevin/Komisija*, 302. punkts).
- 410 Turklāt ir jānorāda, ka naudas soda pamatsummas palielināšana neattiecas uz jautājumu par uzņēmuma, kas saukts pie atbildības par pārkāpumu, finansiālo kapacitāti. Šajā ziņā izmantotais aprēķināšanas elements ir naudas soda maksimālā lieluma noteikšana 10 % apmērā no uzņēmuma ikgadējā apgrozījuma. Tādējādi prasītāju izvirzītie argumenti šajā ziņā nav iedarbīgi.
- 411 Līdz ar to, ņemot vērā lietas apstākļus un Komisijas apkopotos pierādījumus, kas pierāda *Sasol* kā aizliegtās vienošanās vadītājas lomu, ir jāsecina, ka Komisija nav pārkāpusi samērīguma principu un nav pārmērīgi paaugstinājusi naudas soda pamatsummu, piemērojot palielināšanu 50 % apmērā no naudas soda pamatsummas sakarā ar šo vadītājas lomu.
- 412 Līdz ar to ir jānorāda iebildumi saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principa un samērīguma principa pārkāpumu.
- 413 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, piektais pamats ir jānorāda kopumā.

6. Par septīto pamatu par to, ka Sasol nav piešķirts pilnīgs atbrīvojums saistībā noteiktām naudas soda daļām

- 414 Prasītājas norāda, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un pārkāpusi 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punktu, jo tā ir pamatojusi *Sasol* uzliedzamo naudas sodu uz vairākiem elementiem, kurus *Sasol* pati labprātīgi iesniegusi, kurus Komisija neņēma vērā pirms *Sasol* paziņojumiem un kuriem ir bijusi būtiska un tieša ietekme uz pārkāpuma smagumu un ilgumu.
- 415 Apstrīdētā lēmuma 741. apsvērumā Komisija ir secinājusi, ka pierādījumi, kurus *Sasol* pēc pārbaudēm iesniegusi ar diviem paziņojumiem, kas iesniegti 2005. gada aprīlī un maijā, un ar tiem pievienotajiem pielikumiem, sniedz būtisku pievienoto vērtību 2002. gada paziņojuma par sadarbību nozīmē, līdz ar to tie pastiprina Komisijas kapacitāti pierādīt faktus, kas saistīti ar aizliegto vienošanos.
- 416 Turklāt apstrīdētā lēmuma 743. apsvērumā Komisija norāda, ka, tā kā pirmos pierādījumus, kuriem ir tieša ietekme uz aizliegtās vienošanās ilguma noteikšanu, neiesniedza *Sasol*, bet tie tika atrasti pārbaužu laikā, proti, *MOL* piezīmes un “Blauer Salon” sanāksmju protokoli, kuri bija ietverti *Shell* pieteikumā par atbrīvošanu no naudas soda.
- 417 Uz šī pamata saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 749. apsvērumu Komisija piemēroja 50 % samazinājumu *Sasol* uzliktajam naudas sodam, proti, maksimālo samazinājuma likmi, kas var tikt piemērotas saskaņā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību uzņēmumam, kurš nebija pirmais atklājis aizliegtās vienošanās pastāvēšanu; šajā lietā to izdarīja *Shell*.

Par pirmo daļu par tehniskajām sanāksmēm pirms 2000. gada

- 418 Prasītājas apgalvo, ka visnenākā sanāksme, ko *Shell* minējusi savā pieteikumā par iecietību, ir tā, kas notika Budapeštā 2000. gada 3. un 4. februārī. *Shell* paziņojums neesot ietvēris nevienu konkrētu pierādījumu par sanāksmēm, kas notikušas pirms šī datuma. Tādējādi Komisijai esot bijis jāpamatojas uz *Sasol* paziņojumiem, lai pierādītu noteiktu sanāksmju notikšanu, konkrētāk, par periodu starp 1995. gadu un 2000. gadu.
- 419 Saistībā ar *MOL* piezīmēm un “Blauer Salon” sanāksmju protokoliem, kas atrasti pārbaužu laikā un kas tādēļ ir pierādījumi, kuri atrasti pirms *Sasol* brīvprātīgajiem paziņojumiem, prasītājas uzskata, ka šie avoti neaptver visas sanāksmes, kas minētas Komisijas lēmumā, un šajās piezīmēs esošā informācijas lielākā daļa nebija pietiekama, lai pierādītu pārkāpuma ilgumu. Turklāt prasītājas ir norādījušas uz septiņām tehniskajām sanāksmēm laikā starp 1996. gadu un 2001. gadu, kuru būtiskos elementus, tādus kā datumu, vietas, dalībnieku identitāti un pret konkurenci vērtais saturs, Komisija varēja noteikt ar pienācīgu noteiktības pakāpi, vienīgi pateicoties *Sasol* pieteikumiem par iecietību.
- 420 Tādēļ prasītājas uzskata, ka uz *Sasol* iesniegto pierādījumu pamata Komisija varēja juridiski pietiekami pierādīt pārkāpuma pastāvēšanu starp 1992. gadu un 1999. gadu. Līdz ar to tās lūdz, lai Vispārējā tiesa grozītu apstrīdēto lēmumu un pilnībā atbrīvotu tās no atbildības par pārkāpuma daļu, kas attiecas uz laiku no 1992. gada līdz 1999. gadam.
- 421 Ir jākonstatē, ka prasītāju argumentu neapstiprina ne apstrīdētā lēmuma saturs, ne tajā minētie dokumenti.
- 422 Pirmkārt, saistībā ar periodu no pirmās sanāksmes 1992. gadā līdz astotajai sanāksmei, kas notika 1995. gada 27. janvārī, Komisijas rīcībā bija informācija, kas nāca no citiem avotiem, kuri nav *Sasol* pieteikums par iecietību, proti, *MOL* piezīmēm un *Sasol* “Blauer Salon” sanāksmju protokoliem, kas tika atrasti pārbaužu laikā. Runa ir par 1992. gada 3. un 4. septembra (apstrīdētā lēmuma 126. apsvērums), 1993. gada 26. marta (apstrīdētā lēmuma 129. apsvērums), 1993. gada 2. jūnija (apstrīdētā lēmuma 130. apsvērums), 1993. gada 25. oktobra (apstrīdētā lēmuma 131. apsvērums), 1994. gada 24. jūnija (apstrīdētā lēmuma 132. apsvērums), 1994. gada 30. septembra (apstrīdētā lēmuma 133. apsvērums) un 1995. gada 27. janvāra (apstrīdētā lēmuma 134. apsvērums) tehniskajām sanāksmēm. *MOL* piezīmes un “Blauer Salon” protokoli saistībā ar šīm sanāksmēm, kuri minēti apstrīdētajā lēmumā, ļāva Komisijai noteikt dalībnieku identitāti, sanāksmju datumu un vietu, pat lielākajā daļā diskusiju saturu un to pret konkurenci vērsto būtību.
- 423 Saistībā ar periodu no devītās sanāksmes, kas notika 1995. gada 16. un 17. martā, un divdesmit otro sanāksmi, kas notika 1999. gada 27. un 28. oktobrī, *Sasol* paziņojumi palīdzēja Komisijai uzzināt vienīgi par trīs sanāksmēm, proti, 1999. gada 12. un 13. janvāra (apstrīdētā lēmuma 150. apsvērums), 1999. gada 2. un 3. marta (apstrīdētā lēmuma 151. apsvērums) un 1999. gada 23. un 24. septembra (apstrīdētā lēmuma 155. apsvērums) sanāksmēm. Taču Komisija varēja noteikt četras sanāksmes, 1995. gada 22. un 23. jūnija (apstrīdētā lēmuma 136. apsvērums), 1996. gada 14. un 15. maija (apstrīdētā lēmuma 140. apsvērums), 1998. gada 12. un 13. februāra (apstrīdētā lēmuma 146. apsvērums) un 1999. gada 8. un 9. jūlija (apstrīdētā lēmuma 154. apsvērums), sanāksmes, pamatojoties uz *MOL* piezīmēm, kas atrastas pārbaužu laikā. Turklāt Komisija varēja arī rekonstruēt šo abu sanāksmju saturu, pamatojoties uz pārbaudēs savāktajiem pierādījumiem.
- 424 No tā izriet, ka pierādījumi, kuri bija Komisijas rīcībā pirms *Sasol* paziņojumu iesniegšanas, tai ļāva konstatēt pārkāpuma pastāvēšanu pirms 2000. gada 3. februāra. Tādēļ prasītāju apgalvojumi nav pamatoti ar faktiem.
- 425 Otrkārt, prasītāja arī nevar pamatoties uz informācijas, kas ietverta *MOL* piezīmēs un “Blauer Salon” sanāksmju protokolos, fragmentāro raksturu.

- 426 Ir jānorāda, ka *MOL* piezīmes ir ar roku rakstītas piezīmes, kuras sagatavoja persona, kas piedalījās sanāksmēs, un tās ir strukturētas un relatīvi detalizētas. Tādēļ to pierādījuma spēks ir ļoti liels. “Blauer Salon” sanāksmju protokoli ir dokumenti, kas datēti ar pārkāpuma izdarīšanas laiku un ir sagatavoti *in tempore non suspecto*, t.i., neilgi pēc tehniskās sanāksmes, uz kuriem tie attiecas. Tādēļ to pierādījuma spēks ir liels.
- 427 Turklāt saskaņā ar iepriekš 230. punktā minēto judikatūru, ņemot vērā aizliegtā vienošanās slepeno raksturu, nevar prasīt, lai Komisija iesniegtu dokumentus, kas skaidri liecina, ka attiecīgie uzņēmēji ir kontaktējušies. Katrā ziņā ir jābūt iespējai fragmentāros un izklaidētos faktus, kuri var būt Komisijas rīcībā, papildināt ar secinājumiem, kas ļauj rekonstruēt atbilstošos apstākļus. Tādējādi par konkurenci traucējošas prakses vai nolīguma pastāvēšanu var secināt no noteikta to sakritību un norāžu daudzuma, kas, izvērtētas kopā, var tikt uzskatītas par pierādījumu konkurences noteikumu pārkāpumam, ja nav cita loģiska izskaidrojuma.
- 428 Iepriekš minētās piezīmes un protokoli ir pierādījumu kopums, ar kuru Komisija var pienācīgi pamatot konstatāciju, saskaņā ar kuru aizliegtā vienošanās jau darbojās laikā no 1992. gada līdz 1999. gadam.
- 429 Protams, abi *Sasol* paziņojumi atviegloja Komisijas darbu, sniedzot papildu pierādījumus un skaidrojumus saistībā ar citu pieejamo pierādījumu interpretāciju. Tomēr šo pienesumu pienācīgi atspoguļo naudas soda samazinājuma likme 50 % apmērā, kas *Sasol* piešķirta par tās sadarbību.
- 430 Tādējādi septītā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

Par otro daļu par tirgu un klientu sadalīšanu

- 431 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 653. apsvērumu, tā kā ir pierādīts, ka *ExxonMobil*, *MOL*, *Repsol*, *RWE*, *Sasol*, *Shell* un *Total* bija arī piedalījušās klientu un/vai tirgu sadalē, kura veido pārkāpuma otro daļu, tad pārdošanu vērtības, kas tika ņemta vērā saistībā ar šiem uzņēmumiem, proporcija tika noteikta 18 % apmērā 17 % likmes vietā, kura tika piemērota uzņēmumiem, kas nepiedalījās pārkāpuma pirmajā daļā.
- 432 Prasītājas norāda, ka informācija, ko saistībā ar šo jautājumu iesniedza *Shell* pirms prasītāju paziņojumiem, izrādījās fragmentāra atbilstoši apstrīdētā lēmuma 741. apsvērumam. Tāpat tās apgalvo, ka detalizētie pierādījumi par klientu un/vai tirgu sadali izriet no *Sasol* 2005. gada 30. aprīļa un 12. maija paziņojumiem.
- 433 Šajā ziņā ir pietiekami norādīt, ka apstākļi, kas skaidri norāda uz klientu sadalīšanu tehnisko sanāksmju laikā, bija izklāstīti *MOL* piezīmēs, kas minētas apstrīdētā lēmuma 145. un 147. apsvērumā, *Sasol* protokolā, kas minēts apstrīdētā lēmuma 168. apsvērumā, un *Total* piezīmē, kas minēta šī paša lēmuma 170. apsvērumā. Šie pierādījumi tika iegūti pārbaužu laikā, t.i., pirms *Sasol* paziņojumu iesniegšanas.
- 434 Tādēļ prasītāju apgalvojumi nav pamatoti ar faktiem.
- 435 Saistībā ar minētajās piezīmēs ietvertās informācijas fragmentāro raksturu ir pietiekami norādīt uz iepriekš 426. un 427. punktā izklāstītajiem apsvērumiem.
- 436 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jānoraida otrā daļa un līdz ar to septītais pamats kopumā.

Par neierobežotās kompetences īstenošanu un naudas soda galīgās summas noteikšanu

- 437 Jāatgādina, ka Komisijas pieņemto lēmumu tiesiskuma pārbaudi papildina neierobežotā kompetence, kas Savienības tiesai ir atzīta Regulas Nr. 1/2003 31. pantā saskaņā ar EKL 229. pantu un turpmāk LESD 261. pantu. Šī kompetence pilnvaro tiesu papildus sankciju tiesiskuma pārbaudei aizstāt

Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt uzliktā naudas soda summu vai noteikto kavējuma naudu. Tādēļ līgumos paredzētā pārbaude saskaņā ar efektīvu tiesību aizsardzību tiesā principu, kā izklāstīts Pamattiesību hartas 47. pantā, ietver to, ka Savienības tiesa īsteno gan faktisko, gan tiesību apstākļu pārbaudi un tā ir tiesīga novērtēt pierādījumus, atcelt apstrīdēto lēmumu un grozīt naudas sodu apmēru (šajā ziņā skat. Tiesas 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, I-1331. lpp., 60.–62. punkts, un Vispārējās tiesas 2003. gada 21. oktobra spriedumu lietā T-368/00 *General Motors Nederland* un *Opel Nederland*/Komisija, *Recueil*, II-4491. lpp., 181. punkts).

- 438 Tādēļ Vispārējai tiesai savas neierobežotās kompetences ietvaros ir jāizvērtē, vai dienā, kad tā pieņem savu nolēmumu, prasītājam ir uzlikts naudas sods, kura summā pareizi atspoguļoti attiecīgā pārkāpuma smagums un ilgums, līdz ar to šie naudas sodi ir samērīgi salīdzinājumā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā paredzētajiem kritērijiem (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 1999. gada 11. marta spriedumu lietā T-156/94 *Aristrain*/Komisija, *Recueil*, II-645. lpp., 584.–586. punkts, un 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija, *Recueil*, II-2473. lpp., 93. punkts).
- 439 Tomēr jāuzsver, ka neierobežotas kompetences īstenošana nav pielīdzināma pārbaudei pēc savas ierosmes, un jāatgādina, ka Savienības tiesās notiek uz sacikstes principa balstīta tiesvedība (Tiesas 2011. gada 8. decembra spriedums lietā C-386/10 P *Chalkor*/Komisija, Krājums, I-13085. lpp., 64. punkts).

1. *Par sestā pamata pirmo daļu par to, ka netika atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar Schümann periodu*

- 440 Prasītājas atgādina, ka *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International* nav tikušas sauktas pie atbildības saistībā ar naudas soda daļu, kas attiecas uz *Schümann* periodu (t.i., EUR 67,5 miljoniem), kurš atbilst 22 % *Sasol Wax* apgrozījumu, kura ir vienīgā sabiedrība, kas atbildīga par pārkāpumu *Schümann* perioda laikā kā *HOS* tiesību un pienākumu pārņēmēja. Tomēr Komisija esot nepamatoti nenoteikusi un nepiemērojusi 10 % maksimālo lielumu, kas paredzētas Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, saistībā ar *Schümann* periodu.
- 441 Naudas sods, kas uzlikts *Sasol Wax* sakarā ar *Schümann* periodu, esot pārmērīgs un iznīcinošs pret tās būtību, izņemot, ja *Sasol Ltd* labprātīgi izvēlēties nomaksāt naudas sodu, kas netieši tai likšot uzņemties atbildību saistībā ar *Schümann* periodu.
- 442 Tādēļ Komisija esot pārkāpusi Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu un sodu individualizācijas principu. Līdz ar to prasītājas lūdz, lai Vispārējā tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu, ciktāl ar to *Sasol Wax* ir uzlikts naudas sods, kas pārsniedz 10 % no apgrozījuma, ko 2007. gadā īstenojis *H.-O. Schümann* un viņa kontrolē esošās grupas sabiedrības. Tiesas sēdē prasītāja kā alternatīvu lūdza samazināt šo naudas soda daļu, nosakot tās maksimālo summu 10 % apmērā no *Sasol Wax* apgrozījuma.
- 443 Komisija uzskata, ka, aprēķinot maksimālo likmi 10 %, kas paredzēta Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, tai ir jāņem vērā ekonomiskā vienība, kāda tā pastāvēja apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, kā tas izriet no judikatūras. Turklāt Komisija norāda, ka ne *H.-O. Schümann*, ne *Vara* nav apstrīdētā lēmuma adresāti un šī iemesla dēļ tā nevar piemērot maksimālo likmi 10 % no to apgrozījuma.
- 444 Atbilstoši judikatūrai maksimālā likme 10 % attiecas uz attiecīgā uzņēmuma kopējo apgrozījumu, jo tikai šis apgrozījums norāda uz uzņēmuma nozīmi un ietekmi tirgū (skat. iepriekš 227. punktā minēto spriedumu lietā *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, 5022. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt šī maksimālā likme it īpaši aizsargā uzņēmumus no pārmērīga naudas soda, kas var sagraut to

ekonomisko būtību (iepriekš 271. punktā minētais Vispārējās tiesas spriedums lietā *Tokai II*, 389. punkts, un 2011. gada 13. jūlija spriedums lietā T-138/07 *Shindler Holding u.c./Komisija*, Krājums, II-4819. lpp., 193. punkts).

- 445 No tā izriet, ka mērķis, ko ir iecerēts sasniegt ar maksimālās likmes 10 % ieviešanu, var tikt sasniegts tikai tad, ja tā sākotnēji tiek piemērota katram atsevišķajam lēmuma, ar kuru uzlikts naudas sods, adresātam. Ja pēc tam izrādās, ka uzņēmumu veido vairāki adresāti, kas ir ekonomiskā vienība, kuru atbildīga par pārkāpumu, un ja tas vēl tā ir šī lēmuma pieņemšanas datumā, tad maksimālo likmi var aprēķināt, pamatojoties uz minētā uzņēmuma, proti, visu tā sastāvdaļu kopējo apgrozījumu. Turpretim, ja starplaikā šī ekonomiskā vienība ir izjukusi, katram no apstrīdētā lēmuma adresātiem ir tiesības uz to, ka konkrētā maksimālā likme tiem tiek noteikta individuāli (iepriekš 271. punktā minētais Vispārējās tiesas spriedums lietā *Tokai II*, 390. punkts; 2010. gada 13. septembra spriedums lietā T-26/06 *Trioplast Wittenheim/Komisija*, Krājumā nav publicēts, 113. punkts, un 2011. gada 16. novembra spriedums lietā T-54/06 *Kendrion/Komisija*, Krājumā nav publicēts, 92. punkts).
- 446 Pirmkārt, šajā lietā nav strīda par to, ka pārkāpuma *Schümann* perioda laikā, *HOS*, kļuvusi par *Sasol Wax*, nebija ekonomiskā vienība kopā ar *Sasol Ltd*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Wax International*. Tomēr apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā *Sasol Wax* bija ekonomiskā vienība kopā ar citām prasītājām.
- 447 Otrkārt, ir jānorāda, ka spriedumi, uz kuriem Komisija norādījusi savos rakstveida apsvērumos (iepriekš 33. punktā minētais Vispārējās tiesas spriedums lietā *HFB u.c./Komisija*, 528. punkts; 2008. gada 8. jūlija spriedums lietā T-52/03 *Knauf Gips/Komisija*, Krājumā nav publicēts, 353. punkts, un iepriekš 271. punktā minētais spriedums lietā *Tokai II*, 389. punkts), neattiecas uz situācijām, kurās periodā, kuru aptver pārkāpums, tieši atbildīgā sabiedrība vēl neveidoja ekonomisko vienību kopā ar mātesuzņēmumiem, kuriem lēmuma pieņemšanas brīdī piederēja tās kapitāldaļas. Tādēļ risinājumi, kas izsecināti no šiem spriedumiem, nevar tiešā veidā tikt izmantoti faktiskā situācijā, kas atšķiras šajā būtiskajā aspektā.
- 448 Treškārt, ir jāpiebilst, ka viena no pozitīvajām noteikumu sekām, saskaņā ar kuru ir jāabstrahējas no formāla divu sabiedrību norobežojuma un naudas sodu solidāra uzlikšanas meitasuzņēmumam un mātesuzņēmumam, kas veido vienu un to pašu uzņēmumu (skat. iepriekš 31. un 36. punktu), ir riska novēršana, ka sabiedrība var izvairīties vai samazināt naudas sodus, koncentrējot prettiesiskās darbības meitasuzņēmumā, kuram ir neliels apgrozījums. Noteikums, saskaņā ar kuru naudas soda maksimālais lielums ir jānosaka atkarībā no uzņēmuma kopējā apgrozījuma, var tikt uzskatīts par tādu, kas nodrošina šādu rezultātu. Šāds mērķis netiek negatīvi ietekmēts ar naudas soda maksimālā lieluma diferencētu noteikšanu saistībā ar pārkāpuma periodu, kas bijis pirms ekonomiskās vienības starp meitasuzņēmumu, kurš tieši piedalījies aizliegtā vienošanās darbībā, un mātesuzņēmumu, kuram tas pieder Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī, izveidošanu, ja meitasuzņēmuma aktīvi nav nodoti citām juridiskām vienībām pēc tā iegādāšanās un pēc tam pēc aizliegtās vienošanās atklāšanas.
- 449 Ceturtkārt, Komisija neapstrīd prasītāju apgalvojumu, saskaņā ar kuru, tā kā *Sasol Wax* nav spējīga samaksāt naudas soda daļu par *Schümann* periodu, kura ir 22 % no tā apgrozījuma gadā, *Sasol Ltd*, jumta sabiedrībai, būtu jāmaksā naudas soda daļa *Sasol Wax* vietā, proti, daļa, kas pārsniedz maksimālo likmi 10 %, kuru *Sasol Wax* neesot spējīga samaksāt.
- 450 Piektkārt, ir arī jāuzsver, ka *Schümann* perioda laikā *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* nevarēja gūt labumu no pārkāpuma, jo tās vēl nebija *Sasol Wax* īpašnieces.
- 451 Sestkārt, ir jāņem vērā tas, ka valsts tiesībās solidārā atbildība par naudas soda samaksu, kurš uzlikts par EKL 81. panta pārkāpumu, sniedz katram no solidārajiem kopparādniekiem, kuriem uzlikts naudas sods, tiesības prasīt, lai cits samaksātu daļu no naudas soda, kura samaksāta tā vārdā (šajā ziņā skat.

Tiesas 2013. gada 11. aprīļa spriedumu lietā C-652/11 P *Mindo*/Komisija, 36. un 37. punkts). Šajā lietā prasītāja tieši apgalvo grūtības celt regresa prasību pret *Vara* un *H.-O. Schümann*, jo Komisija tos nav saukusi pie atbildības; Komisija šo aspektu neapstrīd.

452 Tādēļ nevienlīdzīgā attieksme, ko īstenojusi Komisija (skat. iepriekš 187. un 197. punktu), kopsakarā ar to, ka nav atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar naudas soda daļu sakarā ar *Schümann* periodu, var padarīt par smagāku *Sasol Wax International*, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* finanšu atbildību par *HOS* izdarīto pārkāpumu. Naudas soda daļu, kas pārsniedz 10 % no *Sasol Wax* apgrozījuma, esot paredzēts segt tās mātesuzņēmumiem, taču tas, ka *Vara* un *H.-O. Schümann* nav saukti pie solidarās atbildības, var ietekmēt to, kā valsts tiesas sadalīs naudas soda galīgo summu par sliktu prasītājam un, konkrētāk, trīs pašreizējiem *Sasol Wax* mātesuzņēmumiem.

453 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Vispārējā tiesa uzskata, ka lietas konkrētajos apstākļos ir atbilstoši noteikt naudas soda daļas, kas uzlikta *Sasol Wax* sakarā ar pārkāpumu, kurš izdarīts *Schümann* periodā, maksimālo lielumu 10 % apmērā no tās apgrozījuma 2007. gadā. Tā kā šis apgrozījums ir EUR 308 600 000, naudas soda daļa, kas *Sasol Wax* uzlikta par šo pārkāpuma periodu, ir EUR 30 860 000.

454 Šādi noteiktā naudas soda daļa neskar Komisijas turpmāko vērtējumu saistībā ar šī sprieduma ietekmi šajā ziņā.

2. Par sestā pamata otro daļu par to, ka nav atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar kopuzņēmuma periodu; šī daļa izvērtēta kopā ar pirmā pamata akceptēšanu

455 Prasītājas atgādina, ka *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* nevar tikt sauktas pie atbildības par kopuzņēmuma periodu un *Sasol* periodu. No tā izrietot, ka naudas soda daļa, kas saistīta ar šiem periodiem, esot jānosaka 10 % apmērā no *Sasol Wax* apgrozījuma, vai gadījumā, ja Vispārējā tiesa uzskata, ka *Schümann Sasol* un *Schümann Sasol International*, kā arī *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* veidoja vienu ekonomisku vienību attiecīgo periodu laikā, tad jānosaka 10 % apmērā no *Sasol Wax International* 2007. gadā īstenotā apgrozījuma.

456 Kā izriet no otrā pamata izvērtēšanas, ir jāapstiprina apstrīdētais lēmums, ciktāl Komisija ir konstatējusi ekonomiskas vienības pastāvēšanu starp *Schümann Sasol* un *Schümann Sasol International*, kā arī starp to tiesību un pienākumu pārņēmējām *Sasol Wax* un *Sasol Wax International*.

457 Tomēr ir jāatgādina, ka, pamatojoties uz galīgajiem secinājumiem saistībā ar pirmo pamatu, apstrīdētais lēmums ir jāgroza, ciktāl Komisija ir saukusi *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd* pie atbildības par vienas ekonomiskas vienības, kuru veidoja *Schümann Sasol* un *Schümann Sasol International*, izdarīto pārkāpumu.

458 Pirmkārt, ir jānorāda, ka naudas soda daļa, kas uzlikta *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* saistībā ar kopuzņēmuma periodu (EUR 179 657 803), ļoti pārsniedz 10 % no *Sasol Wax International* apgrozījuma (2007. gadā EUR 480 800 000).

459 Otrkārt, Komisija neapstrīd prasītāju apgalvojumu, saskaņā ar kuru, tā kā *Sasol Wax International* nav spējīga samaksāt visu naudas sodu saistībā ar kopuzņēmuma periodu, *Sasol Ltd*, jumta sabiedrībai, būtu jāsamaksā naudas soda daļa tās vietā, proti, daļa, kas pārsniedz maksimālo likmi 10 %, kuru *Sasol Wax International* neesot spējīga samaksāt.

460 Treškārt, ir jākonstatē, ka kļūda vērtējumā, kas tika atklāta pirmā pamata ietvaros, liek apšaubīt uzņēmuma, kurš izdarījis pārkāpumu kopuzņēmuma laikā, perimetru. Turklāt dažādu sabiedrību saukšana par solidarās atbildības saistībā ar pārkāpumu, ko izdarījusi *Schümann Sasol*, ir atkarīga no sākotnējās konstatācijas, saskaņā ar kuru tās kopā veidoja vienu uzņēmumu EKL 81. panta nozīmē

pārkāpuma izdarīšanas laikā. Tā kā uzņēmuma definīcijā šajā lietā ir pieļautas kļūdas, nav izslēgts, ka attiecīgo kļūdu vērtējumā neesamības gadījumā Komisija būtu konstatējusi *Vara* un *H.-O. Schümann* solidarū atbilstību saistībā ar *Schümann Sasol* tieši izdarīto pārkāpumu.

461 Ceturtkārt, ņemot vērā iepriekš 451. punktā izklāstīto judikatūru, Vispārējā tiesa konstatē, ka kļūdas vērtējumā saistībā ar uzņēmuma, kurš izdarījis pārkāpumu kopuzņēmuma laikā, definīciju, kopsakarā ar to, ka nav atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar naudas soda daļu sakarā ar *Schümann* periodu, var padarīt prasītājam smagākas *Schümann Sasol* tieši izdarītā pārkāpuma finanšu sekas. Naudas soda daļu, kas pārsniedz 10 % no *Sasol Wax International* apgrozījuma, esot paredzēts segt tās mātesuzņēmumiem, taču tas, ka *Vara* un *H.-O. Schümann* nav saukti pie solidarās atbildības, var ietekmēt to, kā valsts tiesas sadalīs naudas soda galīgo summu par sliktu prasītājam un, konkrētāk, *Sasol Holding in Germany* un *Sasol Ltd.*

462 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, Vispārējā tiesa uzskata, ka lietas konkrētajos apstākļos ir pienācīgi noteikt naudas soda daļu, kas uzlikta *Sasol Wax* un *Schümann Sasol International* sakarā ar pārkāpumu, kurš izdarīts kopuzņēmuma laikā, 10 % apmērā no *Schümann Sasol International* apgrozījuma 2007. gadā. Tā kā tas bija EUR 480 800 000, attiecīgā naudas soda daļa, kas uzlikta *Sasol Wax* un *Sasol Wax International* ir jāsamazina līdz EUR 48 080 000.

463 Tādējādi noteiktā naudas soda daļa neietekmē Komisijas turpmāko vērtējumu saistībā ar šī sprieduma ietekmi šajā ziņā.

3. Par naudas soda daļu saistībā ar *Sasol* periodu

464 Visbeidzot saistībā ar pārkāpuma *Sasol* periodu un ar to saistīto naudas soda daļu EUR 71 042 197 apmērā Vispārējā tiesa, istenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka šādi noteiktā naudas soda summa ir atbilstoša, ņemot vērā prasītājas izdarītā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

465 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punktam, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Vispārējā tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

466 Šajā lietā trīs pamati no prasītāju izvirzītajiem septiņiem pamatiem tika akceptēti un katrai no tām uzlikta naudas soda summa tika būtiski samazināta. Tādēļ būtu taisnīgi izvērtēti lietas apstākļi, ja nolemtu, ka Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina divas trešdaļas prasītāju tiesāšanās izdevumu, kuras tādējādi sedz vienu trešdaļu savu tiesāšanās izdevumu.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (trešā palāta)

nospriež:

- 1) **atcelt Komisijas 2008. gada 1. oktobra Lēmuma C(2008) 5476, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/39.181 – Sveču vasks) 1. pantu, ciktāl Eiropas Komisija tajā ir konstatējusi, ka *Sasol Holding in Germany GmbH* un *Sasol* piedalījās pārkāpumā pirms 2002. gada 1. jūlija;**

- 2) **Sasol Wax GmbH** uzliktā naudas soda summa ir samazināta līdz EUR 149 982 197, kura tai ir solidāri jāsamaksā ar **Sasol Wax International AG**, no vienas puses, EUR 119 122 197 apmērā un ar **Sasol** un **Sasol Holding in Germany**, no otras puses, EUR 71 042 197 apmērā;
- 3) pārējā daļā prasību noraidīt;
- 4) Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina divas trešdaļas **Sasol**, **Sasol Holding in Germany**, **Sasol Wax International** un **Sasol Wax** tiesāšanās izdevumu;
- 5) **Sasol**, **Sasol Holding in Germany**, **Sasol Wax International** un **Sasol Wax** sedz vienu trešdaļu savu tiesāšanās izdevumu.

Czúcz

Labucka

Gratsias

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2014. gada 11. jūlijā.

[Paraksti]

Satura rādītājs

Tiesvedības rašanās fakti	2
1. Administratīvais process un apstrīdētā lēmuma pieņemšana	2
2. Par grupas Sasol un Vara struktūru un mātesuzņēmumu saukšanu pie atbildības apstrīdētajā lēmumā.	5
Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi	6
Juridiskais pamatojums	6
1. Pirmais pamats par to, ka Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany un Sasol Wax International ir kļūdaini sauktas pie atbildības par pārkāpumu saistībā ar kopuzņēmuma periodu	7
Ievada apsvērumi	7
Apstrīdētais lēmums	8
Par kontroles jēdziena un noteicošas ietekmes faktiskas īstenošanas jēdziena, kā tas piemērots EKL 81. panta kontekstā, diferencēšanu	10
Par Komisijas konstatācijas par Sasol Holding in Germany un Sasol Ltd saukšanu pie atbildības par Schümann Sasol International izdarīto pārkāpumu pamatotību	11
Par Schümann Sasol International valdi	12
Par B. I. lomu	13
Par Schümann Sasol International valdes lēmumu noteikšanu	16
Par operacionālas vadīšanas atbilstību	17

Secinājums par Schümann Sasol International valdi	18
Par Schümann Sasol International uzraudzības padomi un kopsapulci	18
Par Sasol Holding in Germany noteicošās ietekmes faktisku īstenošanu uz Schümann Sasol International rīcību tirgū	19
Par prasītāju piedāvātajiem pierādījumiem	20
2. Par otro pamatu, kas izriet no tā, ka Sasol Ltd, Sasol Holding in Germany un Sasol Wax International ir kļūdaini sauktas pie atbildības saistībā ar Sasol periodu	20
Par pirmo daļu, ar kuru tiek apgalvota kļūda tiesību piemērošanās saistībā ar iespēju saukt pie atbildības par meitasuzņēmuma izdarītu pārkāpumu mātesuzņēmumu vienīgi uz prezumpcijas, kas balstīta uz visu kapitāldaļu piederēšanu, pamata	20
Par otro daļu par iespējami kļūdaini konstatāciju, ka nav notikusi prezumpcijas atspēkošana	21
Par apstrīdēto lēmumu	22
Vispārējie apsvērumi	22
Par Sasol Wax operacionālo vadīšanu	23
Par stratēģiskajiem komerciālajiem lēmumiem	24
Par šīs prezumpcijas neatspēkojuma raksturu	25
Secinājums	26
Par prasītāju piedāvājumu iesniegt pierādījumus	26
3. Par trešo pamatu saistībā ar Vara solidarās atbildības neesamību Schümann perioda un kopuzņēmuma perioda laikā	26
4. Par ceturto pamatu par naudassoda pamatsummas kļūdainu noteikšanu	29
Par pirmo daļu par apstrīdētā lēmuma atbilstoša juridiskā pamata neesamību	29
Par otro daļu par to, ka mikrovaska pārdošanas tika kļūdaini iekļautas Sasol īstenoto pārdošanu vērtībā	32
Par pierādījumu izvērtēšanas principiem	32
Par apstrīdēto lēmumu un aizliegtās vienošanās dalībnieku paziņojumiem	35
Par to, ka neesot bijis nolīguma par mikrovasku cenām	35
Par dokumentāriem pierādījumiem saistībā ar mikrovasku	37
Par citiem prasītāju argumentiem	38
Par trešo daļu par kļūdām, kas pieļautas, aprēķinot naudas soda pamatsummu saistībā ar ogļu putekļu vasku	39
Par prasītāju piedalīšanos pārkāpuma daļā saistībā ar ogļu putekļu vasku no 1997. gada 30. oktobra līdz 2004. gada 12. maijam	40

Par 15 % koeficienta, kas piemērots apgrozījumam, kurš īstenots, pārdodot ogļu putekļu vasku, nesamērīgo raksturu	45
Par ceturto daļu par to, ka nav diferencēti noteikta naudas soda pamatsumma atkarīgā no dažādiem dažādu sabiedrību piedalīšanās pārkāpumā periodiem.....	46
5. Par piekto pamatu par to, ka ir kļūdaini konstatēta Sasol vadošā loma.....	49
Par apstrīdēto lēmumu.....	49
Par galveno judikatūru	50
Par pienākuma norādīt pamatojumu izpildi saistībā ar Sasol vadošo lomu	51
Par pierādījumu, kurus apkopojusi Komisija, lai pamatotu savu secinājumu par Sasol vadošo lomu, izvērtēšanu pēc būtības	52
Par to, ka naudas soda pamatsummas palielināšana par 50 % sakarā ar vadītāja lomu esot pārmērīga, nesamērīga un diskriminējoša	55
6. Par septīto pamatu par to, ka Sasol nav piešķirts pilnīgs atbrīvojums saistībā noteiktām naudas soda daļām	56
Par pirmo daļu par tehniskajām sanāksmēm pirms 2000. gada	57
Par otro daļu par tirgu un klientu sadalīšanu	58
Par neierobežotās kompetences īstenošanu un naudas soda galīgās summas noteikšanu	58
1. Par sestā pamata pirmo daļu par to, ka netika atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar Schumann periodu	59
2. Par sestā pamata otro daļu par to, ka nav atsevišķi noteikts maksimālais lielums saistībā ar kopuzuņēmuma periodu; šī daļa izvērtēta kopā ar pirmā pamata akceptēšanu	61
3. Par naudas soda daļu saistībā ar Sasol periodu	62
Par tiesāšanās izdevumiem	62